

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI

2021 YILI
MAHALLİ İDARELER
GENEL FAALİYET RAPORU

YEREL YÖNETİMLER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ANKARA, HAZİRAN 2022

**T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI**

**T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI**

BAKAN SUNUŞU

Vatandaşlarımıza yerelde hizmet sunan mahalli idarelerin, merkezi idare ile olan her türlü münasebetini düzenleme görevi 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi kapsamında Bakanlığımıza verilmiştir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak verilen bu görevleri Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde; ülkemizin "Medeniyetimizi Yaşatan, Çevreye Saygılı İklim Dostu Şehirler" vizyonuna ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin ruhuna uygun olarak yürütüyoruz.

Geçtiğimiz yıl, Kovid-19 salgınının etkileri devam ederken, Marmara Denizi'nde yaşanan müsilaj sorunu, deprem, yangın ve sel gibi doğal afetlerde yerel yönetimlerimizle birlikte yapılan çalışmalar ve koordinasyon çok daha önemli hale gelmiştir.

Bu kapsamda yerel yönetimlerimizin hem Bakanlığımız hem de merkezi idarenin diğer kurumları ile eşgüdümlü bir şekilde çalışması noktasında YERELBİLGİ sistemini hayata geçirerek, yerel yönetimlerimize ait istatistiki verilerin hızlı bir şekilde toplanması, raporlanması ve kullanılması için gerekli teknik alt yapıyı oluşturduk.

Yerel yönetimlerimiz, kentsel dönüşümden afetlere dayanıklı sosyal konut projelerine, millet bahçelerinden ekolojik koridorlara, sıfır atık projesinin yaygınlaştırılmasından küresel iklim değişikliğiyle mücadeleye kadar yürüttüğümüz her türlü çalışmanın doğal birer parçasıdır. Bu anlamda, yerel yönetimlerimizle işbirliği içinde vatandaşlarımızın hayatını kolaylaştıracak düzenlemeleri de yürürlüğe koyduk.

Üst ölçekli politika ve strateji belgeleriyle uyumlu olarak yerel düzeyde kamu hizmetlerinin etkin, ekonomik ve verimli bir şekilde sunulabilmesi stratejik yönetim ve planlama anlayışla mümkündür. Bu yönetim anlayışının bir sonucu olan faaliyet raporları da şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanmasını ve milletimizin bilgilendirilmesini amaçlamaktadır.

Bu doğrultuda yerel yönetimlerin; mali bilgileri, fiziki kaynakları, personel durumu, denetimi, Bakanlığımızın yerel yönetimlerle birlikte yaptığı işler gibi birçok konuda detaylı bilgiler içeren 2021 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nu milletimizle paylaşıyoruz.

Bu raporun hem kamuoyunun bilgilendirilmesi, hem de yerel yönetim alanında çalışma yapan bütün paydaşlar için önemli katkılar sağlayacağına inanıyor, raporun hazırlanmasında emeği geçen Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğümüze ve tüm mesai arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Murat KURUM

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı

İÇİNDEKİLER

BAKAN SUNUŞU	7
İÇİNDEKİLER	9
GİRİŞ	17
1. GENEL BİLGİLER	18
2. MAHALLİ İDARELER	19
A. Mahalli İdarelerin Tarihçesi	19
1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi	19
2. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi	20
B. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları	21
C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler	21
1. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler	21
2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler	26
3. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Müstereken Yürüttüğü İş ve İşlemler	29
D. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı	29
E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler	31
1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları	31
2. Türlerine Göre Belediye Sayıları	31
3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı	32
4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı	32
5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları	33
6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler	33
3. MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI	35
A. İl Özel İdareleri	35
B. Belediyeler	36
1. Büyükşehir Belediyeleri	38
2. Bağlı İdareler	41
C. Mahalli İdare Birlikleri	42
4. AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ, YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER VE KARDEŞ KENT İLİŞKİLERİ	43
A. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi	43
B. Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)	43
C. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	44
D. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi	45
E. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi	45
F. Avrupa Kentsel Şartı I-II	46
G. Yerel Gündem 21	46

H. Habitat	47
İ. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi	49
J. Kardeş Kent	49
5. KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ VE BU KAPSAMDA MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALARLA 2021 YILINDA YAPILAN MEVZUAT ÇALIŞMALARI	50
6. MAHALLİ İDARELERİN İNSAN KAYNAKLARI	55
A. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları	55
B. Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları	55
C. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu	56
7. MAHALLİ İDARELERİN FİZİKİ KAYNAKLARI	57
A. Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları	57
B. Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlar Sayıları	57
C. Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıtlar Sayıları	58
8. MAHALLİ İDARELERİN BİLANÇOSU, FAALİYET SONUÇLARI VE BORÇ DAĞILIMLARI	59
A. Mahalli İdarelerin Bilançosu	59
B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları	62
C. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları	66
9. MAHALLİ İDARE BÜTÇELERİ	67
A. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ	67
1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	67
2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	67
3. Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	67
4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	68
5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler	68
B. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE TAHMİNLERİ	69
C. MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARI	69
1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler	72
2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları	72
3. Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları	83
4. Mahalli İdarelerin Yardımları	85
D. MAHALLİ İDARELERİN GELİRLERİ	86
1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler	87
2. Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri	89
10. MAHALLİ İDARELERİN DENETİMİ	99
A. İç Denetim	99
B. Dış Denetim	100
C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim	101

1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim	102
2. Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim	103
11. PROJELER	105
A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)	105
1. 2021 Yılı Proje Uygulama Sonuçları	105
2. 2005- 2022 Yılları Proje Ödenekleri	108
3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri	109
4. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2021 Yılları)	111
B. e-Belediye Bilgi Sistemi	112
C. Yerel Yönetimler Reformu Projesi (LAR-3)	113
12. BAKANLIĞIMIZCA MAHALLİ İDARELERLE BİRLİKTE YÜRÜTÜLEN İŞLER	114
A. Sıfır Atık Projesi	114
B. Atık Yönetimi	115
C. Atıksu	116
D. Bisiklet Yolları	116
E. Yeşil Yürüyüş Yolları	117
F. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA ile Yapılan Projeler	117
G. Millet Bahçeleri	118
H. Korunan Alanlarda Yerel Yönetimlerle Gerçekleştirilen Yatırımlar	120
İ. Kentsel Dönüşüm Çalışmaları	120
J. Coğrafi Bilgi Sistemlerine İlişkin Faaliyetler	120
K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler	123
L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar	125
1. Yerel Yönetimlerimizin İhtiyaç duydukları taşınmazların Tahsis İşlemleri	125
2. Kentsel Dönüşüm Faaliyetlerinin Hazine Taşınmazları ile Desteklenmesi	126
3. Kıyı ve Sahil Şeritlerinin Düzenlenmesi ve Bakımı İçin Belediyeler ile Protokol İmzalanması	126
4. Belediyelerin Vergi Borcunun Ödenmesinde Taşınmazların Vergi Borcuna Mahsuben Satın Alınması	127
5. Hazineye Ait Taşınmazların Satışından Belediyelere Pay Aktarılması	127
M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar	127
1. Sosyal Konut Üretimi	127
2. Kentsel Dönüşüm Projeleri	129
3. Tarihi Kent Merkezleri	129
4. Afet Konutları	130
5. Sanayi Siteleri İnşaatı	131
N. İklim Değişikliği Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar	131
13. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	132
KAYNAKÇA	134

TABLÖLAR

Tablo 1 : Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları	20
Tablo 2 : Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı	31
Tablo 3 : Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı	31
Tablo 4 : Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı	32
Tablo 5 : Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı	32
Tablo 6 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları	33
Tablo 7 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)	34
Tablo 8 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)	34
Tablo 9 : 2021 Yılında Yerel Yönetimlerle ilgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri	51
Tablo 10 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları	55
Tablo 11 : Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları	55
Tablo 12 : Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı	56
Tablo 13 : Mahalli İdarelerin Duran Varlıkları	57
Tablo 14 : Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıt Sayıları	57
Tablo 15 : Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları	58
Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2021 Yılı Bilançosu	59
Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları	62
Tablo 18 : Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları	66
Tablo 19 : Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	67
Tablo 20 : Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri	67
Tablo 21 : Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	67
Tablo 22 : İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	68
Tablo 23 : Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri	68
Tablo 24 : Mahalli İdarelerin Bütçe Tahminleri	69
Tablo 25 : Mahalli İdare Türlerine Göre Harcamaları	72
Tablo 26 : Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları	72
Tablo 27 : Mahalli İdare Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları	73
Tablo 28 : Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar	74
Tablo 29 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar	75
Tablo 30 : Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam	75
Tablo 31 : Mahalli İdare Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar	76
Tablo 32 : Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar	77
Tablo 33 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	77
Tablo 34 : Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar	78
Tablo 35 : Mahalli İdare Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar	79
Tablo 36 : Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar	79

Tablo 37 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	80
Tablo 38 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar	80
Tablo 39 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar	81
Tablo 40 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar	82
Tablo 41 : Mahalli İdare Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar	82
Tablo 42 : Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar	83
Tablo 43 : Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları	83
Tablo 44 : Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar	84
Tablo 45 : Mahalli İdarelerin Yardımları	85
Tablo 46 : Mahalli İdare Türlerine Göre Gelirleri	87
Tablo 47 : Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
Tablo 48 : Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri	88
Tablo 49 : Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri	89
Tablo 50 : Mahalli İdare Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler	90
Tablo 51 : Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri	90
Tablo 52 : Mahalli İdare Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	91
Tablo 53 : Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler	92
Tablo 54 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	92
Tablo 55 : Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler	93
Tablo 56 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	94
Tablo 57 : Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler	94
Tablo 58 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	95
Tablo 59 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler	96
Tablo 60 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	96
Tablo 61 : Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler	97
Tablo 62 : Mahalli İdare Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	98
Tablo 63 : Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler	98
Tablo 64 : Mahalli İdare Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları	99
Tablo 65 : Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları (2012-2021)	100
Tablo 66 : Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ile Belediye Görevlileri Hakkında Alınan Onaylar	102
Tablo 67 : Görevden Uzaklaştırma İşlemleri	102
Tablo 68 : Mülkiye Müfettişlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri	103
Tablo 69 : Mülkiye Müfettişleri Tarafından Mahalli İdarelerle İlgili Düzenlenen Raporlar	103
Tablo 70 : Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri	104
Tablo 71 : Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar	104
Tablo 72 : Atık Yönetimine İlişkin Veriler (2010-2021)	106
Tablo 73 : Atıksu Verileri (2012-2021)	107

Tablo 74 : Bisiklet Yollarına İlişkin Veriler (2019-2021)	108
Tablo 75 : Yeşil Yürüyüş Yoluna İlişkin Veriler (2019-2021)	109
Tablo 76 : Millet Bahçelerine İlişkin Veriler (2019-2021)	111
Tablo 77 : Kentsel Dönüşüme İlişkin Veriler	111
Tablo 78 : Atık Yönetimine İlişkin Veriler (2010-2021)	115
Tablo 79 : Atıksu Verileri (2012-2021)	116
Tablo 80 : Bisiklet Yollarına İlişkin Veriler (2019-2021)	117
Tablo 81 : Yeşil Yürüyüş Yoluna İlişkin Veriler (2019-2021)	117
Tablo 82 : Millet Bahçelerine İlişkin Veriler (2019-2021)	119
Tablo 83 : Kentsel Dönüşüme İlişkin Veriler	120

ŞEKİLLER

Şekil 1 : 5018 Sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler	18
Şekil 2 : Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması	30

KISALTMALAR LİSTESİ

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ARLEM	: Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi
AKDHGM	: Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü
BM	: Birleşmiş Milletler
BSK	: Bitümlü Sıcak Kaplama
CBSGM	: Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü
ÇEDİDGM	: Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü
ÇYGM	: Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü
EGO	: Ankara Elektrik, Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü
ESHOT	: İzmir Elektrik, Su, Havagazı, Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü
IPA	: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
İETT	: İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü
İİGM	: İller İdaresi Genel Müdürlüğü
KHGB	: Köylere Hizmet Götürme Birliği
KÖYDES	: Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi
LAR	: Yerel Yönetimler Reformu Projesi (Local Administrations Reform)
MPGM	: Mekansal Planlama Genel Müdürlüğü
SBB	: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSB	: Silindirle Sıkıştırılmış Beton
SKH	: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TSE	: Türk Standardları Enstitüsü
TUCBS	: Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TKGM	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
UCBP	: Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
YG-21	: Yerel Gündem 21
YSK	: Yüksek Seçim Kurulu
YEREL BİLGİ	: Yerel Yönetimler Bilgi Tabanı Projesi
YBYK	: Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
YYGM	: Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

GİRİŞ

İdarelerin yasal düzenlemelere uyup uymadığını, Stratejik Plana uygun hedef ve göstergeleri belirleyip belirlemediğini ve uygulama sonuçlarının Stratejik Plan ve Performans Programına uygun olup olmadığını içeren faaliyet raporları, 5018 sayılı Kanunun 41 inci maddesine dayanılarak hazırlanmaktadır.

5018 sayılı Kanun'a göre Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Mahallî idarelerce hazırlanan idari faaliyet raporlarını esas alan ve kendi değerlendirmelerini de içeren Mahallî İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlar ve kamuoyuna açıklar.

Faaliyet Raporunda, faaliyet yılı sonuçları ile genel ekonomik koşullar, bütçe imkanları ve beklentiler göz önüne alınarak, idarenin gelecek yıllarda faaliyetlerinde yapmayı planladığı değişiklikler yer almaktadır.

Mahalli idarelerin sunacakları hizmetleri için hazırladıkları planlara uygun olarak çalışmalarını yürütmeleri ve bu çalışmaları yıllık olarak düzenleyecekleri raporlarla kamuoyu ile paylaşmaları şeffaf ve hesap verebilir bir anlayışın gereğidir. Faaliyet raporu ile kamu kaynağının tahsis ve kullanımında etkinlik sağlanmasına, saydamlık ve hesap verilebilirliğe büyük katkı sağlanmış olmaktadır.

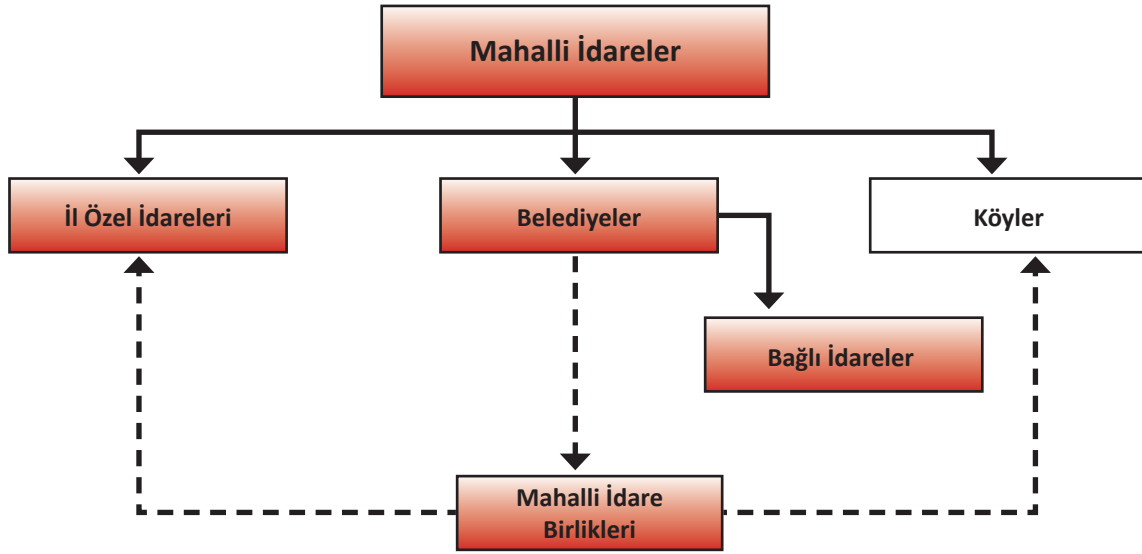
Faaliyet Raporları Stratejik Plan ve Performans programlarının bütünleyici bir parçası olmanın yanında; toplumun idarelerin iş ve işlemleri hakkında doğru ve güvenilir bilgilere şeffaf bir biçimde ulaşmasını sağlamaktadır.

Bu kapsamda Bakanlığımızca hazırlanan 2021 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunun, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesinde ve yerel yönetimlere ilişkin politikaların belirlenmesinde faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

1- GENEL BİLGİLER

Ülkemizde; "belediye", "il özel idaresi" ve "köy" olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi bulunmaktadır. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi gereğince mahalli idare kapsamına giren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler faaliyet raporu hazırlamak zorundadır. Köyler ve üyeleri sadece köylerden oluşan mahalli idare birlikleri, 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldıklarından bu idarelerin faaliyet raporu hazırlama zorunluluğu bulunmamaktadır (Şekil 1).

Mahalli idarelerce kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik bilinciyle hazırlanan idare faaliyet raporlarının birer örneği doğrudan Sayıştay'a ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına gönderilmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı bu raporları esas almak suretiyle kendi değerlendirmelerini de içeren Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nu hazırlayarak kamuoyuna açıklamakta ve raporun birer örneğini Cumhurbaşkanlığına ve Sayıştay'a göndermektedir.

Şekil 1 : 5018 Sayılı Kanun Açısından Mahalli İdareler

5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlayan idareler.

5018 sayılı Kanun'a tabi olmayan ve faaliyet raporu hazırlamayan idareler.

Üyeleri arasında il özel idaresi ve belediye bulunan mahalli idare birlikleri 5018 sayılı Kanun'a tabi olup faaliyet raporu hazırlamakla yükümlüdür. Ancak üyelerinin tamamı köylerden oluşan mahalli idare birliklerinde faaliyet raporu hazırlanması zorunlu değildir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda; "Mahalli idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporlarının birer örneği Sayıştay Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına gönderilir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, bu raporları esas alarak kendi değerlendirmelerini de içeren Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunu hazırlar ve kamuoyuna açıklar." hükmü bulunmakla birlikte Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı arasında 03 Ağustos 2018 tarihinde imzalanan "Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol" gereği, İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğünce, il özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahalli idare birliklerine ilişkin bilgiler konsolide edilerek Bakanlığımıza gönderilmektedir.

Bakanlığımızca hazırlanan belediyeler, bağlı idareler, üyeleri belediyelerden oluşan mahalli idare birliklerinin idare faaliyet raporları ile İçişleri Bakanlığınca konsolide edilerek hazırlanan il özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahalli idare birliklerinin idare faaliyet raporları esas alınarak bu Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu hazırlanmıştır.

Mahalli idarelerle ilgili bütçe ve kesin hesap bilgileri ile diğer mali veriler, Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü say2000i otomasyon sistemine dayalı olarak elde edilmektedir. Ayrıca Türkiye İstatistik Kurumu, Yüksel Seçim Kurulu ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mahalli idarelerle ilgili veri ve istatistikî bilgilerinden de yararlanılmaktadır.

2- MAHALLİ İDARELER

A. Mahalli İdarelerin Tarihçesi

1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi

Gerek Selçuklu Devletinde gerekse Osmanlı İmparatorluğu'nda, başta vakıflar ve esnaf teşkilatı gibi sivil oluşumların birçok belediye hizmetini yerine getirdiği bilinmektedir. 1826 yılına kadar kadıların; maiyetindeki subaşı, ihtisap ağası ve mimarbaşı gibi görevlilerle, mahallî, yargısal ve idari görev yaptıkları görülmektedir. Kadılar, aynı zamanda esnafın mahallî meselelerinin çözümünde de görev almıştır. Kadıların yürüttüğü başlıca mahalli hizmetler arasında; şehrin temizliği, ticaretin sağlıklı yürütülmesi, esnafın denetim ve kontrolü, fiyatların denetimi ve imar düzeninin gözetilmesi sayılabilir.

Belediye hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla 1826 yılında, İhtisap Nazırlığının kurulduğu görülmektedir. İhtisap Nazırlığı, genel olarak kadıların yürüttüğü belediye hizmetlerinin zabıtaya ait olanların yanında vergi toplamak gibi görevleri de yerine getirmektedir. İhtisap Nazırlığının teşkili ile İhtisap Ağalığı da kaldırılmıştır.

İstanbul'da modern anlamda ilk belediye idaresi ise, "İstanbul Şehremaneti" adıyla 1854 yılında çıkarılan bir Nizamname ile kurulmuştur. Bu Nizamname ile aynı zamanda İhtisap Nazırlığı da ilga edilmiştir. İstanbul Şehremanetinin; vergi tarh ve tahsili konusunda Maliye Nezareti, kaldırım yapım ve onarımı için Umur-u Nafia Nezareti, asayişle ilgili sorunlar için Zabtiye Nezareti ve esnaf işleri için de Ticaret Nezareti ile devamlı ilişki içinde olması da öngörülmüştür. Kurulan bu belediye idaresinin başında merkezi hükümet tarafından tayin edilen bir yüksek memur bulunuyordu. Bu belediyede, ileri gelen memurlardan ve esnaf temsilcilerinden oluşan, daha çok istişari/danışma görevleri olan bir Şehremaneti Meclisi de vardı. Yeni kurulan bu belediye idaresi için 1855 yılında 14 maddelik bir Nizamname çıkartılmıştır. Bu Nizamname'nin ikinci maddesinde; Dersaadette bulunanların zaruri ihtiyaçlarının teminini kolaylaştırmak, esnafın düzenini sağlamak, çarşı ve pazarın denetimini yapmak, şehir olmanın gerektirdiği intizam ve temizliği temin etmek, yol ve kaldırımların yapım ve onarımını sağlamak, daha önce İhtisap Nazırlığına toplanan vergileri toplayıp maliyeye teslim etmek gibi görevler Şehremanetine verilmiştir. Zorunlu ihtiyaç maddelerinin karşılanması konusundaki görevler de Şehremanetine tevdi edilmiştir.

Osmanlı döneminde ilk belediye uygulamalarının, Altıncı Daire-i Belediye adıyla İstanbul'un Beyoğlu ve Galata semtlerinde yapıldığı görülmektedir. Altıncı Daire-i Belediyenin teşkili konusundaki tebliğde İstanbul'un genel olarak 14 belediye dairesine ayrıldığı belirtilmekte; ancak Beyoğlu ve Galata semtlerinin gelir itibarıyla iyi durumda olduğu, buralarda iyi nitelikte binaların yer aldığı, bu yörelerde yaşayan halkın diğer ülkelerdeki belediye uygulamalarını da gördüğü ve faydasını idrak ettiği ifade edilerek ilk belediye uygulamalarının burada yapılmasının münasip olacağı belirtiliyordu.

Altıncı Daire-i Belediye uygulamasından sonra, İstanbul'da belediye sayıları bazen artırılmış bazen de azaltılmıştır. Daha sonra, münhasıran İstanbul'da uygulanmak üzere 1877 tarihli "Dersaadet Belediye Kanunu", İstanbul dışındaki vilayetlerde uygulanmak için ise "Vilayet Belediye Kanunu" çıkarılmıştır. Dersaadet Belediye Kanunu ile İstanbul için yirmi belediye idaresi kurulması hüküm altına alınmıştır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu savaş şartları ve gelir yetersizlikleri İstanbul'da kurulması öngörülen belediyelerin hemen kurulup faaliyete geçmesine imkân vermemiştir. İstanbul dışındaki vilayetlerde kurulan belediyeler ise daha çok liman kentlerinde kurulup faaliyete geçmiştir.

Cumhuriyet döneminde ilk yasal düzenlemelerden birisi belediyeler için yapılmıştır. Bu çerçevede Cumhuriyet İdaresinin yasalaştırdığı önemli kanunlardan olan 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında yürürlüğe girmiştir. 1580 sayılı Kanun, 74 yıl yürürlükte kalarak insanımızın hayatında en etkili kanunlardan birisi olma başarısını da göstermiştir. Bu Kanun, dönemin şartlarına göre belediye yönetimine, medeni hayatın bütün gereklerini yerine getirecek önemli bir misyon yüklemiştir. Bilindiği gibi, 1580 sayılı Belediye Kanunu 24.12.2004 tarihinde yerini 5272 sayılı Belediye Kanunu'na bırakmıştır. 5272 sayılı Kanun, TBMM'deki oylama yönteminden kaynaklanan Meclis İç Tüzüğü'ne aykırılık nedeniyle Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve bunun yerine şu anda yürürlükte bulunan 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu 13/07/2005 tarih ve 25326 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1 : Cumhuriyetin Kuruluşundan Günümüze Belediye Sayıları

Yıl	Belediye Sayısı
1923	421
1950	628
1970	1.303
1980	1.727
1990	2.061
2000	3.215
2010	2.950
2013	2.950
2014	1.396
2020	1.390
2021	1.390

Kaynak: YYGM, 2022

Türkiye’deki belediye sayısında 1950’lerden itibaren önemli bir artış yaşanmıştır. 1980’lerde artış daha da hızlanmıştır. 2008 yılı itibarıyla belediye sayısı 3.225 olmuştur. Bu sayı, 5393 sayılı Kanun’un 8 ve 11’inci maddelerine göre yapılan düzenlemeler ve 5747 sayılı Kanun’un uygulanması neticesinde 2013 yılı sonu itibarıyla 2.950 olup, 6360 sayılı Kanun ile 1.554 belediyenin tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla belediye sayısında %53 azalma olmuştur. 31/12/2021 tarihi itibarıyla 1.390 olan belediye sayısı, Çankırı ili, Orta ilçesine bağlı Dodurga Belediyesinin 04.04.2022 tarihinde tüzel kişiliğini geri kazanmasıyla 1.391 olmuştur.

2. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi

Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat Dönemini müteakip, önce Muhassıllık Meclisleri ve daha sonra da Memleket Meclisleri olarak ortaya çıkan mahallî oluşumların ülkemizdeki ilk yerel yönetim fikrine temel oluşturduğu bilinmektedir. Böylece halkın idareye fiili iştirakinin sağlanmasına dönük bir gelenek oluşmaya başlamış ve bu uygulamalar mahallî idare yapılarının temelini teşkil etmiştir. Gerek Muhassıllık gerekse Memleket Meclislerinin geleneksel temeli ise 18. yüzyıldan sonra işlevsel hale gelen Meşveret Meclislerine dayanmaktadır.

İl özel idarelerinin biçimlenmesi bakımından, 1864 tarihli Tuna Vilayeti Nizamnamesi belirleyici bir tarihi adım olmuştur. Bu Nizamnameyle; mahallinde belli işlerden sorumlu olan bir il idaresi oluşturulmuş ve ilde yaşayan halkın bazı mahalli külfetlere katılımı amaçlanmıştır. 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi ilk defa pilot uygulama olarak Tuna Vilayeti’nde uygulanmış ve müteakiben 1865 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu’nun diğer bölgelerinde de uygulamaya başlanmıştır. Bu uygulamalarda, Nizamname’nin uygulandığı yerlerin sosyal yapısı da gözetilerek kapsamlı olmayan bazı değişiklikler yapılmıştır. 1864 tarihli Nizamname’ye, Osmanlı İmparatorluğu’nun tamamında uygulanabilecek bir biçim verilerek 1867 yılında Vilayet-i Umumiye Nizamnamesi adıyla uygulamaya konulmuştur. Bunu izleyen temel düzenleme ise, 1871 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesi’dir. Bu Nizamname ile vilayet umumi meclisine bazı yetkiler verilmiş ve nahiye idareleri daha geniş ve etraflı bir düzenlemeye konu edilmiştir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde ortaya çıkan ve daha çok istişari bir statüye sahip olan Vilayet Umumi Meclisleri, değişik statü ve süreçleri izleyerek 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiye-i Vilâyat Kanun-u Muvakkatı ile il özel idarelerinin karar organı durumuna gelmiştir. 1913 tarihli Kanun, il yönetimini genel ve özel yönetim olarak ikiye ayırarak bugünkü yönetim sisteminin de temelini oluşturmuştur. Kanunla vilayetler, hem merkezi idarenin bir parçası hem de hükmi şahsiyeti haiz bir mahalli idare olarak kabul edilmiştir. Söz konusu Kanun, il özel idarelerini düzenleyen temel metin olarak İmparatorluktan Cumhuriyet’e tevarüs etmiştir. Bu Kanun muhtelif değişiklikler geçirmiş olup en kapsamlı değişikliklerden birisi de 1987 yılında yapılmıştır. 1913 tarihli bu Kanun’un adı 3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiş ve 2005 yılında

yerini 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na bırakmıştır. 6360 sayılı Kanunla 30 Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçiminden itibaren 30 ilde il özel idareleri kaldırılmış, bu idarelerin mahalli müşterek nitelikteki görev, yetki ve sorumlulukları belediyelere devredilmiştir.

B. Mahalli İdarelerin Hukuki Durumları

Mahalli idareler, Anayasa'nın 123 ve 127'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Anayasa'nın 123'üncü maddesinde; idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve kanunla düzenleneceği, idarenin kuruluş ve görevlerinin merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Anayasa'nın 127'nci maddesinde "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." şeklinde tanımlanmıştır. Mahalli idarelerin görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ile merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilişkilerinin kanunla düzenlenmesi anayasal bir zorunluluktur. Mahalli idarelerle ilgili bu alanların, kanun dışında kalan, yönetmelik, yönerge, genelge gibi düzenleyici işlemlerle düzenlenmesine imkân bulunmamaktadır.

Mahalli idareler belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacıyla, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurabilirler. Mahalli idarelerle ilgili olarak Anayasa'da yer alan bir diğer ilke de bu idarelere görevleri ile orantılı gelir sağlanması ilkesidir. Bu çerçevede, yerel yönetimlerin görev alanlarının genişlemesine koşut olarak kullandığı kaynak miktarı da sürekli artmaktadır.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde; hizmetlerin koordinasyon içinde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan İçişleri Bakanı, vesayet yetkisi kapsamında görevleriyle ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırabilmektedir.

C. Mahalli İdarelerle İlgili İş ve İşlemler

16 Nisan 2017 tarihli referandumla, Ülkemizi geleceğe taşıyacak güçlü bir yönetim modeli olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçişle birlikte merkezi yönetimde de ciddi değişim ve dönüşümler gerçekleştirilmektedir.

Bu kapsamda, 9 Temmuz 2018 tarihli ve 30473 (3.) mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü kaldırılmıştır. 10 Temmuz 2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Bakanlığımıza mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek görevi verilmiş ve Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1 numaralı ve 15 Temmuz 2018 tarihli ve 30479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle mahalli idareler üzerinde vesayet yetkisinden kaynaklı görev, yetki ve sorumluluklar İçişleri Bakanlığında kalmış; bunun dışında kalan görev, yetki ve sorumluluklar ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına devredilmiştir.

1.Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

1 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin;

97 nci maddesinin birinci fıkrasının (o) bendi ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına "Mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek." görevi,

100 üncü maddesi ile Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne;

- Mahalli idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandırmak ve geliştirmek,

- Mahalli idare yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılmasını gözetmek,
 - Mahalli idarelerin geliştirilmesi amacıyla araştırmalar yapmak, istatistiki bilgileri toplamak, değerlendirmek ve yayımlamak,
 - Mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimini planlamak ve uygulanmasını takip etmek,
 - Mahalli idarelerin teşkilat, araç ve kadro standartlarını tespit etmek,
 - Bakan tarafından verilen diğer görevleri yapmak,
- görevleri tevdi edilmiştir.

703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1 ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayanılarak, Bakanlığımız ve İçişleri Bakanlığı arasında 03 Ağustos 2018 tarihinde imzalanan “Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol” gereği, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının mahalli idarelerle ilgili yürüttüğü başlıca iş ve işlemler şunlardır:

- Mahalli idareleri ve bunların merkezi idare ile olan alaka ve münasebetlerini düzenlemek,
- Görev alanına giren konularda mahalli idarelerin idari ve teknik kapasitesinin geliştirilmesi için çalışmalarda bulunmak ve bunlara teknik destek sağlamak,
- Belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının almış olduğu kamu yararı kararına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyelerin ve bağlı kuruluşlarının acele kamulaştırma taleplerine ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- Büyükşehir belediyelerine bağlı kuruluşların genel müdür ve yönetim kurulu üyelerini atama iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyelerin özel kalem müdürü atama izinlerini vermek,
- Büyükşehir belediyelerine genel sekreter atamak,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca belediyelerin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan birliklerin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idareler bakımından 16/06/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun gereğince yenileme alanları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idareler bakımından 3/7/2005 tarih ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu gereğince tarım amacı dışında kullanılacak araziler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı Kanun gereğince mahalli idarelere genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesine ilişkin işlemlerin yürütülmesinde Türkiye İstatistik Kurumu, İller Bankası ve Hazine ve Maliye Bakanlığı arasında koordinasyonu sağlamak ve bununla ilgili işlemleri yürütmek,
- 2/7/2008 tarihli ve 5779 sayılı Kanun gereğince il özel idare paylarının tahsisine esas olmak üzere belirlenen köy sayılarını İller Bankasına bildirmek,
- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamında belediyelerin yurtdışı araç hibeleriyle (ambulans, itfaiye-kurtarma) ilgili işlemleri yürütmek,
- 9/6/1994 tarihli ve 3998 sayılı Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun gereğince mezarlıklardan yol geçirme onayları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye kurulması, birleşme ve katılma ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idare birliklerinin kurulması konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye ve bağlı kuruluşlarının şirket ve kooperatif kurmalarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idare birliklerinin şirket ve kooperatif kurmalarına ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşları tarafından kurulacak bütçe içi işletmeler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşları tarafından kurulacak şirket ve bütçe içi işletmelere ilişkin verileri toplamak ve bunları değerlendirmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelerin borçlanma işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin yap-işlet-devret modeline ilişkin talepleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediyelerin taşınmaz tahsisleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Demokrasi Sürekli Komitesi ve alt komiteleri ile ulusal heyetin oluşturulması ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Ulusal Heyetinin oluşturulması ile ilgili iş ve işlemleri tespit etmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi Genel Kurullarına katılım sağlayarak genel kurul gündemini takip etmek,
- Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından ülkemize yapılan izleme ziyaretlerinin programlanması ve uygulanması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Avrupa Birliğine giriş öncesi ve giriş sonrası kullandırılan fonlarla ilgili gerekli araştırmaları yaparak, mahalli idarelerin yararlanabileceği fonları araştırmak ve tespit etmek,
- Mahalli idarelerden Avrupa Birliği fonlarına müracaat edenlerin iş ve işlemlerini ulusal ve uluslararası kuruluşlar nezdinde takip etmek; fonların kullanım sonrası takibini yaparak sonuçlarını izlemek,
- Görev alanıyla ilgili proje uygulamalarında diğer kurum ve kuruluşlar ile Bakanlık birimleri arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin yabancı ülke mahalli idareleri ile kardeş kent ilişkisi kurma iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası kuruluşlara üye olmaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası festivallere katılımı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin uluslararası yabancı ülke mahalli idareleri ile yapılacak olan ortak proje, yardım ve hibe ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerden yurtdışına, yurtdışından mahalli idarelere yapılan ziyaretlerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler tarafından sunulan hizmetlerin standart çalışmalarını yaparak uygulamaya ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve sonuçlarını izlemek,
- Mahalli idarelerin TSE standartları ile ilgili iş ve işlemleri yapmak,
- Mahalli idareler tarafından hazırlanacak faaliyet ve performans raporları hakkında standartları belirlemek,

- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin faaliyet raporları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ve üyeleri il özel idarelerinden oluşan mahallî idare birliklerine ait İçişleri Bakanlığı tarafından konsolide edilerek gönderilen faaliyet raporlarının, genel faaliyet raporu hazırlanmasına esas teşkil etmek üzere ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41 inci maddesinde düzenlenen faaliyet raporu ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışındaki mahalli idarelerin mali raporlarının konsolidasyonu konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve ilgili mahalli idare mevzuatı çerçevesinde oluşturulan raporları ilgili mercilere sunmak,
- Mahalli idarelerin performans ölçüm kriterlerinin belirlenmesi ve uygulanması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin iş ve işlemlerinden istatistikî veri olarak toplanacakları tespit ederek standardını oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerle ilgili her türlü istatistikî verileri toplamak, değerlendirmek, raporlamak ve yayımlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin seçilmiş organlarının üyeleri ile ilgili istatistikî çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerin merkezi yönetim bütçesinden mahalli idarelere aktarılabacak yardımlarla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerce hazırlanan projelerden uygun olan yardım taleplerini ilgili bakanlıklara bildirmek ve bu yardımlara ilişkin olarak gönderilen ödeneklerin ilgili mahalli idareye aktarılması için gereken onay işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelere yapılan yardımların tahsis amacına uygun olarak kullanılmaması halinde, tahsis değişikliği onayı işlemlerini yürütmek,
- Ulusal ve uluslararası alanda mahalli idarelerle ilgili gelişmeleri izlemek ve mahalli idareler tarafından sunulan hizmetleri değerlendirmek,
- Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinin 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre il özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birliklerinin bütçelerinin kurumsal kodlarını belirlemek ve duyurmak,
- Turizm alanları etüt çalışmaları ve balıkçı barınakları hakkında mahalli idarelerin görüşünü alarak görüş oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler personelinin norm kadro ilke ve standartları konusundaki çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelere ilk defa memur alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile mahalli idare birliklerinin norm kadro ve standartlarına ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- Belediyeler ve bağlı kuruluşlar ile mahalli idare birlik personelin görevde yükselme ve unvan değişikliği esaslarını belirlemek,
- Belediyelerde ilk defa zabıta memuru alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Belediyelerde ilk defa itfaiye eri alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,

- Belediyelerin ilave personel istihdam taleplerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerde istihdam edilen sözleşmeli personelin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idare şirketlerinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında işçi alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idareler personelinin performans ölçütlerini İçişleri Bakanlığı ile birlikte belirlemek ve bununla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 38 inci maddesi uyarınca büyükşehir veya ilçe belediyelerinde görevlendirilen personelin ikinci görev ücretinin tespitine ilişkin işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idareler personelinin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek; birlik, dernek, vakıf, şirket ve benzeri kuruluşların bu kapsamdaki mahalli idare personeline yönelik yapacakları eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan diğer mahalli idarelerde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idarelerle ilgili mevzuatı, genelgeleri ve görüşleri konuları itibariyle derleyerek gerek elektronik ortamda gerekse kitap şeklinde hazırlayarak ilgililerin hizmetine sunmak,
- Görev alanıyla ilgili mahalli idareler alanında ihtiyaç duyulan konularda bilgi ve veri derleyerek yayınlamak,
- İl özel idareleri ve köyler ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri dışında kalan mahalli idarelerin yatırım ve hizmetlerinin kalkınma planları ile yıllık programlara uygun şekilde yapılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Görev alanıyla ilgili mahalli idareler hakkında sorumlu ya da ilgili olunan eylem planları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- KÖYDES Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- KÖYDES CBS Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı belirlenmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idare birimlerinin hizmetlerine gönüllü katılımı düzenleyen mevzuattan kaynaklı iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda TBMM üyeleri tarafından mahalli idarelerin iş ve işlemleri konusunda sorulan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler ve bağlı kuruluşları ile mahalli idarelerin kurdukları birliklerce hazırlanan mevzuat metinleri hakkında, bunlar yürürlüğe girmeden önce mevzuat gereği alınması gereken diğer kurum ve kuruluşların görüşleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen yeni hazırlanacak veya değişiklik yapılacak mevzuat taslaklarına ilişkin görüş bildirmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte olan mahalli idare mevzuatının uygulanmasını izlemek, değerlendirmek ve mevzuat değişikliğine ilişkin önerilerde bulunmak,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili kanun, yönetmelik, yönerge ve genelge çalışmalarını yaparak bunların yürürlüğe girmesi için gerekli işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile İçişleri Bakanlığı görev alanında kalan hususlar hariç olmak üzere diğer görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda mahalli idareler mevzuatının uygulanması hususunda ortaya çıkacak tereddütleri gidermek üzere görüş oluşturmak.

2. İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Yürüttüğü İş ve İşlemler

Anayasa'nın 127'nci maddesine göre; görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyeleri, İçişleri Bakanı tarafından kesin hükme kadar geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılabilmektedir.

703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1 ve 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine dayanılarak hazırlanan Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün Görevlerinin Devir ve Tasfiyesine İlişkin Protokol gereği, İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle ilgili yürüttüğü başlıca iş ve işlemler şunlardır:

- Belediye başkanlarının düşürülmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlığının herhangi bir nedenle boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekilinin seçilememesi durumunda seçim yapıncaya kadar belediye başkanı görevlendirilmesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye meclislerinin feshi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Birlik meclislerinin feshi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'a göre, mahalli idarelerin ve mahalli idare birliklerinin seçilmiş ve atanmış görevlileri hakkındaki ön inceleme işlemlerini yürütmek,
- 4483 sayılı Kanun'a göre, mahalli idarelerin seçilmiş ve atanmış görevlileri hakkındaki işleme konulmama kararları hakkındaki işlemleri yürütmek,
- Mahalli idareler ve bunların bağlı kuruluşları ile mahalli idare birliklerinde istihdam edilen memurlar hakkında Devlet memurluğundan çıkarma cezasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Büyükşehir belediyelerine bağlı olarak kurulan su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlerinin ikinci derece tezkiye amirliği ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerle ilgili her türlü inceleme, soruşturma, denetim, özel teftiş ve bunların onaylarına ilişkin işlemleri yürütmek,
- Mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar görevden uzaklaştırmaya ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Terör nedeniyle görevi sona erdirilen veya görevden uzaklaştırılan mahalli idarelerin seçilmiş organları ve bu organların üyeleri ile bu idareler hakkındaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idareler tarafından yürütülen hizmetlerde meydana gelecek aksama durumunda mevzuat gereği yapılacak iş ve işlemleri yürütmek,
- Mahalli idarelerin ve mahalli idare birliklerinin görevlileri ve organları ile ilgili olarak yapılan ihbar ve şikâyetler hakkındaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Mevzuatın uygulanmasına ilişkin olarak Teftiş Kurulu Başkanlığı veya Kontrolörler Başkanlığından teftişi ve soruşturulması istenilen mahalli idare organlarıyla bu organların üyeleri hakkındaki şikâyet ve başvurularla, müfettiş ve kontrolörlerin düzenlediği rapor ve fezlekelerin sonuçlarını izlemek,
- Mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluşları ve bu idareler tarafından kurulan birlik, işletme ve şirketlerin mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri tarafından yapılan denetimleri sonucunda düzenlenen teftiş raporlarını inceleyerek gerekli işlemleri yapmak,

- Mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlarda belirtilen kamu zararlarına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlarının mal bildirimleriyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Belediye başkanlarının yurtdışına çıkışlarıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İçişleri Bakanlığı sorumluluğunda ve desteğinde yürütülen e-belediye uygulamaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İçişleri Bakanlığı sorumluluğunda ve desteğinde yürütülen il özel idareleri e-devlet uygulamaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Beldelerin isim değişikliğiyle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin kurulması konusundaki iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy kurulması, birleştirilmesi, ayrılma, kaldırılma ve diğer iş ve işlemlerin yürütülmesi,
- Üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin kuruluşu, tüzük değişikliklerinin onaylanması ve diğer iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idaresi genel sekreterlerinin atanmasına ilişkin işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin borçlanma işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin kuracakları bütçe içi işletmelerle ilgili izin işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin şirket kurmalarına ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin acele kamulaştırma taleplerine ilişkin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idarelerinin almış olduğu kamu yararı kararına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idarelerinin yap-işlet-devret modeline ilişkin taleplerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idarelerinin taşınmaz tahsisıyla ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamında özel idarelerin yurtdışı araç hibeleriyle (ambulans, itfaiye-kurtarma) ilgili işlemleri yürütmek,
- 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu uyarınca il özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin ihaleden yasaklama talepleri doğrultusunda ihaleden yasaklama işlemlerini yürütmek,
- Gökçeada ve Bozcaada mahalli idarelerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri bakımından 3/7/2005 tarihli ve 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu gereğince tarım amacı dışında kullanılacak araziler ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri ile üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri bakımından 16/6/2005 tarihli ve 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun gereğince yenileme alanları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikleri tarafından sunulan hizmetlerin standart çalışmalarını yaparak uygulamaya ilişkin iş ve işlemleri takip etmek ve sonuçlarını izlemek,

- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin faaliyet raporlarını hazırlayıp konsolide ederek Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına gönderilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerle ilgili her türlü istatistikî verileri toplamak, değerlendirmek, raporlamak ve yayımlamak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerin iş ve işlemlerinden istatistikî veri olarak toplanacakları tespit ederek standardını oluşturmak,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerin seçilmiş organlarının üyeleri ile ilgili istatistikî çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerince hazırlanan projelerden uygun olanlara ilişkin yardım taleplerini ilgili bakanlıklara bildirmek ve bu yardımlara ilişkin olarak gönderilen ödeneklerin ilgili mahalli idareye aktarılması için gereken onay işlemlerini yürütmek,
- Muhtarlar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy ve mahalle muhtarlarının ödeneklerinin valiliklere gönderilmesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Köy ve Mahalle Muhtarlarının taleplerinin alınması ve takip edilmesi, elektronik sistem (Muhtar Bilgi Sistemi) üzerinden izlenmesi ve değerlendirilmesi,
- YİKOB-KIRDES Projesi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin uluslararası kuruluşlara üye olmaları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin yurtdışına, yurtdışından mahalli idarelere yapılan ziyaretlerle ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin uluslararası festivallere katılımı ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinin yabancı ülke mahalli idareleri ile kardeş kent ilişkisi kurma iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerindeki personelle ilgili norm kadro ilke ve standartları konusundaki çalışmaları yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlikler personelinin hizmet içi eğitimlerini koordine etmek; bu personele yönelik yapılacak eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak gerekli iş ve işlemleri yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerine ilk defa memur alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinde istihdam edilen sözleşmeli personelin iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlik şirketlerinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında işçi alım izni iş ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birlik şirketlerinde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- İl özel idareleri, üyeleri il özel idarelerinden ve köylerden oluşan mahallî idare birliklerinde görev yapan personelin görevde yükselme eğitimi ve sınavlarının yapılması konusundaki koordinasyonu sağlamak ve işlemlerini yürütmek,
- Mahalli idareler personeli hakkında terörle mücadele mevzuatı ve/veya devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunanlar ile ilgili mevzuattan kaynaklanan iş ve işlemleri yürütmek,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler hakkında sorumlu ya da ilgili olunan eylem planları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda TBMM üyeleri tarafından mahalli idarelerin iş ve işlemleri konusunda sorulan yazılı soru önergelerinin cevaplandırılması ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili mahalli idareler ve bağlı kuruluşları ile mahalli idarelerin kurdukları birliklerce hazırlanan mevzuat metinleri hakkında, bunlar yürürlüğe girmeden önce mevzuat gereği alınması gereken diğer kurum ve kuruluşların görüşleri ile ilgili koordinasyonu sağlamak,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili diğer bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarından gelen yeni hazırlanacak veya değişiklik yapılacak mevzuat taslaklarına ilişkin görüş bildirmek,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili yürürlükte olan mahalli idare mevzuatının uygulanmasını izlemek, değerlendirmek ve mevzuat değişikliğine ilişkin önerilerde bulunmak,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili kanun, yönetmelik, yönerge ve genelge çalışmalarını yaparak bunların yürürlüğe girmesi için gerekli işlemleri yürütmek,

- Mahalli idarelerin idari vesayet, denetim ve soruşturma ile görev alanında kalan görev, yetki ve sorumlulukları ile ilgili konularda mahalli idareler mevzuatının uygulanması hususunda ortaya çıkacak tereddütleri gidermek üzere görüş oluşturmak.

3.Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının Mahalli İdarelerle İlgili Müştereken Yürüttüğü İş ve İşlemler

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının mahalli idarelerle ilgili müştereken yürüttüğü iş ve işlemler şunlardır:

- Mahalli İdarelere İlk Defa Atanacaklara Dair Sınav ve Atama Yönetmeliğini hazırlamak,
- İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esasları belirlemek,
- e-Belediye Projesini yürütmek (İçişleri Bakanlığı/ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı – Proje tamamlandıktan sonra Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile beraber yürütülecektir.),
- Türkiye’de Yerel Yönetim Reformunun Kurumsallaştırılması Programı (LAR-3)’nı yürütmek,

D. Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yapısı

12/12/2019 tarihinde Bakanlık Makamınca onaylanan Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Çalışma Yönergesi’ne göre Genel Müdürlüğe bağlı Daire Başkanlıklarının görev ve yapılanmaları yeniden düzenlenmiştir.

Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü 2 Genel Müdür Yardımcılığı, 6 Daire Başkanlığı ve 21 Şube Müdürlüğü şeklinde teşkilatlanmıştır. Genel Müdürlük bünyesindeki Daire Başkanlıkları şunlardır:

- 1- Belediyeler ve Birlikler Daire Başkanlığı
- 2- Eğitim Hizmetleri, Dış İlişkiler ve Koordinasyon Daire Başkanlığı
- 3- Mevzuat Daire Başkanlığı
- 4- Personel Hizmetleri Daire Başkanlığı
- 5- Projeler ve Teknik Hizmetler Daire Başkanlığı
- 6- Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı

Şekil 2 : Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Teşkilat Şeması

E. Mahalli İdarelere İlişkin Genel Bilgiler

1. Türlerine Göre Mahalli İdare Sayıları

Türlerine göre mahalli idare sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2 : Türlerine Göre Mahalli İdarelerin Sayısı

Türü	İl Özel İdaresi*	Belediye	Köy
2020	51	1.390	18.286
2021	51	1.390**	18.289

Kaynak: YYGM ve TÜİK, 2022

*Gökçeada ve Bozcaada Mahalli İdareleri Hariç

** 31/12/2021 tarihi itibarıyla 1.390 olan belediye sayısı, Çankırı ili, Orta ilçesine bağlı Dodurga Belediyesinin 04.04.2022 tarihinde tüzel kişiliğini geri kazanmasıyla 1.391 olmuştur.

Türkiye’de 51 il özel idaresi, 1.390 belediye, 18.289 köy bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1151 sayılı Bozcaada ve İmroz Kazalarının Mahalli İdareleri Hakkında Kanun’un ilgili hükümlerine göre Gökçeada ve Bozcaada yönetimleri de birer mahalli idare birimi olarak kurulmuştur.

Belediyeler, nüfus büyüklüklerine ve il, ilçe ve belde belediyesi olmalarına bakılmaksızın 5393 sayılı Belediye Kanunu’na göre yönetilmekle birlikte; nüfusu, fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş yerlerdeki büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri ayrıca 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu hükümlerine göre de yönetilmektedir.

2. Türlerine Göre Belediye Sayıları

Türlerine göre belediye sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3 : Belediyelerin Türlerine Göre Dağılımı

Türü	Büyükşehir Belediyesi	Büyükşehir İlçe Belediyesi	İl Belediyesi	İlçe Belediyesi	Belde Belediyesi	Toplam
2020	30	519	51	403	387	1.390
2021	30	519	51	403	387	1.390

Kaynak: YYGM, 2022

3. Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

Türlerine ve nüfus aralıklarına göre belediyelerin dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4 : Türlerine ve Nüfus Aralıklarına Göre Belediyelerin Dağılımı

	Büyükşehir	İl	Büyükşehir İlçe	İlçe Merkezi	Belde	Toplam	Nüfus
0 - 2.000			1	37	81	119	193.908
2.001 - 5.000			13	133	267	413	1.243.815
5.001 - 10.000			39	92	36	167	1.154.436
10.001 - 20.000			81	65	2	148	2.088.014
20.001 - 50.000		5	131	56	1	193	6.060.179
50.001 - 75.000		5	50	12		67	4.088.303
75.001 - 100.000		7	25	4		36	3.177.259
100.001 - 250.000		27	89	4		120	18.730.285
250.001 - 500.000		7	63			70	24.703.081
500.001 - 750.000			19			19	11.545.096
750.001 - 1.000.000	6		8			14	12.032.726
1.000.001 - 2.000.000	14					14	18.558.914
2.000.001 - 3.000.000	6					6	13.467.115
3.000.001 - 5.000.000	2					2	7.573.607
5.000.001 -	2					2	21.588.225
TOPLAM	30	51	519	403	387	1.390	80.112.835

Kaynak: TÜİK ADNKS 2022

Nüfusu 2.000'in altında 119, 5.000'in altında 532, 10.000'in altında 699 belediye bulunmaktadır. Nüfusu 10.000'in altındaki belediyelerin toplam belediye sayısına oranı %50,3'tür. Nüfusu 100.000'in üzerinde 247 belediye bulunmaktadır.

Ülkemizdeki toplam nüfusun (84.680.273 kişi) %78,05'i büyükşehir belediyesi sınırları %16,55'si diğer belediye sınırları içerisinde olmak üzere %94,60'ı belediye sınırları içinde %5,40 köy sınırları içerisinde yaşamaktadır.

4. Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Mahalli idare birlikleri ve belediye bağlı idareleri sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5 : Mahalli İdare Birlikleri ve Belediye Bağlı İdareleri Sayısı

Türü	Belediye Bağlı İdareleri	Mahalli İdare Birlikleri
2020	33	699
2021	33	697

Kaynak: YYGM, 2022

Ülkemizde halihazırda 33 belediye bağlı idaresi ve 697 mahalli idare birliği bulunmaktadır.

5. Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

Türlerine göre birlik sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 6 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdare Birliklerinin Sayıları

S.No	Türü	2020	2021
1	Ülke Düzeyinde Birlikler	2	2
2	Belediye Hizmet Birliği	41	42
3	Özel İdare-Belediye Hizmet Birliği	10	10
4	Kalkınma Birliği	5	5
5	Çevre Altyapı Hizmet Birliği	69	68
6	Turizm Altyapı Hizmet Birliği	39	35
7	İçmesuyu Birliği	72	73
8	Köylere Hizmet Götürme Birliği	451	451
9	Diğer	10	11
Toplam		699	697

Kaynak: YYGM ve İİGM, 2022

Ülkemizde; 2'si ülke düzeyinde birlik, 42'si belediye hizmet birliği, 10'u özel idare-belediye hizmet birliği, 5'i kalkınma birliği, 68'i çevre altyapı hizmet birliği, 35'i turizm altyapı hizmet birliği, 73'ü içme suyu birliği, 451'i köylere hizmet götürme birliği (KHGB) ve 11'i diğer birlikler olmak üzere toplam birlik sayısı 697'dir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 20'nci maddesine göre ülke düzeyinde, belediyeleri temsil etmek üzere Türkiye Belediyeler Birliği ve il özel idareleri ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarını temsil etmek üzere Vilayetler Birliği kurulmuştur.

6. Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler

Anayasamız, mahalli idarelerin karar organlarının seçimle oluşturulacağı temel kuralını getirmiştir. Mahalli idarelerde seçimler beş yılda bir, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. İl genel meclisi ve belediye meclisi üyelikleri için yapılan seçimlerde, onda birlik baraj uygulamalı nispi temsil sistemi, belediye başkanlığı ve muhtar seçiminde ise çoğunluk sistemi uygulanmaktadır.

18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahiptir. 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu'nun 11 inci maddesinde belirtilen sakıncaları taşımamak şartıyla 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşı belediye başkanlığına, muhtarlığa, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeliğine seçilebilmektedir.

2014 yılı mahalli idareler genel seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2014)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90	3	10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	496	96	23	4	519
Belediye Meclis Üyesi	18.300	89	2.198	11	20.498
İl Belediye Başkanı	50	98	1	2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	784	98	13	2	797
İl Genel Meclis Üyesi	1.191	95	60	5	1.251
Köy Muhtarı	18.085	100	58	0	18.143
Mahalle Muhtarı	31.013	98	622	2	31.635
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	99	1.007	1	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	98	3.419	2	137.781
Toplam	283.997	97	7.404	3	291.401

Kaynak: YYGM, 2022

2019 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi ile seçilen mahalli idare görevlilerine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 8 : Mahalli İdarelerin Seçilmiş Görevlilerine İlişkin Bilgiler (2019)

Türü	Erkek	Oran (%)	Kadın	Oran (%)	Toplam
Büyükşehir Belediye Başkanı	27	90	3	10	30
Büyükşehir İlçe Belediye Başkanı	494	95	25	5	519
Belediye Meclis Üyesi	18.461	89	2.284	11	20.745
İl Belediye Başkanı	50	98	1	2	51
İlçe ve Belde Belediye Başkanı	777	98	12	2	789
İl Genel Meclis Üyesi	1.223	96	48	4	1.271
Köy Muhtarı	18.081	99	115	1	18.196
Mahalle Muhtarı	31.049	98	970	2	32.019
Köy İhtiyar Meclis Üyesi	79.689	99	1.007	1	80.696
Mahalle İhtiyar Heyeti Üyesi	134.362	98	3.418	2	137.780
Toplam	284.213	97	7.883	3	292.096

Kaynak: YYGM,İİGM, 2022

2014 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimi ile 2019 yılı Mahalli İdareler Genel Seçim sonuçlarına bakıldığında; seçilmiş kadın sayısının 7.404'ten 7.883'e çıktığı görülmektedir.

3. MAHALLİ İDARELERİN GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri, il belediyeleri, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyeleri, bağlı idareler ile mahallî idare birliklerine ilgili kanunlarla çeşitli görev, yetki ve sorumluluklar verilmiştir.

A. İl Özel İdareleri

İl özel idarelerinin görev ve sorumlulukları 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6'ncı maddesinde sıralanmıştır.

İl Özel İdaresi Kanunun'da özel idarelerin görevleri, il sınırları içindeki görevler ve belediye sınırları dışındaki görevler olarak iki şekilde tanımlanmıştır.

1) İl sınırları içindeki görevler;

- Gençlik ve spor, sağlık, tarım, sanayi ve ticaret,
- Belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı,
- Bayındırlık ve iskân,
- Toprağın korunması, erozyonun önlenmesi,
- Kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar,
- Yoksullara mikro kredi verilmesi,
- Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları,
- İlk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

2) Belediye sınırları dışındaki görevler;

- İmar,
- Yol,
- Su,
- Kanalizasyon
- Katı atık,
- Çevre,
- Acil yardım ve kurtarma,
- Orman köylerinin desteklenmesi,
- Ağaçlandırma, park ve bahçe tesisidir.

• Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yapmak.

Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskân, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilmektedirler. Aktarma işleminden sonra söz konusu işler il özel idaresinin tabi olduğu usul ve esaslara göre sonuçlandırılmaktadır.

İl özel idarelerine kendilerine verilen görevleri yerine getirebilmesi ve yetkileri kullanabilmesi için 5302 sayılı Kanun'un 7'nci maddesi ile bir kısım yetki ve imtiyazlar sağlanmıştır. İl özel idaresinin, Kanun'da sayılan yetkileri ve imtiyazları şunlardır:

- Kanunlarla verilen görev ve hizmetleri yerine getirebilmek için her türlü faaliyette bulunmak, gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri için kanunlarda belirtilen izin ve ruhsatları vermek ve denetlemek,
- Kanunların il özel idaresine verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, emir vermek, yasak koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Hizmetlerin yürütülmesi amacıyla, taşınır ve taşınmaz malları almak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, takas etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek,
- Borç almak ve bağış kabul etmek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan ve miktarı yirmi beş bin Türk Lirasına kadar olan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Özel kanunları gereğince il özel idaresine ait vergi, resim ve harçların tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak,
- Belediye sınırları dışındaki gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetlemek, il özel idaresi hizmetleri ile ilgili olarak, halkın görüş ve düşüncelerini belirlemek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapmak.
- Belediye sınırları dışında, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.

B. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14'üncü maddesinde belediyelerin görev ve sorumlulukları ikili bir tasnife tabi tutulmuştur. Birinci bölümdeki hizmetler belediyelere görev olarak verilirken, ikinci bölümdeki hizmetleri de yapabilme yetkisi tanınmıştır.

Belediyelerin yapmakla yükümlü olduğu hizmetler şunlardır:

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel altyapı,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemleri,
- Çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık,
- Zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans,
- Şehir içi trafik,
- Defin ve mezarlıklar,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar,
- Konut,
- Kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor,
- Orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları,
- Sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi,
- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'i geçen belediyeler için kadınlar ve çocuklar için konukevleri açılması.

Belediyelere faaliyette bulunma yetkisi tanınan hizmetler ise şunlardır:

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapma ve her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılama,
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açma ve işletme,
- Mabetlerin yapım, bakım ve onarımını yapma,
- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlama, bu amaçla bakım ve onarımını sağlama, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etme,
- Spor teşvik etmek amacıyla gençlere spor malzemesi verme, amatör spor kulüplerine ayni ve nakdi yardım sağlama, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenleme,
- Yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan öğrencilere, sporculara, teknik yöneticilere ve antrenörlere belediye meclisi kararıyla ödül verme,
- Gıda bankacılığı yapma.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde belediyelerin yetkileri ve imtiyazları şu şekilde sayılmıştır:

- Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak,
- Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek,
- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek,
- Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak,
- Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek; kaynak sularını işletmek veya işletletmek,
- Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işletletmek,
- Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak,
- Mahalli müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı ayni hak tesis etmek,
- Borç almak, bağış kabul etmek,
- Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işletletmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek,
- Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek,
- Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
- Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek,

- Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek,
- Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak,
- Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.
- Belediye mücavir alan sınırları içerisinde 5/11/2008 tarihli ve 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, 26/9/2011 tarihli ve 655 sayılı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve ilgili diğer mevzuata göre kuruluş izni verilen alanda tesis edilecek elektronik haberleşme istasyonlarına kent ve yapı estetiğı ile elektronik haberleşme hizmetinin gerekleri dikkate alınarak ücret karşılığında yer seçim belgesi vermek,
- Belediye sınırları içerisinde, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakmak.
- Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek,
- Belediyeler; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlanması, atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılması, kaynak sularının işletilmesi; toplu taşıma yapılması, bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerinin kurulması; katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri Danıştayın görüşü ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebilir, toplu taşıma hizmetlerini imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat vermek suretiyle yerine getirebileceğı gibi toplu taşıma hatlarını kiraya verme veya hizmet satın alma yoluyla yerine getirebilir.
- İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir. Belediye ve bağlı idareler, meclis kararıyla mabetlere, eğitim kurumlarına, yurtlara, okul pansiyonlarına ve hastanelere indirimli bedelle ya da ücretsiz olarak içme ve kullanma suyu verebilirler.
- Belediye, belde sakinlerinin belediye hizmetleriyle ilgili görüş ve düşüncelerini tespit etmek amacıyla kamuoyu yoklaması ve araştırması yapabilir.

1. Büyükşehir Belediyeleri

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesine göre büyükşehir belediyesi sınırlarındaki yetkiler büyükşehir belediyesi ile büyükşehir ilçe belediyesi arasında dağıtılmıştır. 6360 sayılı Kanunla, büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev alanı il ve ilçe mülki sınırlarına genişletilmiştir.

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,
- Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak,
- Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20/07/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,
- Belediye Kanunu'ndaki arsa ve konut üretimiyle kentsel dönüşüm ve gelişim alanlarına ilişkin belediyelere verilen yetkileri kullanmak,
- Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak, ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksit sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek, kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,
- Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,
- Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,
- Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,
- Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işletmek veya ruhsat vermek,

- Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek,

- Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

- Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,

- Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dâhil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek, Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettilmesine karar vermek.

- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,

- Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

- Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

- İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

- Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak,

- Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek,

- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri hâlinde her türlü desteği sağlamak.

- Bisiklet yollarının ve şeritlerinin, bisiklet ve elektrikli skuter park ve şarj istasyonlarının, yaya yollarının ve gürültü bariyerlerinin planlanması, projelendirilmesi, yapımı, bakımı ve onarımıyla ilgili işleri yürütmek.

Büyükşehir ilçe belediyesinin görev ve yetkileri ise şunlardır:

- Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrası dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,

- Büyükşehir katı atık yönetim plânına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak,

- Sıhhi işyerlerini, 2'nci ve 3'üncü sınıf gayrisihhî müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,

- Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7'nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

- Bölge otoparkı, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek veya ruhsat vermek

- Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

- Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak.

5216 sayılı Kanun'un 10'uncu maddesinde ise yetki ve imtiyazlarla ilgili olarak "Büyükşehir (ve) ilçe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir" hükmü yer almaktadır.

2. Bağlı İdareler

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile büyükşehir belediyelerine bağlı ve içme suyu, kanalizasyon ve yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili görevleri ifa etmek üzere ayrı bütçe ve kamu tüzel kişiliğine haiz su ve kanalizasyon idareleri kurulmuştur. Kanun'un ek 5'inci maddesi ile bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyeleri için de uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Su ve kanalizasyon idarelerinin görevleri Kanun'un 2'nci maddesinde şu şekilde sayılmıştır;

- İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

- Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakılacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

- Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesis kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

- Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

- Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmek,

- Kuruluş amacına dönük çalışmaların gerekli kılması halinde her türlü taşınmaz malı kamulaştırmak veya üzerinde kullanma hakları tesis etmek.

Su ve kanalizasyon idarelerine ilave olarak İstanbul’da İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri Genel Müdürlüğü (İETT), Ankara’da Ankara Elektrik Havagazı ve Otobüs İşletme Müessesesi Genel Müdürlüğü (EGO) ve İzmir’de İzmir Elektrik Su Havagazı Otobüs ve Trolleybüs Genel Müdürlüğü (ESHOT) bağlı idareleri mevcuttur.

C. Mahalli İdare Birlikleri

5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu’nun 3’üncü maddesinin (b) bendinde mahalli idare birliği “Birden fazla mahalli idarenin, yürütmekle görevli oldukları hizmetlerden bazılarını birlikte görmek üzere kendi aralarında kurdukları kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idare birliği kurulabilmesi için en az iki mahalli idarenin bir araya gelerek bir tüzük üzerinde anlaşmaları gerekmektedir. Birlik tüzüğü, birliği kuracak mahallî idarelerin meclislerinde üye tam sayısının üçte iki çoğunluğuyla kabul edildikten sonra valinin; birlik birden fazla ildeki mahallî idarelerin katılımı ile kuruluyorsa üyeleri il özel idareleri ve köylerden oluşan birlikler için İçişleri Bakanının, geri kalanları için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile kesinleşir. Birlik, birlik tüzüğünün kesinleşmesinden sonra Cumhurbaşkanının izni ile kurulur ve tüzel kişilik kazanır.

Kurulmuş bir birliğe üyelik ise üye olmak isteyen mahalli idare meclisinin kararı ve buna dayalı başvurusu üzerine, birlik meclisinin kabulü ile olmaktadır. Bu durumda Cumhurbaşkanının izni aranmamaktadır. Birlik üyeliğinden ayrılmada, ilgili mahalli idare meclisinin kararı yeterlidir.

Su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda, Cumhurbaşkanı ilgili mahalli idarelerin bu amaçla kurulmuş birliğe katılmasına karar verebilmektedir. Bu şekilde üye olunan birliklerden ayrılma da Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır.

Mahalli idarelerin bütün görevlerini kapsayacak şekilde genel amaçlı veya amacı açıkça belirlenmemiş birlik kurulamamaktadır.

Mahalli idare birlikleri, tüzüklerinde birliğe devredilmesi öngörülen mahalli müşterek nitelikli hizmetlere ilişkin olarak üye mahalli idarelerin hak ve yetkilerine sahip bulunmaktadır.

4. AVRUPA KONSEYİ YEREL VE BÖLGESEL YÖNETİMLER KONGRESİ, YEREL YÖNETİMLERLE İLGİLİ ULUSLARARASI METİNLER VE KARDEŞ KENT İLİŞKİLERİ

A. Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi

Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi (YBYK), Avrupa Konseyinin yerel ve bölgesel yönetimleri temsil eden temel organlarından biridir. Avrupa Konseyi, yerel ve bölgesel yönetim temsilcilerini bir araya getirmek üzere 1957 yılında “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı”nı oluşturmuş; 1994 yılında Bakanlar Komitesinde aldığı karar uyarınca “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansı” bugünkü “Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi”ne dönüşmüştür. Kongrenin rolü, üye ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasiyi ve bu yönetimlerin özerkliğini güçlendirmek, yerel ve bölgesel yönetimi iyileştirmek ve Avrupa’daki bölgelerarası ve sınır bölgeleri arasındaki işbirliğini geliştirmektir. Kongre, 1985 yılında yerel yönetimler için bugün en önemli referans metni sayılan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nı kabul eden kuruluştur. Kongre, Avrupa çapında 100.000’in üzerinde yerel ve bölgesel yönetimlerin seçilmiş temsilcilerinin, sorunlarını tartıştıkları, deneyimlerini paylaştıkları ve görüşlerini hükümetlere ifade edebilecekleri bir forum ortamı sağlamaktadır. Yerel ve bölgesel yönetimleri temsil ederek ulusal ve uluslararası organizasyonlarla yakın işbirliği yapmaktadır.

Konsey, işleyen bir demokrasi için temel teşkil eden halka ulaşabilmek için açık oturumlar ve konferanslar düzenlemektedir. Bütün konsey üyesi ülkelerde yerel ve bölgesel demokrasinin durumu hakkında ülke raporları hazırlamakta ve özellikle, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ilkelerinin nasıl uygulandığını izlemektedir. Avrupa Konseyi, üye ülkelerde gerçekleştirilen yerel ve bölgesel seçimlere zaman zaman gözlemci göndermekte ve raporlar hazırlamaktadır. Kongre, yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili politikaların çerçevesini belirleyen sözleşmeler hazırlamakta ve bunların uygulanmasını sağlamaktadır.

Kongrenin Çalışma Düzeni :

Bir belediye ya da bölgede seçilmiş, 318 asil ve 318 yedek üyeden oluşan Kongre, Yerel Yönetimler Meclisi (Local Chamber) ve Bölgesel Yönetimler Meclisi (Regional Chamber) olmak üzere iki meclisten oluşmaktadır. Her iki meclis için üyelik süreleri 5 yıldır. Kongre, bünyesinde bulunan üç komite (İzleme-Yönetişim ve Güncel Konular Komitesi) tarafından hazırlanan raporlar aracılığıyla üye ülkelere tavsiyelerde bulunmaktadır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ve Parlamenter Meclisi de Kongreye yerel ve bölgesel politikanın tüm yönleri ile ilgili olarak danışmaktadır.

Ulusal heyetler, ülkelerindeki coğrafi ve siyasi kompozisyonu yansıtmak, kadın ve erkek temsilciler arasında adil bir denge sağlamak zorundadır. Buna göre ulusal delegasyonların en az %30’unun kadın üyelerden oluşması gerekmektedir. Bu oranı sağlamayan ulusal delegasyonlar Kongre tarafından reddedilmektedir. Konseyde Türkiye’den 18 asil ve 18 yedek delege bulunmakta olup ülkemiz konseyde en fazla delege ile temsil edilen 6 ülkeden biridir.

B. Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)

Avrupa Birliği’nin yerel ve bölgesel yönetimlerle ilgili danışma organı olan Bölgeler Komitesi bünyesinde, Akdeniz İçin Birlik süreci kapsamında “Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM)” Platformu 14 Mayıs 2009 tarihinde yapılan ilk genel kurul toplantısında resmi olarak kurulmuştur.

Asamblenin temel amaçları şunlardır:

- Yerel ve bölgesel yönetimlerin bilinçlendirilerek Avrupa-Akdeniz Ortaklığı yönetimine katılımlarını sağlamak,
- Yerel ve bölgesel yönetimlerin Avro-Akdeniz Bakanlar Konferansı ve Barselona süreci ile oluşturulan Akdeniz İçin Birlik çalışmalarında temsil edilmelerini sağlamak,
- Yerel demokrasi, çok katmanlı yönetim ve yerelleşmeyi teşvik etmek,

- Yerel ve bölgesel yönetimler arasında kuzey-güney ve güney-güney diyalogunu teşvik etmek,
- Ulusal, Avrupa ve Avro-Akdeniz birliklerini ve ağlarını kullanmak suretiyle özel projeler ve sorunlar bağlamında tecrübe paylaşımı ve teknik destek sağlamak,
- Özellikle alan planlaması, sürdürülebilir kalkınma ve şehir planlaması konularındaki yeni projelerin desteklenerek bölgesel bütünleşme ve dayanışmayı teşvik etmektir.

Avrupa-Akdeniz Yerel ve Bölgesel Yönetimler Asamblesi (ARLEM), Avrupa Birliğine üye ülkeler ve Akdeniz havzasında yer alan üye olmayan ülkelerin yerel ve bölgesel yönetimlerinin seçilmiş temsilcilerinden toplamda 80 üyeye sahiptir. Ülkelerden gönderilecek temsilcilerin sayısı ülkelerin nüfuslarına göre belirlenmiştir.

Bir üyenin görev süresi; adaylıktan geri çekilme, istifa ya da üyenin göreve getirildiği yetkinin sonlanması gibi nedenlerle bitirilecektir.

Ülkemiz, ARLEM’de 5 asil üye ve 5 yedek üye ile temsil edilmektedir.

C. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı 15/10/1985 tarihinde İsveç’in başkenti Stockholm’de Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Daimi Konferansında hazırlanarak Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar Konferansında kabul edilmiştir.

Şart, yerel yönetimlerin her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğunu, vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyine üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelerden olduğunu, bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde gerçekleştiğini, gerçek yetkilerle donatılmış yerel yönetimlerin varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağını esas almaktadır.

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; özerk yerel yönetimin kapsamı ve dayandığı başlıca ilkeler sayılmaktadır. Yerel yönetim sınırlarının korunması, yerel yönetimlerin görevleri için gereken uygun idari teşkilatlanma ve kaynaklar, yerel düzeydeki sorumlulukların kullanılma koşulları, yerel yönetimlerin faaliyetlerinin idari denetimi, yerel yönetimlerin mali kaynakları, yerel yönetimlerin birlik kurma, birliklere katılma hakkı ve özerk yerel yönetimlerin yasal korunması ile ilgili maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde; Şart’ı onaylamış olan devletlerin yükümlülük ve sorumluluklarıyla ilgili kurallar yer almaktadır. Devletlerin Şart’ın ilkelerini yaşama geçirmek amacı ile yaptıkları yasal düzenlemeleri zaman zaman Konseye bildirmesi zorunlu kılınmıştır. Şart’ın son bölümü ise uygulama ve yürürlük koşulları ile ilgili kuralları kapsamaktadır.

Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı şu an itibarıyla Konseye üye olan 47 devletin Türkiye dâhil 42’si tarafından imzalanmış ve onaylanmış bulunmaktadır. Ancak Şart’ın “Yükümlülükler” başlıklı 12’nci maddesi gereğince Şart’a açıkça “çekince koyma hakkı” tanınmış ve Şart’ın “Çekilme” başlıklı 17’nci maddesi ile de Şart’a taraf olduktan beş yıl sonra çekilme hakkı tanınmıştır.

Avrupa Konseyine üye olan devletler kendi koşulları çerçevesinde Şart’ın çeşitli maddelerine çekince koymuşlardır.

Ülkemiz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın;

- Yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren planlama ve karar süreçlerinde kendilerine danışılmasını içeren 4’üncü maddesinin 6’ncı fıkrasını,
- Yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendilerince belirlenmesini içeren 6’nci maddesinin 1’inci fıkrasını,
- Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetlerinin kanun ve temel hukuk ilkelerine göre belirlenmesini içeren 7’nci maddesinin 3’üncü fıkrasını,
- Vesayet denetiminin, denetleyen makamın müdahalesinin korunmak istenen yararın önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmasını içeren 8’inci maddesinin 3’üncü fıkrasını,

- 9’uncu maddesinin; yerel yönetimlere kaynak sağlanmasında hizmet maliyetlerindeki artışların mümkün olduğunca hesaba katılmasını içeren 4’üncü, yeniden dağıtılacak mali kaynakların yerel yönetimlere tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda yerel yönetimlere önceden danışılmasını içeren 6’ncı ve yapılacak mali yardımların yerel yönetimlerin kendi politikalarını uygulama konusundaki temel özgürlüklerinin mümkün olduğu ölçüde ortadan kaldırmamasını içeren 7’nci fıkralarını,

- 10’uncu maddesinin; yerel yönetimlerin ortak çıkarlarını koruma ve geliştirme için uluslararası yerel yönetim birliklerine üye olma ve diğer devletlerin yerel yönetimlerle işbirliği yapabilmeleri içeren 2’nci ve 3’üncü fıkralarını,

- Yerel yönetimlerin, iç hukukta kendilerine tanınmış olan yetkilerin serbestçe kullanımı ve özerk yerel yönetim ilkelerine riayetin sağlanması için yargı yoluna başvurabilmelerini içeren 11’inci maddesini kabul etmemiştir.

- Ancak; Ülkemizin Şart’a koymuş olduğu çekincelerle ilgili hususlarda son yıllarda önemli reformlar yapılarak Türkiye’deki yerel yönetimler mevzuatının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na uyumu büyük ölçüde sağlanmıştır.

D. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi

Avrupa Konseyi bünyesinde hazırlanan, Avrupa’nın doğal ve kültürel peyzajlarının bir bütün olarak korunması, yönetilmesi ve planlanması ve bu konularda işbirliği oluşturulması çerçeve sözleşmesi olan Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, ülkemiz tarafından 2000 yılında imzalanmış, 10 Haziran 2003 tarihli ve 4881 sayılı Kanun ile kabul edilerek 1/3/2004 tarihinde de yürürlüğe girmiştir.

Sözleşme’yi imzalayan ülkeler, peyzajı yasa çerçevesinde insan çevresi için gerekli bir unsur olarak tanımak, peyzaj politikaları belirlemek, uygulamak ve buna uygun prosedürleri oluşturmak, bu politikaları bölgesel, şehirsal, kültürel, çevresel, tarımsal, sosyal ve ekonomi politikalarıyla bütünleştirmek; peyzaj konusunda bilinç düzeyini artırmak, eğitim programları düzenlemek; ülkesindeki peyzajı tanımlama ve değerlendirmeye tabi tutmak; peyzaj kalite hedeflerini belirlemek; peyzajı korumak, yönetmek veya planlamak amacıyla bazı uygulamaları hayata geçirmekle yükümlü kılınmıştır. Sözleşme, taraf ülkelerin tüm bölge ve alanları ile doğal, kırsal, kentsel ve yarı-kentsel alanlarını kapsamaktadır

Sözleşme’ye taraf devletlere, Sözleşme’yi imza sırasında veya onaylama, kabul ve katılma yöntemlerini belirlerken Sözleşme’yi uygulayacağı bölge veya bölgeleri belirleme ve bunları daha sonra genişletme imkânı verilmektedir. Sözleşme’nin uygulanmasını izleme görevi Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından atanan Yetkili Uzmanlar Komitesine verilmiştir.

E. Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi

1980 yılında Avrupa Konseyinde kabul edilen, Avrupa Yerel Yönetimler ve Yerel Topluluklar Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (21 Mayıs 1980), komşu yerel yönetim birimleri arasında işbirliği projelerinin geliştirilmesinin önündeki her türlü yönetsel, tüzel, siyasal ve psikolojik engelleri ortadan kaldırmak ve işbirliğini geliştirme amacı ile yerel yönetimler arasında işbirliği olanaklarının geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu hedefe ulaşılmasında sınırlardaki yerel ve bölgesel topluluk veya yönetimler arasında; bölgesel, kentsel ve kırsal kalkınma, çevrenin korunması, kamu tesis ve hizmetlerinin geliştirilmesi ve acil durumlarda karşılıklı yardım gibi alanlardaki işbirliğinin potansiyel önemine dikkat çekilmektedir. Sözleşme ile sınır bölgelerinin ekonomik ve sosyal gelişimine ve birlik-beraberlik ruhuna katkıda bulunulacağı hedeflenmektedir.

Sözleşme’ye taraf olan devletler, yerel yönetimlerin ve yerel toplulukların, başka ülkelerdeki benzerleriyle işbirliği anlaşması yapma hakkını tanımayı ve bu hakka saygı göstermeyi kabul etmektedirler. Sözleşme tarafı devletler, sınır ötesi işbirliğinin gelişmesini ve sorunsuz bir şekilde işleyişini engelleyebilecek hukuki, idari ve teknik zorlukları gidermek için çaba gösterecek ve diğer taraf veya taraflara, durumun gerektirdiği ölçüde danışacaktır

Türkiye bu Sözleşme'yi 4/2/1998 tarihinde imzalamıştır. Sözleşme 1/2/2000 tarihli ve 4517 sayılı Kanunla ve "İşbu Sözleşme, Türkiye'nin diplomatik ilişkisi bulunan ülkelerin yerel yönetimleri ile kurulacak işbirliği bakımından ve sadece Türkiye'deki özel idareler, belediyeler, köyler ve bu amaçla kurulmuş mahallî idare birliklerinde geçerli olmak kaydıyla hüküm ifade edecektir." şeklinde bir bildirimle onaylanmıştır.

F. Avrupa Kentsel Şartı I-II

Avrupa Kentsel Şartı-I, Avrupa Konseyinin kentsel politikalarından yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu politikalar 1980-1982 yılları arasında Konseyce düzenlenen "Kentsel Rönesans için Avrupa Kampanyası" kapsamında geliştirilmiştir. Yerleşimlerde yaşamın iyileştirilmesini amaçlayan kampanya; kentte fiziksel çevre ve konut stokunun iyileştirilmesi, toplumsal kalkınmanın özendirilmesi, yerleşmelerde sosyal ve kültürel olanakların oluşturulması ve halk katılımının özendirilmesi olmak üzere başlıca dört temel konuya ağırlık vermiştir.

Avrupa Konseyi tarafından 1992 yılında kabul ve ilan edilen Avrupa Kentsel Şartı-I, 20 maddelik bir deklarasyon ve 13 maddelik şart ilkelerinden oluşmaktadır. Şart daha önceki birçok uluslararası metinden farklı olarak, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasına açılmıştır.

Avrupa Kentsel Şartı'nın benimsediği temel ilkeler işbirliği ve dayanışmadır. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinleri; güvenlik, kirlenmemiş ve sağlıklı bir çevre, istihdam, konut, dolaşım, sağlık, spor ve dinlenme, kültürler arası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, işlevlerin uyumu, katılım, ekonomik kalkınma, sürdürülebilir kalkınma, mal ve hizmetler, doğal zenginlikler ve kaynaklar, kişisel bütünlük, belediyeler arası işbirliği, finansal yapı ve mekanizmalar ve eşitlik gibi haklara sahiptirler. Şart söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk ve inanç ayrımı yapmadan tüm insanlara eşit koşullarda tanınmasını savunmaktadır.

Avrupa Konseyinin 27-29 Mayıs 2008'de Strazburg'da yaptığı 15. Genel Oturumu'nda, Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi "Avrupa Kentsel Şartı-II: "Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto"yu kabul etmiştir. Yayımlanan deklarasyonda, ilk kabul edilen Şart'taki bazı ilkeler yeniden tanımlanmış ve kentsel yaşama yeni bir yaklaşım getirilmesi amaçlanmıştır. Şart ile yerel yönetimlerden, Avrupa değerlerini esas alarak kamu politikalarında etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve dayanışma ilkelerini daha ileri düzeyde uygulamaları istenmektedir. Ayrıca; Avrupa kentsel müktesebatının önemi, kentliler ile kasaba halklarının aktif katılımı ve bilinçlendirilmesi, etkin ve düzenli denetim mekanizmaları içeren bir yönetim anlayışının hayata geçirilmesi, kentsel ekolojinin korunması ve geliştirilmesi, kentsel alanlarda yaşayanlar arasındaki ciddi mekânsal farklılıkların giderilerek sosyal uyumun sağlanması, kentler ve kasabalar arasında "kent diplomasisi" kurulması, yerel alanların kültür ve kimliklerinin korunması, iletişim imkânını artıran akıllı ve dijital kentler oluşturulması konuları üzerinde durulmuştur.

G. Yerel Gündem 21

1992 yılında Rio'da düzenlenen BM Yeryüzü Zirvesi'nde "sürdürülebilir kalkınma", tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak benimsenmiştir. Bu doğrultuda, 21. yüzyılda çevre ve kalkınma sorunlarıyla başa çıkılmasına ve sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşılmasına yönelik ilkeleri ve eylem alanlarını ortaya koyan "Gündem 21" başlıklı Eylem Planı, BM üyesi ülkelerce kabul edilmiştir.

Gündem 21, "İnsanlık, tarihsel bir dönüm noktasındadır" cümlesiyle başlamaktadır. Çevre sorunlarının tüm dünyada gündemin üst sıralarında yer almaya başlamasının temel nedeni, insanlık için oldukça ürkütücü bir geleceğin netleşmeye başlamasıdır. Giderek kirlenen, doğal kaynakları hesapsızca tüketilen bir dünyada sürekli artan çevresel bozulmaya, hastalılara, yoksulluğa, eşitsizliklere dikkat çekilmektedir. Çıkış yolu olarak ise, temel gereksinimlerin karşılanması, yaşam standartlarının iyileştirilmesi, ekosistemlerin daha iyi korunması ve yönetimi için "küresel ortaklık" kavramı gündeme getirilmektedir.

Gündem 21'in temel yaklaşımı, tüm program alanlarına yönelik finansman politikalarının belirlenmesi, yeni kaynakların oluşturulması, uygulanabilir teknik ve ekonomik araçların belirlenmesi, merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin "yerinden yönetim" anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın etkin katılımının sağlanması gibi

öncelikler üzerine kurulmuştur. Kısaca, Gündem 21’de “toplumsal uzlaşma olmadan sürdürülebilir kalkınma hedefine ulaşamaz” görüşü netlik kazanmıştır.

Gündem 21, hedeflenen amaçların gerçekleştirilmesi ile ilgili sorunların neler olduğu, ne şekilde çözülebilecekleri, hangi alanlarda kimlere ne kadar sorumluluk düştüğünü belirten üç ana, bir tamamlayıcı olmak üzere 40 bölümü içermektedir.

Gündem 21’in 28 inci bölümünde, ele alınan sorunların ve çözümlerin büyük bir bölümünün yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle, belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesinde yerel yönetimlerin katılımının ve işbirliğinin önemi vurgulanmaktadır. “Yerel Gündem 21” kavramının getirildiği bu bölümde, yerel yönetimlerin öncülüğünde, sivil toplumun ve diğer tüm ilgililerin, kentleri için “21. yüzyılın yerel gündemi”ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır. Yerel yönetimler ile uluslararası topluluklar, yerel yönetim birlikleri ve diğer yerel yönetimlerin temsilcileri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi vurgulanmaktadır. Yerel yönetimlerin karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine toplumun tüm kesimlerini dahil edebilmek için programlar geliştirilmesi ve uygulanması hedeflenmektedir.

Ülkemizde, YG-21 Programı kapsamında oluşturulan başlıca yerel yönetim mekanizmaları; kent konseyleri, çalışma grupları, kadın ve gençlik meclisleri ile özel ilgi grupları kapsamındaki çocuk, yaşlı ve engelli platformlarından oluşmaktadır.

Kent Konseyleri, merkezi yönetimi, yerel yönetimi ve sivil toplumu bir işbirliği ortaklığı çerçevesinde bir araya getiren başlıca yönetim mekanizmalarıdır. Kent Konseyleri, kendi yönergelerini hazırlayıp onaylamakta ve bunlara göre faaliyet göstermektedir. Konseyler, kentin kalkınma önceliklerinin ve acil sorunlarının tanımlandığı ve tartışıldığı demokratik platformlar olarak işlev görmektedir.

YG-21 Çalışma Grupları, farklı kurumlardan ve sektörlerden gelen gönüllülerin katkılarını, ilgili kentin öncelikli konularında ve sorun alanlarında yoğunlaştıran bir başka önemli katılımcı mekanizma işlevini görmektedir.

YG-21 Kadın Meclisleri karar alma süreçlerine kadınların etkin katılımının teşviki ve cinsiyet bakış açısının tüm politikalara ve stratejilere yansıtılması gibi öncelikli konulardaki bilinç düzeyinin artmasını kolaylaştırmaktadır. YG-21 Kadın Meclisleri arasındaki bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmek amacıyla, her yıl düzenlenmesi kararlaştırılan “Yerel Gündem 21 Kadın Etkinlikleri Festivali”nin birincisi Ekim 2002’de İzmir’de, ikincisi Eylül 2003’te Bursa’da, üçüncüsü de Eylül 2004’de Samsun’da gerçekleştirilmiştir.

YG-21 Gençlik Meclisleri, gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve “yapabilir” kılınmaları, gençliğin her alanda karar alma mekanizmalarına katılımının sağlanması ve AB’ye giriş sürecinde gençliğin rolünün güçlendirilmesi yönündeki çalışmalarını sürdürmektedir. Gençlik Meclisleri, ulusal ölçekli yapılanmanın önemli bir adımı olarak Mayıs 2004’te “YG- 21 Ulusal Gençlik Parlamentosu” oluşturulmuştur.

Kentlerdeki katılımcı yapılar, genelde çocukları, yaşlıları ve engellileri kapsayan Özel İlgi Grupları’na yönelik platformlarla güçlendirilmekte ve zenginleştirilmektedir.

Türkiye Yerel Gündem 21 uygulaması 2001 yılında UNDP tarafından, dünyadaki en başarılı uygulamalardan birisi olarak seçilmiş ve 2002 yılı Eylül ayında Güney Afrika Johannesburg’da yapılan BM dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde en iyi uygulama olarak sunulmuştur.

H. Habitat

1976 yılında Kanada’nın Vancouver kentinde BM İnsan Yerleşimleri Konferansı (Habitat-I) toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda özellikle kalkınma yolundaki ülkelerin karşılaştıkları kentleşme ve konut sorunlarının çözümüne katkıda bulunabilmek ve iskân konularında uluslararası çapta işbirliğini sağlayabilmek amacıyla BM Örgütünün içerisinde uzmanlaşacak bir merkez oluşturulması fikri yaygın kabul görmüş ve hemen akabinde BM Genel Kurulunun 19 Aralık 1977 tarih ve 32/167 sayılı kararı ile BM İnsan Yerleşimleri Merkezi (Habitat) ve BM İnsan Yerleşimleri Komisyonu kurulmuştur.

Dünya üzerinde artan nüfusun ihtiyaçlarının sürdürülebilir biçimde karşılanabilmesi amacıyla 1990’lı yıllardan başlayarak bir dizi BM toplantıları gerçekleştirmiş ve alınabilecek önlemleri belirlemeye çalışmıştır. Bu toplantılar sırası ile; 1992 Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1993 Viyana İnsan Hakları

Dünya Konferansı, 1995 Kopenhag Sosyal Kalkınma Konferansı ve 1996 Habitat II-İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'dır. Habitat II İnsan Yerleşimleri Dünya Konferansı'nı diğer konferanslardan ayıran özellik, Konferans'ın devletlerarası niteliğinin değişmiş olması ve sivil toplum kuruluşları, platformlar ve sivil inisiyatiflerin konferansta etkin rol almış ve katkıda bulunmuş olmalarıdır.

Habitat II Konferansı 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Kentsel ve kırsal yerleşimlerin sürdürülebilirliğini ve yeterli barınak ve konut sorunlarını küresel düzeyde sorgulamış, ülkelerin bu sorunlarla baş edebilmesi için yönetsel, toplumsal ve ekonomik bir dizi çağdaş politika ve reforma işaret ederek herkese yeterli konut ve sürdürülebilir insan yerleşimleri oluşturulmasını temel amaç edinmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için ise Habitat felsefesi olarak "Kentine Sahip Çıkmak, Çözümde Ortaklık ve Aktif Katılım" kabul edilmiştir. Konferansın uluslararası düzeyde kabul gören karar belgeleri olan İstanbul Deklarasyonu ve Habitat Gündemi uluslararası bir müzakere ortamında hazırlanmış ve ilk beş yıl için eylem planları ortaya koyulmuştur.

Habitat III, 17-20 Ekim 2016'da Ekvator'un başkenti Kito'da gerçekleştirilmiştir. Habitat III, Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı bir dönemde gerçekleştirildiği cihetle, bu dönemin yeni sorun ve ihtiyaçlarına cevap vermeyi amaçlamıştır. Daha önceki Habitat konferansları gibi, Habitat III de BM Sürdürülebilir Kalkınma çerçevesini benimsemekte; 2015'te New York'ta kabul edilen "2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi"ni temel almaktadır. Konferans'ın sonucunda kabul edilen "Yeni Kentsel Gündem", 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin "Kapsayıcı, güvenli, dirençli ve sürdürülebilir kent ve insan yerleşimleri" başlıklı 11. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi'ni (SKH 11) tamamlayıcı niteliktedir. "Herkes için kent" ana teması etrafında, kimsenin geride bırakılmaması anlayışıyla, göçmenleri de içine alacak şekilde, toplumun tüm kesimlerinin kent hayatına ayırım gözetilmeksizin dâhil edilmesi temel hedefini yansıtmakta; iklim değişikliğine ve çevrenin korunmasına önem atfetmektedir.

BM-Habitat'ın daha etkin hale getirilmesi için kurumsal yapı ve finansman konularında yapılabilecek değişikliklere ilişkin olarak, 5-6 Eylül 2017 tarihlerinde BM Genel Kurulunda, BM İnsan Yerleşimleri Programı değerlendirmesine yönelik üst düzeyli bir toplantı gerçekleştirilmiştir. Dünya Şehircilik Forumu 9. Oturumu 7-13 Şubat 2018 tarihlerinde Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir. Yeni Kentsel Gündem'in uygulama sürecinin ise, ilk 10 yıllık dönem sonunda (2026) gözden geçirilmesi kararlaştırılmıştır.

BM Habitat Sekreteryası tarafından küresel düzeyde karşılaştırılabilir raporlama yapılabilmesi amacıyla üye ülkelere yol gösterebilmek için "Yeni Kentsel Gündem Raporlama Kılavuzu" yayınlanarak konu ile ilgili bir Platform (<https://www.urbanagendaplatform.org>) kurulmuştur.

"Yeni Kentsel Gündem" belgesinin 4 yılda bir yapılacak Ulusal raporlamasının ilki, Ulusal Odak Noktası olan Bakanlığımızın koordinasyonunda ilgili paydaşların katkılarıyla, bahsi geçen kılavuz doğrultusunda sürdürülerek "Türkiye Cumhuriyeti Yeni Kentsel Gündemin Uygulanmasına ilişkin Ulusal Rapor" hazırlanmış olup söz konusu Platformda 31 Mart 2021 tarihinde yayınlanmıştır.

Raporlama süreci, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü yönetici ve uzmanlarından oluşan bir Çalışma Grubu tarafından yürütülmüştür. COVID-19 Pandemisi nedeniyle Raporlama sürecinde STK'lar, yerel yönetimler ve yerel yönetim birlikleri dâhil tüm ilgili bakanlıklardan oluşan kurumsal paydaşlarımızdan odak kişiler belirlenmiş, yazılı ve e-posta yoluyla alınan katkılar ile Rapor oluşturulmuştur.

Kılavuz doğrultusunda Raporda, "Yeni Kentsel Gündem"de yer alan konulara ilişkin özellikle belgenin yayınlandığı 2016 yılından sonra Ülkemizde yürütülen çalışmalar; kurumsal, idari ve yasal kapasiteleri içerecek şekilde;

1. Sürdürülebilir Kentsel Gelişme için Dönüştürücü Taahhütler,
2. Etkin Uygulama,
3. İzleme Değerlendirme,

bölümleri altında niteliksel ve niceliksel göstergelerinin yanı sıra politika, strateji, proje ve uygulama örnekleri ile sunulmuştur.

I. Avrupa Birliği Bölgeler Komitesi

Brüksel’de bulunan Bölgeler Komitesi, Avrupa Birliği’nde yerel hükümetleri temsil eden danışma kurumudur.

1994’te kurulan Komite, yerel ve bölgesel hükümetlerin, Komisyon, Parlamento ve Konsey’e verdiği görüşlerle alınan kararları etkilemekte, yerel ve bölgesel hükümetlerin çıkarlarını korumak ve kollamakta, kurumların daha demokratik çalışmasını sağlamaktadır. Komisyon ve Konsey, yerel ve bölgesel yönetimleri doğrudan ilgilendiren aşağıdaki konularda Komite’den görüş bildirmesini istemektedir:

- Ekonomik ve sosyal dayanışma (bölgesel politikalar ve yapısal fonlar);
- Tüm Avrupa’yı kapsayan ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji şebekeleri;
- Kamu sağlığı;
- Eğitim, gençlik ve kültür sorunları;
- İstihdam politikaları, mesleki eğitim ve sosyal politikalar;
- Çevre sorunları;
- Ulaşım sorunları.

Bölgeler Komitesi, yerel ve bölgesel mercileri temsil eden 350 üyeden oluşmaktadır. Üyelerin görev süreleri dört yıldır. Komite, başkanını üyeler arasından iki yıllığına seçer. Başkan, genel kurul toplantılarına başkanlık eder ve komiteyi dış dünyada temsil eder. Yerel yönetici veya politikacıardan oluşan Komite üyeleri yerel başkan, parlamenter, belediye başkanı olabilmekte ve AB’deki çok geniş bir yerel yönetim aktivitesini temsil etmektedirler. Bu kapsamda “Türkiye Çalışma Grubunda” ülkemizi temsilen 11 üye bulunmaktadır.

1999’da Amsterdam Antlaşması’yla bağımsız bir yapıya kavuşan Komite, Topluluk müktesebatıyla ilgili yerel konuları gündeme getirir ve yetki ikamesi prensibiyle çalışır. Buna göre Birlik hukukunun yerel veya bölgesel kurallardan daha verimli olmadığı durumlar dışında müdahale etmez. Komite, Birlik müktesebatının doğru uygulanmasını sağlarken bir yandan da yerel kuralların korunmasını sağlar.

J. Kardeş Kent

5393 sayılı Belediye Kanunun 74 üncü maddesi kapsamında; Belediye; belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilmekte, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmekte yurt dışı yerel yönetimlerle kardeş kent ilişkisi kurabilmektedir. Bu faaliyetlerin dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi gerekmekte olup ayrıca Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin alınması gerekmektedir.

Kardeş kent kurulmasındaki amaç karşılıklı bilgi alış-verişinde bulunmak, kentin ekonomik kalkınmasına katkı sağlamak, belediye yönetimi ve hizmet sunumu kalitesini geliştirmek, sürdürülebilir kalkınma iklim değişikliği sosyal gelişme gibi ortak konularda farklı bakış açılarından faydalanmak, tecrübe paylaşmak, AB sürecine yerel düzeyde dahil olmak ve geliştirmek, uzun vadeli ve ortak amaca dayanan projeler yapmaktır.

Bu çerçevede 2021 yılı içerisinde 94 kardeş kent ilişkisi kurma talebine onay verilmiş olup toplam kardeş kent sayısı 1.968’dir. (<https://yerelyonetimler.csb.gov.tr/dokumanlar>)

5.KAMU YÖNETİMİNDE YENİDEN YAPILANMA SÜRECİ VE BU KAPSAMDA MAHALLİ İDARELERLE İLGİLİYAPILAN ÇALIŞMALARLA 2021 YILINDA YAPILAN MEVZUAT ÇALIŞMALARI

Kamu yönetiminde yeniden yapılanma çalışmaları kapsamında, mahalli idareler ile ilgili kanunlar yeniden düzenlenmiştir. Bu çerçevede; başta 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun olmak üzere mahalli idare alanını düzenleyen temel kanunlar olarak uygulamaya konulmuştur.

Mahalli idareler alanında uygulamaya giren yeni kanunların ortaya koyduğu temel düzenlemelerde, insanımızın hayatını kolaylaştıran, daha etkin ve kaliteli hizmet sunumunu esas alan, kaynakların ekonomik ve verimli kullanılmasıyla hizmet arzını artıran ve çağdaş hizmet uygulamalarını hedefleyen bir yaklaşım benimsenmiştir. Yeni kanunlarda ortaya konulan temel ilkeleri şu şekilde özetlemek mümkündür.

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilir, daha demokratik ve vatandaş odaklı bir idari yapılanma amaçlanmıştır. Özel idarede valinin konumu yeniden düzenlenerek, valinin il genel meclisine başkanlık yapmasına son verilmiş, il genel meclisinin kendi başkanını seçmesine imkân tanınmış ve özel idarede profesyonel bir idari yapılanma öngörülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde; belediye kuruluşu için yeni esaslar benimsenerek belediye kurulmasındaki nüfus eşiği 5.000'e yükseltilmiş, belirli hallerde belediye ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına ve bunların hizmet sunum kapasitesi daha elverişli olan belediyeye katılmasına imkân verilmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırlarında bütün işyerlerinin ruhsatlandırma yetkisi belediyelere devredilmiş, belediye meclislerinin her ay toplanması ve belli bir nüfusun üstündeki belediyelerde meclislerin denetim komisyonu kurması hüküm altına alınarak çok daha fonksiyonel bir meclis yapısı ihdas edilmiştir. Belediyelerin kendi kararlarını kendi yetkili organları vasıtasıyla alması ve uygulaması genel kural haline getirilmiş, gereksiz vesayet uygulamaları kaldırılmış ve belediye meclis kararlarının mülki idare amirleri tarafından onaylanması işlemine son verilmiştir.

Belediye teşkilatının norm kadro ilke ve standartlarına göre oluşturulması hüküm altına alınarak kadro ihdas, iptal ve değişiklikleri belediye meclislerinin yetkisine bırakılmıştır. Belediyelerin arsa ve konut üretmesi hususunda diğer kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği ve ortak proje yürütmesine imkân tanınmış ve karar süreçlerinde sivil katılımı arttırmak amacıyla kent konseyleri oluşturulmuş ve vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına ilişkin esaslar getirilmiştir.

5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu çıkarılarak mahalli idare birlikleri müstakil bir kanunda düzenlenmiştir. Bu Kanun'daki düzenlemelerle; su, atık su, katı atık ve benzeri altyapı hizmetleri ile çevre ve ekolojik dengenin korunmasına ilişkin projelerin zorunlu kılması durumunda Cumhurbaşkanı kararı ile ilgili mahallî idarelerin, bu amaçla kurulmuş birliğe üyeliği zorunlu hale getirilmiş; birliklerde norm kadro esası benimsenmiş, ilçelerde tüm köylerin iştiraki ile o ilçenin adını taşıyan, köylere hizmet götürme birliklerinin kurulması öngörülmüş, köylere götürülecek merkezi idare hizmetlerine ait ödeneklerin bu birliklere aktarılması suretiyle hizmetlerin görülmesine imkân sağlanmıştır. Köylere hizmet götürme birlikleri fonksiyonel hale getirilmiş, mahallî idarelerin menfaatlerinin korunması, gelişmelerine yardımcı olunması, personelinin eğitilmesi ve mahallî idarelerle ilgili kanun hazırlıklarında görüş bildirilmesi amacıyla il özel idarelerini ve belediyeleri temsil etmek üzere ülke düzeyinde sadece birer birlik kurulması hükme bağlanmıştır. Kültür ve turizmi koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezlerinde, alanın bütüncül bir anlayışla korunması, geliştirilmesi, tanıtımı, kültür ve turizme ilişkin sosyal ve teknik altyapının gerçekleştirilmesi ve işletilmesi amacıyla alandaki bütün mahalli idarelerin katılımı ile turizm altyapı hizmet birliklerinin kurulması ve bu birliklerde, alandaki turizm belgeli konaklama tesislerinin ve deniz turizmi tesislerinin temsiline imkân tanınmıştır.

Öte yandan, genel bütçe vergi gelirlerinden il özel idareleri ve belediyelere aktarılan paylar konusunda yeni ilke ve esaslar ihdas eden bir yasal düzenleme yapılmıştır. Mahalli idarelerin gelirlerinde önemli artışlar sağlayan bu Kanunla diğer bazı önemli esaslar da ortaya konulmuştur. 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkındaki Kanun ile pay dağıtımına ilişkin yeni ilkeler ortaya konulmuştur.

Böylece il özel idarelerinin hizmet alanına göre yüzölçümleri, köy sayıları, kırsal alan nüfusları ve gelişmişlik endeksi gibi birçok unsur da pay dağıtım sistemine dâhil edilerek hizmet alanı ve ihtiyacı yüksek yörelere daha fazla kaynak aktarılması mümkün hale gelmiştir.

Diğer taraftan, belediye pay dağıtım sisteminde de yeni esaslar getirilmiştir. Bu kapsamda, belediyelere ayrılan payın yüzde 80’lik kısmı nüfusa ve yüzde 20’lik kısmının ise gelişmişlik endeksine göre dağıtılması esası getirilmiştir.

Ülkemizdeki belediye sayısındaki sürekli artış eğilimi, çok düşük nüfuslu ve hizmet üretemeyen belediyelerin oluşmasına yol açmıştır. Bu sakıncaların giderilmesi amacıyla, 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile büyükşehirler dâhilindeki ilk kademe belediyelerinin tüzel kişiliğine son verilmiştir. Ayrıca 6360 sayılı Kanunla büyükşehirlerdeki belde belediyeleri kapatılmış ve belediye sayısında önemli bir düşüş meydana gelmiştir.

2021 yılında mahalli idareler alanında yapılan mevzuat düzenlemeleri aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 9 : 2021 Yılında Yerel Yönetimlerle ilgili Yapılan Mevzuat Düzenlemeleri

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
1	7327 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	7327 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunda yapılan değişikliklerle iş yapma kolaylığı reformları kapsamında birleştirilen bazı inşaat izinleri prosedürlerine bağlı olan harçların ve ücretlerin de yapı ruhsatı başvurusu ile tek seferde ödenebilmesi böylece idari başvuru olarak birleştirilen süreçlerin arka planında var olan ödeme işlemlerinin de birleştirilmesi amaçlanmıştır.	19.06.2021 31516
2	7327 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	7328 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunda yapılan değişikliklerle; ilgili belediyelerce tahsil edilecek ücret ve bedellerin tahsil tarihinden itibaren değil, tahsilatı takip eden ayın içinde belirli bir günde aktarılmasının iş yükü, uygulama birliği ve kolaylığı açısından daha uygun olacağı değerlendirilmiştir.	19.06.2021 31516
3	7349 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun	Büyükşehir belediyeleri ve belediyelere, kendisinden izin veya ruhsat almak ya da hat kiralamak suretiyle çalışan ve toplu taşıma hizmeti yürüten gerçek ve tüzel kişilere, nüfus, hattın uzunluğu ve hattı kullanan sayısı kriterlerini esas alarak tespit edeceği hatlardaki toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlananlara ilişkin gelir desteği ödemesi yapabilmesine imkân tanınmaktadır.	25.12.2021 31700

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
4	2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun H a r c a m a l a r a Katılma Payları ile İlgili Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 86 ila 94 üncü maddeleri arasında düzenlenen harcamalara katılma payları hakkında mezkûr Kanun'un 94 üncü maddesi uyarınca çıkarılan Yönetmelik ile bugüne kadar sürdürülen hizmetler açısından ilgili maddelerde yıllar içinde yapılan değişikliklerin Yönetmelik'e işlenmemiş olması Kanun ile Yönetmelik arasında uyumsuzluğa sebep olmakta ve tereddütlere sebep olmaktadır. Düzenleme kapsamında Kanun hükümleri ile Yönetmelik arasında payların yükümlülüğü, oranları, hesaplanması, tahakkuk zamanı, tahsil şekli gibi hususlar noktasında uyum tesis edilmiş, bunun yanında metindeki imla ve yazım hataları düzeltilmiş, Bakanlığımız ve İlbank A.Ş. nin isimleri cari hükümlere uygun olarak revize edilmiştir.	14.04.2021 31454
5	Elektrikli Skuter Yönetmeliği	Paylaşımlı elektrikli skuter (e-skuter) işletmeciliği faaliyetlerinin düzenlenmesi amaçlanmıştır.	14.04.2021 31454
6	Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği	Kırsal mahalle veya kırsal yerleşik alan tespiti, bu tespite ilişkin işlemler, bu yerlerde uygulanacak muafiyet ve indirimler ile diğer hususların açıklanması amaçlanmıştır.	15.04.2021 31455

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
7	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı il müdürlükleri, Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliği ve teknoloji geliştirme bölgesi yöneticisi şirket yetkili idare tanımlı alınmıştır. Karayolu kenarındaki işyerleri için geçiş yolu izin belgesi alınması şartı getirilmiştir. Devredilecek iş yerinin fiziki durumu ile ruhsat dosyasındaki bilgilerin ve belgelerin işletmecinin kusuru sebebiyle faaliyet konusuyla ilgili bu Yönetmelik ve ilgili diğer mevzuatın amir hükümleri kapsamında karşılanması gereken mevzuat hükümlerine aykırı olması halinde, söz konusu aykırılıklar ve noksanlıklar giderilmeden yeni işletmeci adına ruhsat düzenlenemeyeceği öngörülmüş böylece işletmecinin kusuru bulunmayan hallerin iş yerinin devrine engel olmaması amaçlanmıştır. Endüstri bölgelerinde birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri inceleme kurulu oluşturulamayacağı ve sağlık koruma bandının Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının izni ile tespit edileceği hususları düzenlenmiştir. Gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler kapsamında açıkta alkollü içki satışı ve sunumu yapılan iş yerleri ile nargilelik tütün mamulünün sunumu yapılan iş yerlerinin ruhsatının kesinleşmesi için açık alkollü içki satış belgesi ile nargilelik tütün mamulü sunum uygunluk belgesi şartı getirilmiş olup bağımlılıkla etkin mücadele edilebilmesi amaçlanmıştır. İlgili mevzuatınca aranması gereken ustalık belgesi ya da mesleki veya teknik okulların ilgili alanlarından mezun olduğunu gösterir diplomaya da üniversitelerin ilgili lisans ve ön lisans alan ve dalından mezun olduğunu gösterir diploma ya da 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre faaliyet gösteren kurumlardan alınan kurs bitirme belgesinin iş yeri açacak kişilerde veya çalıştıracağı kişilerin tamamından aranırken yeni durumda her bir meslek dalından en az birer kişide bulunması yeterli hale getirilmiştir. Sirkler, lunaparklar, oyun, eğlence, su, spor ve macera parkları ile teleferiklerde yapılacak denetimler yeniden düzenlenmiştir. Araç şarj istasyonlarının işletmecilerinin kurulu bulunan iş yeri işletmecisi ile farklı kişiler olması halinde şarj istasyonlarına müstakil ruhsat düzenlenebilmesi ve karma kullanım fonksiyonu bulunan parseller üzerindeki yapılarda ikinci el motorlu kara taşıtı ticareti icra edilebilmesi yönünde düzenleme yapılması öngörülmüştür.	17.04.2021 31457
8	Belediye Meclisi Çalışma Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Yapılan düzenlemeyle belediye meclislerinin başta gerek toplantı yeter sayılarının gerekse karar yeter sayılarının yarısından fazla olacak şekilde toplanan üyelerle yapabilmesi ve uygulamadaki karışıklığın giderilmesi amaçlanmaktadır.	29.04.2021 31469

Sıra No	Adı	Amacı	Resmi Gazete Tarih Sayısı
9	İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	9/6/2020 tarihinde Yönetmelikte yapılan değişiklikte belirtilen konularda getirilen özel şartların belli bir süreç alması ve yaşanan COVID-19 salgını nedeniyle işletmelerin uyum sürecini sağlayamadıkları görüldüğünden uyum süresinin uzatılması öngörülmüştür.	03.07.2021 31553
10	Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Bürokrasinin azaltılması kapsamında düzenleme yapılmıştır.	01.08.2021 31555
11	Mahalli İdareler Harcama Belgeleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Bürokrasinin azaltılması kapsamında düzenleme yapılmıştır.	01.08.2021 31555
12	Belediye Su Ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Bürokrasinin azaltılması kapsamında düzenleme yapılmıştır.	26.10.2021 31640
13	Belediye İtfaiye Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Değişen mevzuat ve günün koşulları nedeniyle Yönetmelikte bazı değişikliklerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuş olup, bu kapsamda itfaiye teşkilatlarının görevleri ve araç standartları güncellenmiş, itfaiye personeli görevde yükselme sınavının yazılı ve sözlü olarak iki aşamalı hale getirilmesi ile yazılı sınavın her yıl Bakanlığımız koordinesinde yaptırılmasına, itfaiye teşkilatının personele, kurum ve kuruluşlar ile halka vereceği eğitimlere ilişkin esaslar yeniden düzenlenmiş, itfaiye teşkilatlarının ihtiyaca göre su üstü, su altı ile köpekli arama ve kurtarma ekipleri oluşturabilmesinin önü açılmıştır.	18.12.2021 31693
14	Belediye Zabıta Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik	Günün koşullarına ve değişen mevzuata göre anılan Yönetmelikte bazı değişikliklerin yapılmasına ihtiyaç duyulmuş olup, bu kapsamda zabıta teşkilatlarının görev ve yetkileri ile personelin kullanacağı kıyafetler güncellenmiş, zabıta personeli görevde yükselme sınavının yazılı ve sözlü olarak iki aşamalı hale getirilmesi ile yazılı sınavın her yıl Bakanlığımız koordinesinde yaptırılmasına ilişkin değişiklikler öngörülmüş, zabıta teşkilatında toptancı hali, deniz, işyeri ruhsat ve tüketici hakları gibi birimler kurulmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.	18.12.2021 31693

Kaynak: YYGM, 2022

6. MAHALLİ İDARELERİN İNSAN KAYNAKLARI

Mahalli idarelerin insan kaynaklarını; memur, sözleşmeli personel ve işçi statüsünde çalışan personel oluşturmaktadır.

A. Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

2020 ve 2021 yıllarına ait, türleri itibarıyla mahalli idarelerin personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 10 : Türleri İtibarıyla Mahalli İdarelerin Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Memur		Sözleşmeli Personel		İşçi				Toplam	
					Sürekli		Geçici			
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Belediyeler	90.612	92.270	19.147	22.057	49.650	45.570	5.663	3.220	165.072	163.117
Belediye Bağlı İdareleri	12.404	11.977	2.047	2.327	11.863	10.654	258	163	26.572	25.121
İl Özel İdaresi	5.169	4.994	691	745	5.386	4.719	139	260	11.385	10.718
Mahalli İdare Birlikleri	367	208	350	364	496	333	327	223	1.540	1.128
Toplam	108.552	109.449	22.235	25.493	67.395	61.276	6.387	3.866	204.569	200.084

Kaynak: YYGM ve İİGM , 2022

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde çalışan toplam 200.084 personelin; 163.117'si belediyelerde, 25.121'i belediye bağlı idarelerinde, 10.718'i il özel idarelerinde, 1.128'i mahalli idare birliklerinde çalışmaktadır.

B. Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları

2020-2021 yıllarına ait mahalli idare şirketlerinde çalışan personel sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 11 : Mahalli İdare Şirketlerinde Çalışan Personel Sayıları

Mahalli İdare Türü	Şirketlerde Çalışan Personel Sayısı	
	2020	2021
Belediyeler ve Bağlı İdareleri	494.329	527.672
İl Özel İdareleri	8.166	8.313
Mahalli İdare Birlikleri	668	594
Toplam	503.163	536.579

Kaynak: YYGM ve İİGM , 2022

2021 yılı itibarıyla belediyelerde 488.604, belediye bağlı idarelerde 39.068, il özel idarelerinde 8.313, mahalli idare birliklerinde 594 olmak üzere toplam 536.579 kişi şirketlerde çalışmaktadır.

C. Toplam Kamu Personeli Sayısı ve Mahalli İdarelerin Personel Durumu

2020 ve 2021 yıllarına ait toplam kamu personel sayıları ve mahalli idarelerdeki personel sayıları karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 12 : Mahalli İdareler Personelinin Toplam Kamu Personeli İçindeki Oranı

Personel Türü	2020			2021		
	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)	Toplam Kamu Personeli	Toplam Mahalli İdareler Personeli	Mahalli İdareler Personeli/ Toplam Kamu Personeli (%)
Memur	2.970.190	108.552	3,65	3.003.603	109.449	3,64
Sözleşmeli Personel	502.528	22.235	4,42	529.194	25.493	4,82
Sürekli İşçi	659.205	67.395	10,22	652.109	61.276	9,40
Geçici İşçi	49.911	6.387	12,80	48.920	3.866	7,90
Toplam	4.181.834	204.569	4,89	4.233.826	200.084	4,73

Türkiye’de kamuda istihdam edilen personel sayısı 4.233.826’dır. Bunun 200.084’ü mahalli idareler personeldir. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %4,73’e karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan toplam memur sayısı içindeki oranı %3,64, mahalli idarelerdeki sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan toplam sözleşmeli personel sayısı içindeki oranı %4,82, mahalli idarelerdeki sürekli işçi sayısının kamuda çalışan toplam sürekli işçi sayısı içindeki oranı %9,40, mahalli idarelerdeki geçici işçi sayısının kamuda çalışan toplam geçici işçi sayısı içindeki oranı ise %7,90’dır.

Öte yandan mahalli idare şirketlerinde çalışan 536.579 personel bu orana dahil edilmemiş olup, söz konusu şirketlerde çalışanlar da bu orana dahil edildiğinde Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı % 17,39 olmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesi ile getirilen sınırlama belediyeleri personel istihdamı konusunda daha dikkatli davranmaya yöneltmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’na dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına belli bir disiplin getirilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 49’uncu maddesi nitelikli personel istihdamını kolaylaştıran hükümler ihtiva etmektedir.

7. MAHALLİ İDARELERİN FİZİKİ KAYNAKLARI

A. Mahalli İdarelerin Maddi Duran Varlıkları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin maddi duran varlıkları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 13 : Mahalli İdarelerin Duran Varlıkları

Aktif (Varlıklar) (Bin TL)	2020	2021
Arazi ve Arsalar	178.625.734	183.091.443
Yer Altı ve Yer Üstü Düzenleri	215.312.073	239.017.229
Binalar	78.768.341	83.886.119
Tesis, Makine ve Cihazlar	11.170.439	12.906.895
Taşıtlar	18.092.933	21.145.806
Demirbaşlar	7.497.369	8.813.756
Diğer Maddi Duran Varlıklar	5.229.578	6.037.497
Birikmiş Amortismanlar (-)	-74.277.437	-89.257.705
Yapılmakta Olan Yatırımlar	84.787.062	100.504.168
Yatırım Avansları	817.114	913.033
Toplam	526.023.207	567.058.239

Kaynak: Muhasebat Genel Müdürlüğü, <http://www.muhasebat.gov.tr/>, 2022

2021 yılı itibarıyla belediyeler, il özel idareleri ve mahalli idare birliklerinin sahip olduğu maddi varlıkların %74,44'ünü arazi ve arsalar ile yer altı ve yer üstü düzenlerinin oluşturduğu görülmektedir.

B. Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlar Sayıları

Belediye, bağlı idare ve mahalli idare birlikleri demirbaş taşıtlar sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 14 : Mahalli İdarelerin Demirbaş Taşıtlar Sayıları

Türü	Binek vb. Taşıtlar	İş makinaları	Yük taşıyıcıları	Diğer (İtfaiye, Cenaze, Ambulans, Traktör vb.)	Toplam
Büyükşehir Belediyesi	11.336	4.795	4.893	7.446	28.470
Büyükşehir İlçe Belediyesi	15.795	7.091	8.499	10.774	42.159
İl Belediyesi	3.047	1.546	1.597	1.943	8.133
İlçe Belediyesi	3.664	1.926	1.927	5.407	12.924
Belde Belediyesi	1.558	837	823	2.855	6.073
Belediyeler Toplam	35.400	16.195	17.739	28.425	97.759
Bağlı İdare	9.748	2105	1708	1.958	15.519
Mahalli İdare Birlikleri	83	58	73	125	339
Genel Toplam	45.231	18.358	19.520	30.508	113.617

Kaynak: YYGM, 2022

2021 yılı itibarıyla belediyelerde toplam 97.759, bağlı idarelerde 15.519, mahalli idare birliklerinde 339 olmak üzere toplam 113.617 demirbaş taşıtlar olduğu görülmektedir.

C. Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları

Belediye, bağlı idare ve mahalli idare birlikleri kiralık taşıt sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 15 : Mahalli İdarelerin Kiralık Taşıt Sayıları

Türü	Binek vb. Taşıtlar	İş makinaları	Yük taşıyıcıları	Diğer (İtfaiye, Cenaze, Ambulans, Traktör vb.)	Toplam
Büyükşehir Belediyesi	9.432	924	1.447	674	12.477
Büyükşehir İlçe Belediyesi	10.747	875	1.814	2.519	15.955
İl Belediyesi	946	86	180	288	1.500
İlçe Belediyesi	329	105	87	309	830
Belde Belediyesi	63	30	24	77	194
Belediyeler Toplam	21.517	2.020	3.552	3.867	30.956
Bağlı İdare	6.353	723	736	298	8.110
Mahalli İdare Birlikleri	46	22	18	44	130
Genel Toplam	27.916	2.765	4.306	4.209	39.196

Kaynak: YYGM, 2022

2021 yılı itibarıyla belediyelerde toplam 30.956, bağlı idarelerde 8.110, mahalli idare birliklerinde 130 olmak üzere toplam 39.196 kiralık taşıt olduğu görülmektedir.

8. MAHALLİ İDARELERİN BİLANÇOSU, FAALİYET SONUÇLARI VE BORÇ DAĞILIMLARI

A. Mahalli İdarelerin Bilançosu

2021 yılı mahalli idarelerin bilançosu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 16 : Mahalli İdarelerin 2021 Yılı Bilançosu

AKTİF (VARLIKLAR)	TUTAR (Bin TL)	PASİF (KAYNAKLAR)	TUTAR (Bin TL)
1 DÖNEN VARLIKLAR	114.654.737	3 KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	100.209.916
10 HAZİR DEĞERLER	37.298.882	30 KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	15.318.416
100 KASA	12.261	300 BANKA KREDİLERİ	11.028.290
101 ALINAN ÇEKLER	35.222	303 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	4.267.148
102 BANKA	30.664.368	307 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	12.508
103 VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-1.268.529	308 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)	-2.633
104 PROJE ÖZEL HESABI	5.349.717	309 KISA VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	13.104
105 DÖVİZ	203.274	31 KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	7.060.115
106 DÖVİZ GÖNDERME EMİRLERİ (-)	-114.172	310 CARİ YILDA ÖDENECEK DIŞ MALİ BORÇLAR	7.060.115
108 DİĞER HAZİR DEĞERLER	1.068.490	32 FAALİYET BORÇLARI	42.137.591
109 BANKA KREDİ KARTLARINDAN ALACAKLAR	1.348.250	320 BÜTÇE EMANETLERİ	41.495.447
11 MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	1.528.123	322 BÜTÇELEŞTİRİLECEK BORÇLAR	448.910
110 HİSSE SENETLERİ HESABI	649,5	329 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR	193.234
111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	54.813	33 EMANET YABANCI KAYNAKLAR	14.612.339
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI HESABI	1.468.190	330 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	5.216.649
117 MENKUL VARLIKLAR	4.471	333 EMANETLER	9.395.691
118 DİĞER MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	0	34 ALINAN AVANSLAR	113.771
12 FAALİYET ALACAKLARI	34.223.840	340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	60.435
120 GELİRLERDEN ALACAKLAR	11.268.804	349 ALINAN DİĞER AVANSLAR	53.337
121 GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR	18.792.553	36 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	15.100.966
122 GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	1.075.837	360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR	2.646.408
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	301.254	361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ	2.221.413
127 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	2.785.392	362 FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAH.	2.533.779
13 KURUM ALACAKLARI	2.002.612	363 KAMU İDARELERİ PAYLARI	2.132.177
132 KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	947.572	368 VADESİ GEÇMİŞ ERT. VEYA TAK. VERGİ VE DİĞ. YÜKÜMLÜLÜKLER	5.567.189
137 TAKİPTEKİ KURUM ALACAKLARI	135.176	37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	1.653.566
139 DİĞER KURUM ALACAKLARI	919.863	372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	1.589.115
14 DİĞER ALACAKLAR	3.517.366	379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	64.451
140 KİŞİLERDEN ALACAKLAR	3.517.366	38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	4.128.935
15 STOKLAR	7.546.601	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER	184.752
150 İLK MADDE VE MALZEME	7.498.783	381 GİDER TAHAKKUKLARI	3.944.183
153 TİCARİ MALLAR	35.030	39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	84.218
157 DİĞER STOKLAR	12.789	391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ	6
16 ÖN ÖDEMELER	1.083.141	397 SAYIM FAZLALARI	60.916
160 İŞ AVANS VE KREDİLERİ	3321,3	399 DİĞER ÇEŞİTLİ KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	23.295

AKTİF (VARLIKLAR)		TUTAR (Bin TL)	PASİF (KAYNAKLAR)	TUTAR (Bin TL)
161	PERSONEL AVANSLARI	7,8	4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	139.742.212
162	BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER	754.446	40 UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	55.050.532
164	AKREDİTİFLER	69,5	400 BANKA KREDİLERİ	37.295.831
165	MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN AVANS VE KREDİLER	299.245	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	8.771.696
166	PROJE ÖZEL HESABINDAN VERİLEN AVANS VE AKREDİTİFLER	22.970	404 TAHVİLLER HESABI	7.744.740
167	DOĞRUDAN DIŞ PROJE KREDİ KULLANIMLARI AVANS VE AKREDİTİFLERİ	3082,6	407 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR HESABI	0
18	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	117.069	408 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ HESABI (-)	0
180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER	114.446	409 UZUN VADELİ DİĞER İÇ MALİ BORÇLAR	1.238.265
181	GELİR TAHAKKUKLARI	2.623	41 UZUN VADELİ DİŞ MALİ BORÇLAR	44.929.271
19	DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	27.337.103	410 DİŞ MALİ BORÇLAR	44.929.271
190	DEVREDEN KATMA DEĞER VERGİSİ	27.312.438	42 FAALİYET BORÇLARI	544.316
191	İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ	19	429 DİĞER FAALİYET BORÇLARI	544.316
197	SAYIM NOKSANLARI	14.463	43 DİĞER BORÇLAR	12.715.106
2	198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR	10.182	430 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	3.617.842
21	DURAN VARLIKLAR	612.382.525	438 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	9.097.264
	MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR	87,3	44 ALINAN AVANSLAR	47.806
217	MENKUL VARLIKLAR	87,3	440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI	3.255
22	218 DİĞER MENKUL KIYMET VE VARLIKLAR HESABI	0	449 ALINAN DİĞER AVANSLAR	44.551
	FAALİYET ALACAKLARI	7.074.434	47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	12.929.601
220	GELİRLERDEN ALACAKLAR	1.527.896	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI	11.700.065
222	GELİRLERDEN TECİLLİ VE TEHİRLİ ALACAKLAR	1.985.586	479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	1.229.536
226	VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	207.886	48 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	13.312.229
23	227 DİĞER FAALİYET ALACAKLARI	3.353.067	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER	829.376
	KURUM ALACAKLARI	450.905	481 GİDER TAHAKKUKLARI	12.482.853
232	KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR	72.520	49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	213.352
24	239 DİĞER KURUM ALACAKLARI	378.385	499 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR HESABI	213.352
	MALİ DURAN VARLIKLAR	37.119.875	5 ÖZ KAYNAKLAR	487.085.134
240	MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	15.448.650	50 NET DEĞER	365.567.707
241	MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER	22.706.982	500 NET DEĞER	365.567.707
25	247 SERMAYE TAHHÜTLERİ (-)	-1.035.758	51 DEĞER HAREKETLERİ	907.674
	MADDİ DURAN VARLIKLAR	567.058.239	519 DEĞER HAREKETLERİ SONUÇLARI	907.674
250	ARAZİ VE ARSALAR	183.091.443	57 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	362.506.937
251	YER ALTİ VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ	239.017.229	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	362.506.937
252	BİNALAR	83.886.119	58 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-271.395.687
253	TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR	12.906.895	580 GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	-271.395.687
254	TAŞITLAR	21.145.806	59 DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	29.498.503
255	DEMİRBAŞLAR	8.813.756	590 DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU	29.498.503
256	DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR	6.037.497		
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-89.257.705		
258	YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR	100.504.168		
26	259 YATIRIM AVANSLARI	913.033		

AKTİF (VARLIKLAR)		TUTAR (Bin TL)	PASİF (KAYNAKLAR)	TUTAR (Bin TL)
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		666		
260	HAKLAR	3.407.583		
264	ÖZEL MALİYETLER	136.419		
28	268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-3.543.336		
GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI		522.048		
280	GELECEK YILLARA AİT GİDERLER	512.054		
29	281 GELİR TAHAKKUKLARI	9.995		
DİĞER DURAN VARLIKLAR		156.271		
294	ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN VARLIKLAR	935.704		
297	DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR	26.651		
299	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)	-806.084		
AKTİF TOPLAMI		727.037.262	PASİF TOPLAMI	727.037.262
9- BORÇLU NAZIM HESAPLAR			9- ALACAKLI NAZIM HESAPLAR	
90	ÖDENEK HESAPLARI	270.334	90 ÖDENEK HESAPLARI	270.334
91	906 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN KULLANILACAK ÖDENEKLER	270.334	907 MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN ÖDENEKLER	270.334
NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER		32.345.095	91 NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	32.345.095
910	TEMİNAT MEKTUPLARI	28.747.601	911 TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ	28.747.601
912	KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMETLER	8.380	913 KİŞİLERE AİT MENKUL KIYMET EMANETLERİ	8.380
92	914 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI HESABI	3.589.115	915 VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	3.589.115
GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI		81.809.369	92 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	81.809.369
920	GİDER TAAHHÜTLERİ	81.728.893	921 GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI	81.728.893
93	922 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ HESABI	80.476	923 KAMU-ÖZEL İŞBİRLİĞİ MODELİ TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	80.476
VERİLEN GARANTİLER		327.673	93 VERİLEN GARANTİLER	327.673
94	930 VERİLEN GARANTİLER	327.673	931 VERİLEN GARANTİLER KARŞILIĞI	327.673
DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK		789.509	94 DEĞERLİ KAĞIT VE ÖZEL TAHKKUK	789.509
99	948 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAKLAR	789.509	949 BAŞKA BİRİMLER ADINA İZLENEN ALACAK EMANETLERİ	789.509
DİĞER NAZIM HESAPLAR		29.550.577	99 DİĞER NAZIM HESAPLAR	29.550.577
990	KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR	26.560.676	999 DİĞER NAZIM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	29.550.577
993	MADDİ DURAN VARLIKLARIN KİRA VE İRTİFAK HAKKI GELİRLERİ	2.986.304		
998	DİĞER NAZIM HESAPLAR	3.598		
GENEL TOPLAM		872.129.820	GENEL TOPLAM	872.129.820

Kaynak: HMB, 2022,

1. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinde yer alan Mahalli İdareler alt sektörüne dahil idarelerin verilerini içermektedir.
2. Konsolide bilanço tek bir raporlama birimine aitmiş gibi kabul edildiğinden 590-Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ve 591-Dönem Olumsuz Faaliyet Sonucu Hesabı netleştirilerek raporlanmıştır.
3. Mali raporlama tabloları dış denetimden geçmemiş mali veriler kullanılarak hazırlanmaktadır.
4. Mahalli idareler kapsamındaki idarelerin kendi aralarında yaptıkları işlemlere uygulanan konsolidasyon işleminin detayları Bilançonun Eki olan "Konsolide Edilen / Edilemeyen Tutarlar" tablosunda yer almaktadır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde, dönen varlıkların 114.654.737 TL, duran varlıkların 612.382.525 TL, kısa vadeli yabancı kaynakların 100.209.916 TL, uzun vadeli yabancı kaynakların 139.742.212 TL ve öz kaynakların 487.085.134 TL olduğu görülmektedir.

B. Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

2021 yılı mahalli idarelerin faaliyet sonuçları tablosu aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 17 : Mahalli İdarelerin Faaliyet Sonuçları

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
FAALİYET GELİRLERİ TOPLAMI (Tahakkuk Esaslı)	254.901.769	100
Vergi Gelirleri	26.760.923	10,5
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	15.985.341	6,3
Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergileri	6.037.620	2,4
Harçlar	4.722.036	1,9
Başka Yerde Sınıflandırılmayan Vergiler	15.926	0
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	42.109.137	16,5
Mal ve Hizmet Satış Gelirleri	24.198.069	9,5
Malların Kullanma veya Faaliyette Bulunma İzni Gelirleri	131.332	0,1
KİT ve Kamu Bankaları Gelirleri	181.071	0,1
Kurumlar Hasılatı	11.577.111	4,5
Kurumlar Karları	830.304	0,3
Kira Gelirleri	4.758.463	1,9
Diğer Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	432.787	0,2
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	16.054.744	6,3
Yurt Dışından Alınan Bağış ve Yardımlar	166.151	0,1
Merkezi Yönetim Bütçesine Dahil İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	5.979.861	2,3
Diğer İdarelerden Alınan Bağış ve Yardımlar	754.464	0,3
Kurumlardan ve Kişilerden Alınan Yardım ve Bağışlar	3.069.610	1,2
Proje Yardımları	6.084.658	2,4
Diğer Gelirler	151.990.594	59,6
Faiz Gelirleri	2.531.663	1
Kişi ve Kurumlardan Alınan Paylar	138.791.658	54,4
Para Cezaları	3.360.289	1,3
Diğer Çeşitli Gelirler	7.306.984	2,9
Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	17.753.761	7
Döviz Mevcudunun Değerlenmesinde Oluşan Olumlu Kur Farkları	2.628.240	1
Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	22.209	0
Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	22.339	0
Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	8.443.460	3,3

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	212.776	0,1
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Azalışlar	3.286.279	1,3
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Artışlar	135.432	0,1
Kur Değişikliği Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Gelirler	104.281	0
Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	2.898.745	1,1
Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklar	232.609	0,1
Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	110.160	0
Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	8.810	0
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlardan Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	4.879	0
Sosyal Güvenlik Kurumlarından Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	424	0
Mahalli İdarelerden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan E.E.G	108.337	0
FAALİYET GİDERLERİ TOPLAMI (Tahakkuk Esaslı)	225.403.266	100
Personel Giderleri	28.810.814	12,8
Memurlar	12.137.214	5,4
Sözleşmeli Personel	2.587.788	1,1
İşçiler	12.401.070	5,5
Geçici Personel	118.743	0,1
Diğer Personel	1.566.000	0,7
Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	4.420.549	2
Memurlar	1.678.144	0,7
Sözleşmeli Personel	381.821	0,2
İşçiler	2.081.366	0,9
Geçici Personel	82.838	0
Diğer Personel	182.943	0,1
Sosyal Güvenlik Primi Ödemeleri Gecikme Cezası ve Zamları	13.438	0
Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	94.906.959	42,1
Üretime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	987.124	0,4
Tüketime Yönelik Mal Ve Malzeme Alımları	13.693.800	6,1
Yolluklar	82.278	0
Görev Giderleri	3.634.523	1,6

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Hizmet Alımları	65.190.975	28,9
Temsil Ve Tanıtma Giderleri	1.353.053	0,6
Menkul Mal,Gayrimaddi Hak Alım, Bakım Ve Onarım Giderleri	3.428.270	1,5
Gayrimenkul Mal Bakım Ve Onarım Giderleri	6.497.002	2,9
Tedavi Ve Cenaze Giderleri	39.933	0
Faiz Giderleri	8.628.652	3,8
Kamu Kurumlarına Ödenen İç Borç Faiz Giderleri	66.308	0
Diğer İç Borç Faiz Giderleri	6.958.800	3,1
Dış Borç Faiz Giderleri	1.603.177	0,7
İskonto Giderleri	368	0
Cari Transferler	7.467.265	3,3
Görev Zararları	734.309	0,3
Hazine Yardımları (Mahalli İdare Yardımları)	223.055	0,1
Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	790.949	0,4
Hane Halkına Yapılan Transferler	5.001.257	2,2
Yurtdışına Yapılan Transferler	16.750	0
Gelirlerden Ayrılan Paylar	700.945	0,3
Sermaye Transferleri	4.114.556	1,8
Yurtiçi Sermaye Transferleri	4.076.918	1,8
Yurtdışı Sermaye Transferleri	37.638	0
Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	33.069.041	14,7
Döviz Mevcudunun Değerlenmesinde Oluşan Olumsuz Kur Farkları	2.817.283	1,2
Menkul Kıymet ve Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	296	0
Stokların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	1.063	0
Maddi Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumsuz Farklar	914.951	0,4
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerlemesinden Oluşan Olumlu Farklar	957	0
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsi Borç Stokundaki Artışlar	26.477.993	11,7
Kur Değişikliği Nedeniyle Döviz Cinsinden Alacaklardaki Azalışlar	110.555	0
Kur Değ. Dışındaki Değer ve Miktar Değişimlerinden Kaynaklanan Giderler	6.173	0
Diğer Değer ve Miktar Değişimleri Giderleri	2.739.770	1,2
Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	2.383.395	1,1
Vergi Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	979.801	0,4

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	992.675	0,4
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	21.326	0
Diğer Gelirlerin Ret ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	389.594	0,2
Amortisman Giderleri	14.191.820	6,3
Maddi Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	13.562.162	6
Maddi Olmayan Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	571.281	0,3
Diğer Duran Varlıkların Amortisman Giderleri	58.377	0
İlk Madde ve Malzeme Giderleri	17.270.370	7,7
Kırtasiye Malzemeleri	437.309	0,2
Beslenme, Gıda amaçlı ve Mutfakta Kullanılan Tüketim Malzemeleri	97.297	0
Tıbbi ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri	608.997	0,3
Yakıtlar, Yakıt Katkıları ve Katkı Yağlar	4.199.411	1,9
Temizleme Ekipmanları	650.458	0,3
Giyecek, Mefruşat ve Tuhafiye Malzemeleri	460.584	0,2
Yiyecek	616.160	0,3
İçecek	160.755	0,1
Canlı Hayvanlar	16.726	0
Zirai Maddeler	1.115.173	0,5
Yem	90.225	0
Bakım, Onarım ve Üretim Malzemeleri	4.518.971	2
Yedek Parçalar	2.286.840	1
Nakil Vasıtaları Lastikleri	266.685	0,1
Değişim, Bağış ve Satış Amaçlı Giderler	86.226	0
Spor Malzemeleri Grubu	77.254	0
Basıncılı Ekipmanlar	84.867	0
Diğer Tüketim Amaçlı Ekipmanlar	1.496.433	0,7
Karşılık Giderleri	1.258.826	0,6
Kıdem Tazminatı Karşılıkları	1.258.826	0,6
Silinen Alacaklardan Kaynaklanan Giderler	3.508.676	1,6
Gelirlerden Alacaklardan Silinenler	3.274.364	1,5
Kişilerden Alacaklardan Silinenler	44.445	0
Kurum Alacaklarından Silinenler	189.867	0,1
Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	1.027.966	0,5
Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	993.344	0,4
Özel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	20.228	0

Faaliyet Türü	Tutar (Bin TL)	Dağılım %
Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlara Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	4.508	0
Sos Güv. Kurumlarına Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	1.329	0
Mahalli İdarelere Bedelsiz Olarak Devredilen Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	8.558	0
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	2.062.128	0,9
Proje Kapsamında Yapılan Cari Giderler	2.062.128	0,9
Diğer Giderler	2.282.249	1
Yukarıda Tanımlanmayan Diğer Giderler	2.282.249	1
NET FAALİYET SONUCU	29.498.503	

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerin faaliyet gelirlerinin 254.901.769.000 TL, faaliyet giderlerinin 225.403.266.000 TL ve net faaliyet sonucunun 29.498.503.000 TL olduğu görülmektedir.

C. Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

2021 yılı mahalli idarelerin borç dağılımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 18 : Mahalli İdarelerin Borç Dağılımları

Yıl	Banka Kredileri	Kamu İdarelerine Mali Borçlar	Dış Mali Borçlar	Bütçe Emanetleri	Vergi ve Sosyal Güvenlik	Diğer Yükümlülükler	Toplam Yükümlülük
2020	50.530.897	13.903.596	31.158.233	38.510.113	4.668.283	67.561.490	206.332.612
2021	48.324.121	13.038.844	51.989.385	41.495.447	4.867.821	80.236.511	239.952.128

Kaynak: HMB, 2022,

Tüm mahalli idarelere ait yükümlülükler incelendiğinde, 2021 yılı borç stokunun 239.952.128.000 TL olduğu görülmektedir.

9. MAHALLİ İDARE BÜTÇELERİ

A. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE GERÇEKLEŞMELERİ

1. Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 19 : Mahalli İdarelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2020	173.001.339	173.930.430	929.091
2021	235.826.323	241.587.962	5.761.639

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

Mahalli idarelerin bütçe gelirleri 2020 yılında %0,5, 2021 yılında %2,4 fazla vermiştir.

2. Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 20 : Belediyelerin Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2020	134.559.344	136.768.350	2.209.006
2021	183.962.486	192.182.996	8.220.510

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

Belediyelerin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2020 yılında %1,6 oranında 2021 yılında %4,5 oranında fazla verdiği görülmektedir.

3. Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 21 : Belediye Bağlı İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2020	28.205.706	26.512.043	-1.693.663
2021	39.050.183	34.282.596	-4.767.587

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

Belediye bağlı idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2020 yılında bütçe gelirlerinin bütçe giderlerinin %94'ünü, 2021 yılında %87,8'ini karşıladığı görülmektedir.

4. İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla özel idarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 22 : İl Özel İdarelerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2020	10.154.404	10.729.248	574.844
2021	13.259.122	15.816.745	2.557.623

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

İl Özel İdarelerinin bütçe gerçekleştirmeleri incelendiğinde; 2020 yılında %5,6 oranında 2021 yılında %19,3 oranında fazla verdiği görülmektedir.

5. Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmelerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleştirmeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 23 : Mahalli İdare Birliklerinin Bütçe Gerçekleşmeleri

(Bin TL)

Yılı	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi
2020	2.489.759	2.569.780	80.021
2021	4.039.501	4.527.687	488.186

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

Mahalli idare birliklerinin bütçe gerçekleştirmelerine bakıldığında bütçenin 2020 yılında %3,2 2021 yılında %12,1 oranında fazla verdiği görülmektedir.

B. MAHALLİ İDARELERİN BÜTÇE TAHMİNLERİ

Tablo 24 : Mahalli İdarelerin Bütçe Tahminleri

Türü	2022	2023	2024	Toplam	2022	2023	2024	Toplam
Büyükşehir Belediyeleri	83.841.861	89.356.424	95.339.516	268.537.801	93.845.519	99.643.827	106.185.383	299.674.729
Bağlı Kuruluşlar	41.828.192	46.232.259	58.371.552	146.432.003	47.525.209	50.593.041	54.914.717	153.032.967
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	72.580.251	77.609.658	83.193.409	233.383.318	73.939.535	78.439.458	83.495.828	235.874.821
İl Belediyeleri	14.942.973	15.912.080	17.048.598	47.903.651	15.625.141	16.237.409	17.206.918	49.069.468
İlçe Belediyeleri	13.419.964	14.360.432	15.417.383	43.197.779	13.624.733	15.235.023	16.418.506	45.278.262
Belde Belediyeleri	4.473.349	4.824.338	5.505.135	14.802.822	4.532.803	4.827.582	5.175.672	14.536.057
İl Özel İdareleri	5.732.638	5.996.357	7.064.227	18.793.222	5.119.911	5.348.185	6.696.737	17.164.833
TOPLAM	236.821.252	254.293.571	281.939.820	773.054.643	254.214.873	270.326.547	290.093.760	814.635.180

Kaynak: YYGM, 2022,

Not:2024 gelir ve gider tahminleri 2022/2023 gelir ve gider tahminleri esas alınarak hesaplanmıştır.

C. MAHALLİ İDARELERİN HARCAMALARI

İl özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birlikleri harcamalarını oluşturan giderler genel olarak aşağıda belirtilmiştir:

a) Büyükşehir Belediyelerinin Harcamaları

Büyükşehir belediyelerinin harcamaları aşağıda sayılanlardan oluşmaktadır:

- Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,
- İlçe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri,

- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri,
- Bu Kanun'da büyükşehir belediyesine verilen görevlerle sınırlı olarak, yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kuruluşlar ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

b) İl, İlçe ve Belde Belediyelerinin Harcamaları

İl, ilçe ve belde belediyelerinin harcamaları şunlardır:

- Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri,
- Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ile sigorta giderleri,
- Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri,
- Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler,
- Şartlı bağışlarla ilgili yapılacak harcamalar,
- İmar düzenleme giderleri,
- Her türlü proje giderleri.

c) İl Özel İdarelerinin Harcamaları

İl özel idarelerinin harcamaları aşağıdaki maddelerden oluşmaktadır.

- İl özel idaresi binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- İl özel idaresinin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.
- Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- İl genel meclisince belirlenecek ilkeler çerçevesinde köylere veya köylerin aralarında kurdukları birliklere yapılacak yardımlar,
- İl özel idaresinin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.
- Dava takip ve icra giderleri,
- Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim hizmetleri karşılığı yapılacak ödemeler,
- Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Sosyo-kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- Özel idare hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.
- Doğal afet giderleri,
- Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Harcamaları

Mahalli idare birliklerinin, görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere harcamaları şunlardır:

- Birlik hizmetlerinin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- Birliğin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluk, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler,
- Hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- Birliğin hizmet binalarının, tesislerinin, araç ve gereçlerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler,
- Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ile sigorta giderleri,
- Dava takip ve icra giderleri,
- Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri,
- Kamu ve özel sektör kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- Temsil, tören ve ağırlama giderleri.

1. Mahalli İdarelerin Harcamalarına İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 25 : Mahalli İdare Türlerine Göre Harcamaları

(Bin TL)

Türü	2020	2021
Belediyeler	134.559.344	183.962.486
Belediye Bağlı İdareleri	28.205.706	39.050.183
İl Özel İdareleri	10.154.404	13.259.122
Mahalli İdare Birlikleri	2.489.759	4.039.501
Konsolide Toplam*	173.001.339	235.826.323

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında belediyeler 183.962.486.000 TL, belediye bağlı idareleri 39.050.183.000 TL, il özel idareleri 13.259.122.000 TL ve mahalli idare birlikleri 4.039.501.000 TL harcamada bulunmuştur. Mahalli idare harcamalarının %94,6'sı belediyeler ve bağlı idareler tarafından gerçekleştirilmiştir.

2. Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin gider kalemlerine göre harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 26 : Mahalli İdarelerin Gider Kalemlerine Göre Harcamaları

(Bin TL)

Türü	2020	2021
Personel Giderleri	24.504.850	27.687.199
SGK Devlet Primi	3.854.208	4.375.454
Mal ve Hizmet Alımları	79.464.273	109.323.676
Faiz Harcamaları	7.589.003	8.586.612
Cari Transferler	7.835.195	10.655.526
Sermaye Giderleri	44.517.789	69.187.365
Sermaye Transferleri	2.041.947	2.990.814
Borç Verme	3.194.074	3.019.677
Konsolide Toplam*	173.001.339	235.826.323

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılı itibarıyla; mahalli idarelerin personel harcamaları 27.687.199.000 TL, SGK devlet primi harcamaları 4.375.454.000 TL, mal ve hizmet alımları 109.323.676.000 TL, faiz harcamaları 8.586.612.000 TL, cari transferleri 10.655.526.000 TL, sermaye giderleri 69.187.365.000 TL, sermaye transferleri 2.990.814.000 TL, borç verme kalemi 3.019.677.000 TL'dir

Mahalli idarelerin mal ve hizmet alımı ile sermaye giderleri toplam harcamanın %75,7'sini oluşturmaktadır. Mahalli idarelerin personel giderlerinin %11,7 ile yasal sınırın oldukça altında olduğu gözlemlenmektedir.

a) Personel Harcamaları

Personel harcamaları, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin ücretlerini kapsamaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin personel harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 27 : Mahalli İdare Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamaları

(Bin TL)

	2020			2021		
Türü	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	(%)
Belediyeler	18.796.962	134.559.344	13,97	21.204.898	183.962.486	11,53
Belediye Bağlı İdareleri	3.167.184	28.205.706	11,23	3.660.065	39.050.183	9,37
İl Özel İdareleri	2.382.711	10.154.404	23,46	2.652.559	13.259.122	20,01
Mahalli İdare Birlikleri	157.993	2.489.759	6,35	175.548	4.039.501	4,35
Toplam*	24.504.850	173.001.339	14,16	27.687.199	235.826.323	11,74

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında personel harcamaları olarak; belediyeler 21.204.898.000 TL, belediye bağlı idareleri 3.660.065.000 TL, il özel idareleri 2.652.559.000 TL ve mahalli idare birlikleri 175.548.000 TL harcamıştır.

2021 yılı itibarıyla; mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki personel harcamalarının payı %11,74'tür. Bu pay belediyelerde %11,53, belediye bağlı idarelerinde %9,37, il özel idarelerinde %20,01, mahalli idare birliklerinde %4,35'tir.

1) Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre personel harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 28 : Belediye Türlerine Göre Personel Harcamaları ve Toplam Harcamalar

Türü	2020			2021		
	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Personel Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	6.123.733	64.208.084	9,54	7.038.810	88.030.953	8,00
İl Belediyeleri	1.745.593	10.065.599	17,34	1.972.829	14.313.448	13,78
İlçe ve Belde Belediyeleri	10.927.636	60.432.725	18,08	12.193.259	81.843.330	14,90
Toplam*	18.796.962	134.559.344	13,97	21.204.898	183.962.486	11,53

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında personel giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 7.038.810.000 TL, il belediyeleri 1.972.829.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 12.193.259.000 TL harcamıştır.

2021 yılında personel harcamalarının toplam harcamalar içindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %8, il belediyelerinde %13,78, ilçe ve belde belediyelerinde %14,90'dır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49'uncu maddesi ile belediyenin yıllık toplam personel harcamalarının gerçekleşen en son yıl bütçe gelirlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarın %30'unu aşamayacağı, nüfusu 10.000'in altında bulunan belediyeler için bu oranın %40 olduğu, yıl içinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel harcamalarının söz konusu oranları aşması durumunda cari yıl ve izleyen yıllarda personel harcamaları bu oranların altına ininceye kadar yeni personel alımı yapılamayacağı, yeni personel alımı nedeniyle bu oranların aşılması sebebiyle oluşacak kamu zararının olduğu tarihten itibaren hesaplanacak kanuni faiziyle birlikte belediye başkanından tahsil edileceği hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme personel harcamalarındaki artışı durdurmuş ve kısmen aşağıya çekmiştir.

Mahalli idarelerde personel harcamaları toplam harcamalar içerisinde azalan bir seyir izlemeye başlamıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'na dayanılarak çıkartılan norm kadro yönetmelikleri ile mahalli idarelerde personel istihdamına yeni bir disiplin getirilmiştir. Belediyelerin personel istihdamına bir sınırlama getirilmiş, tahmini bütçedeki personel harcamaları yerine gerçekleşmiş bütçedeki miktarlar esas alınmak suretiyle baz alınan miktarın subjektif olmasının önüne geçilmiştir.

b) Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Harcamaları

Sosyal Güvenlik Kurumu primi, ilgili mahalli idarede çalışan memurlar, sözleşmeli personel, işçiler, geçici personel ve diğer personelin devletçe ödenen prim harcamalarından oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 29 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.869.928	134.559.344	2,13	3.238.863	183.962.486	1,76
Belediye Bağlı İdareleri	557.348	28.205.706	1,98	650.994	39.050.183	1,67
İl Özel İdareleri	411.396	10.154.404	4,05	467.422	13.259.122	3,53
Mahalli İdare Birlikleri	15.536	2.489.759	0,62	18.175	4.039.501	0,45
Toplam*	3.854.208	173.001.339	2,22	4.375.454	235.826.323	1,86

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; belediyeler 3.238.863.000 TL, belediye bağlı idareleri 650.994.000 TL, il özel idareleri 467.422.000 TL ve mahalli idare birlikleri 18.175.000 TL harcamıştır.

2021 yılı itibarıyla toplam harcamalar içindeki SGK harcamalarının payı %1,86'dır. Bu pay belediyelerde %1,76, belediye bağlı idarelerinde %1,67, mahalli idare birliklerinde %0,45, il özel idarelerinde ise %3,53'tür.

1) Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sosyal güvenlik kurumu devlet primi ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 30 : Belediye Türlerine Göre Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%	SGK Devlet Primi	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	921.652	64.208.084	1,44	1.058.628	88.030.953	1,20
İl Belediyeleri	277.375	10.065.599	2,76	312.706	14.313.448	2,18
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.670.901	60.432.725	2,76	1.867.529	81.843.330	2,28
Toplam*	2.869.928	134.559.344	2,13	3.238.863	183.962.486	1,76

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sosyal güvenlik kurumu devlet primi olarak; büyükşehir belediyeleri 1.058.628.000 TL, il belediyeleri 312.706.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.867.529.000 TL harcamıştır.

2021 yılında SGK harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %1,20, il belediyelerinde %2,18, ilçe ve belde belediyelerinde %2,28'dir.

c) Mal ve Hizmet Alımları

Mal ve hizmet alımları, ilgili mahalli idarenin, üretime ve tüketime yönelik mal ve malzeme alımları, yolluklar, görev harcamaları, hizmet alımları, temsil ve tanıtma harcamaları, menkul mal, gayri maddi hak alım, bakım ve onarım harcamaları, gayrimenkul mal bakım ve onarım harcamaları, tedavi ve cenaze harcamalarından oluşmaktadır.

Tablo 31 : Mahalli İdare Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	60.878.819	134.559.344	45,24	83.440.696	183.962.486	45,36
Belediye Bağlı İdareleri	15.350.674	28.205.706	54,42	20.595.566	39.050.183	52,74
İl Özel İdareleri	2.271.488	10.154.404	22,37	3.181.206	13.259.122	23,99
Mahalli İdare Birlikleri	1.015.870	2.489.759	40,80	2.124.979	4.039.501	52,60
Toplam*	79.464.273	173.001.339	45,93	109.323.676	235.826.323	46,36

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

Mahalli idarelerin en büyük harcama kalemi mal ve hizmet alımları olup, bu kapsamda 2021 yılında; belediyeler 83.440.696.000 TL, belediye bağlı idareleri 20.595.566.000 TL, il özel idareleri 3.181.206.000 TL ve mahalli idare birlikleri 2.124.979.000 TL harcama yapmıştır. Mal ve hizmet alımlarının bir kısmı yatırım amacıyla yapılmaktadır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki mal ve hizmet alımlarının payı %45,36'dır. Bu pay belediyelerde %45,36, belediye bağlı idarelerinde %52,74, mahalli idare birliklerinde %52,60, il özel idarelerinde ise %23,99'dır.

1.Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre mal ve hizmet alımları ile toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 32 : Belediye Türlerine Göre Mal ve Hizmet Alımları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%	Mal ve Hizmet Alımları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	21.696.023	64.208.084	33,79	30.527.644	88.030.953	34,68
İl Belediyeleri	5.205.616	10.065.599	51,72	7.089.180	14.313.448	49,53
İlçe ve Belde Belediyeleri	33.977.180	60.432.725	56,22	45.823.872	81.843.330	55,99
Toplam*	60.878.819	134.559.344	45,24	83.440.696	183.962.486	45,36

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında mal ve hizmet alımları olarak; büyükşehir belediyeleri 30.527.644.000 TL, il belediyeleri 7.089.180.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 45.823.872.000 TL harcama yapmıştır.

2021 yılında mal ve hizmet alımlarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %34,68, il belediyelerinde %49,53, ilçe ve belde belediyelerinde %55,99'dır.

d) Faiz Harcamaları

Faiz harcamaları, ilgili mahalli idarenin kamu kurumlarına ödenen iç borç faiz harcamalarını, diğer iç borç faiz harcamalarını, dış borç faiz harcamalarını ve iskonto harcamalarını kapsamaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin faiz harcamaları ve toplam harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 33 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	6.548.051	134.559.344	4,87	7.465.111	183.962.486	4,06
Belediye Bağlı İdareleri	966.069	28.205.706	3,43	1.054.614	39.050.183	2,70
İl Özel İdareleri	71.409	10.154.404	0,70	65.099	13.259.122	0,49
Mahalli İdare Birlikleri	3.474	2.489.759	0,14	1.788	4.039.501	0,04
Toplam*	7.589.003	173.001.339	4,39	8.586.612	235.826.323	3,64

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında faiz giderleri olarak; belediyeler 7.465.111.000 TL, belediye bağlı idareleri 1.054.614.000 TL, il özel idareleri 65.099.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.788.000 TL harcama yapmıştır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki faiz harcamalarının payı %3,64'dur. Bu pay belediyelerde %4,06, belediye bağlı idarelerinde %2,70, mahalli idare birliklerinde %0,04, il özel idarelerinde ise %0,49'dur.

1) Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faiz harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 34 : Belediye Türlerine Göre Faiz Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Faiz Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	4.314.571	64.208.084	6,72	5.169.296	88.030.953	5,87
İl Belediyeleri	487.164	10.065.599	4,84	470.711	14.313.448	3,29
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.746.316	60.432.725	2,89	1.825.104	81.843.330	2,23
Toplam*	6.548.051	134.559.344	4,87	7.465.111	183.962.486	4,06

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında faiz giderleri olarak; büyükşehir belediyeleri 5.169.296.000 TL, il belediyeleri 470.711.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 1.825.104.000 TL harcama yapmıştır.

2021 yılında faiz harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %5,87, il belediyelerinde %3,29, ilçe ve belde belediyelerinde %2,23'tür.

e) Cari Transferler

Cari transferler, ilgili mahalli idarelerin görev zararları, mahalli idare yardımları, kâr amacı gütmeyen kurumlara yapılan transferler, hane halkına yapılan transferler, yurt dışına yapılan transferler ve gelirlerden ayrılan paylardan oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idarelerin cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 35 : Mahalli İdare Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	8.088.163	134.559.344	6,01	11.816.864	183.962.486	6,42
Belediye Bağlı İdareleri	285.054	28.205.706	1,01	479.900	39.050.183	1,23
İl Özel İdareleri	291.420	10.154.404	2,87	383.537	13.259.122	2,89
Mahalli İdare Birlikleri	110.828	2.489.759	4,45	125.458	4.039.501	3,11
Toplam*	7.835.195	173.001.339	4,52	10.655.526	235.826.323	4,52

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında cari transferler olarak; belediyeler 11.816.864.000 TL, belediye bağlı idareleri 479.900.000 TL, il özel idareleri 383.537.000 TL ve mahalli idare birlikleri 125.458.000 TL harcamıştır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde toplam harcamalar içindeki cari transfer harcamalarının payı %4,52'dir. Bu oran belediyelerde %6,42, belediye bağlı idarelerinde %1,23, il özel idarelerinde %2,89, mahalli idare birliklerinde %3,11'dir.

1) Belediye Türlerine Göre Cari Transferler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre cari transfer harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 36 : Belediye Türlerine Göre Cari Transfer Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%	Cari Transferler	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	5.977.797	64.208.084	9,31	9.032.516	88.030.953	10,26
İl Belediyeleri	327.355	10.065.599	3,25	420.847	14.313.448	2,94
İlçe ve Belde Belediyeleri	1.834.465	60.432.725	3,04	2.447.807	81.843.330	2,99
Toplam*	8.088.163	134.559.344	6,01	11.816.864	183.962.486	6,42

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında cari transferler olarak; büyükşehir belediyeleri 9.032.516.000 TL, il belediyeleri 420.847.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 2.447.807.000 TL harcamıştır.

2021 yılında cari transferlerin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %10,26, il belediyelerinde %2,94, ilçe ve belde belediyelerinde %2,99'dur.

f) Sermaye Harcamaları

Sermaye harcamaları; ilgili mahalli idarenin mamul mal alımları, menkul sermaye üretim harcamaları, gayri maddi hak alımları, gayrimenkul alımları ve kamulaştırılması, gayrimenkul sermaye üretim harcamaları, menkul malların büyük onarım harcamaları, gayrimenkul büyük onarım harcamaları, stok alımları ve diğer sermaye harcamalarından oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 37 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	31.772.889	134.559.344	23,61	49.879.951	183.962.486	27,11
Belediye Bağlı İdareleri	7.690.766	28.205.706	27,27	12.437.725	39.050.183	31,85
İl Özel İdareleri	4.238.984	10.154.404	41,75	5.770.304	13.259.122	43,52
Mahalli İdare Birlikleri	1.075.886	2.489.759	43,21	1.457.862	4.039.501	36,09
Toplam*	44.517.789	173.001.339	25,73	69.187.365	235.826.323	29,34

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye giderleri olarak; belediyeler 49.879.951.000 TL, belediye bağlı idareleri 12.437.725.000 TL, il özel idareleri 5.770.304.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.457.862.000 TL harcamıştır. Sermaye harcamaları tamamıyla yatırım amaçlı olup toplam harcamalar içindeki payı %29,34'tür.

2021 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı belediyelerde %27,11, belediye bağlı idarelerinde %31,85, il özel idarelerinde %43,52, mahalli idare birliklerinde %36,09'dur.

1) Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 38 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	20.190.639	64.208.084	31,45	29.126.073	88.030.953	33,09
İl Belediyeleri	1.894.408	10.065.599	18,82	3.817.535	14.313.448	26,67
İlçe ve Belde Belediyeleri	9.687.842	60.432.725	16,03	16.936.343	81.843.330	20,69
Toplam*	31.772.889	134.559.344	23,61	49.879.951	183.962.486	27,11

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye harcamaları olarak; büyükşehir belediyeleri 29.126.073.000 TL, il belediyeleri 3.817.535.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 16.936.343.000 TL harcamıştır. Belediyelerde ölçek büyüdükçe yatırım harcamalarının arttığı görülmektedir.

2021 yılı itibarıyla sermaye harcamalarının toplam harcamalar içinde en yüksek paya sahip olduğu mahalli idare türü %33,09 ile büyükşehir belediyeleridir. Bu pay il belediyelerinde %26,67, ilçe ve belde belediyelerinde ise %20,69'dur.

g) Sermaye Transferleri

Sermaye transferleri, ilgili mahalli idarenin yurtiçi sermaye transferleri ile yurtdışı sermaye transferlerinden oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 39 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	2.531.216	134.559.344	1,88	4.012.043	183.962.486	2,18
Belediye Bağlı İdareleri	69.183	28.205.706	0,25	75.989	39.050.183	0,19
İl Özel İdareleri	486.001	10.154.404	4,79	719.047	13.259.122	5,42
Mahalli İdare Birlikleri	109.837	2.489.759	4,41	135.352	4.039.501	3,35
Toplam*	2.041.947	173.001.339	1,18	2.990.814	235.826.323	1,27

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye transfer harcamaları olarak; belediyeler 4.012.043.000 TL, belediye bağlı idareleri 75.989.000 TL, il özel idareleri 719.047.000 TL ve mahalli idare birlikleri 135.352.000 TL harcamıştır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde sermaye transferlerinin toplam harcamalar içindeki payı %1,27'dir. Bu pay belediyelerde %2,18, belediye bağlı idarelerinde %0,19, mahalli idare birliklerinde %3,35 ve il özel idarelerinde %5,42'dir.

1) Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye transferleri ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 40 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Transferleri ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%	Sermaye Transferleri	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.096.765	64.208.084	3,27	3.327.210	88.030.953	3,78
İl Belediyeleri	93.156	10.065.599	0,93	221.968	14.313.448	1,55
İlçe ve Belde Belediyeleri	436.905	60.432.725	0,72	603.804	81.843.330	0,74
Toplam*	2.531.216	134.559.344	1,88	4.012.043	183.962.486	2,18

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye transferleri olarak; büyükşehir belediyeleri 3.327.210.000 TL, il belediyeleri 221.968.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 603.804.000 TL harcamıştır.

2021 yılında sermaye transferlerinin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %3,78, il belediyelerinde %1,55, ilçe ve belde belediyelerinde %0,74'tür.

h) Borç Verme

Borç verme, ilgili mahalli idarenin yurtiçi borç verme harcamaları ile yurtdışı borç verme harcamalarından oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 41 : Mahalli İdare Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	3.073.316	134.559.344	2,28	2.904.060	183.962.486	1,58
Belediye Bağlı İdareleri	119.428	28.205.706	0,42	95.330	39.050.183	0,24
İl Özel İdareleri	995	10.154.404	0,01	19.948	13.259.122	0,15
Mahalli İdare Birlikleri	335	2.489.759	0,01	339	4.039.501	0,01
Toplam*	3.194.074	173.001.339	1,85	3.019.677	235.826.323	1,28

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında borç vermeye ilişkin olarak; belediyeler 2.904.060.000 TL, belediye bağlı idareleri 95.330.000 TL, il özel idareleri 19.948.000 TL ve mahalli idare birlikleri 339.000 TL harcamıştır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerin toplam harcamaları içindeki borç verme oranı %1,58'dir. Bu oran belediyelerde %1,58, belediye bağlı idarelerinde %0,24, il özel idarelerinde 0,15, mahalli idare birliklerinde %0,01'dir.

1) Belediye Türlerine Göre Borç Verme

2020 ve 2021 yılları belediye türlerine göre borç verme ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 42 : Belediye Türlerine Göre Borç Verme ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%	Borç Verme	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.886.904	64.208.084	4,50	2.750.776	88.030.953	3,12
İl Belediyeleri	34.932	10.065.599	0,35	7.672	14.313.448	0,05
İlçe ve Belde Belediyeleri	151.480	60.432.725	0,25	145.612	81.843.330	0,18
Toplam*	3.073.316	134.559.344	2,28	2.904.060	183.962.486	1,58

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında borç vermeye ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 2.750.776.000 TL, il belediyeleri 7.672.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 145.612.000 TL harcamıştır.

2021 yılında borç vermenin toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %3,12, il belediyelerinde %0,05, ilçe ve belde belediyelerinde %0,18'dir.

3. Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

Yatırım harcaması; mahalli idarelerin sermaye giderleri ile mal ve hizmet alımlarından gayrimenkul mal bakım ve onarım giderleri olarak değerlendirilmiştir.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin yatırımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 43 : Mahalli İdare Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Belediyeler	34.251.753	134.559.344	25,45	53.935.929	183.962.486	29,32
Belediye Bağlı İdareleri	7.874.127	28.205.706	27,92	12.775.137	39.050.183	32,71
İl Özel İdareleri	4.694.002	10.154.404	46,23	6.315.434	13.259.122	47,63
Mahalli İdare Birlikleri	1.516.504	2.489.759	60,91	2.891.422	4.039.501	71,58
Mahalli İdareler Toplam*	48.043.989	173.001.339	27,77	75.550.248	235.826.323	32,04

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında belediyeler 53.935.929.000 TL, belediye bağlı idareleri 12.775.137.000 TL, il özel idareleri 6.315.434.000 TL ve mahalli idare birlikleri 2.891.422.000 TL yatırım harcaması yapmıştır.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde yatırım harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki payı %32,04'tür. Bu pay belediyelerde %29,32, belediye bağlı idarelerinde %32,71, mahalli idare birliklerinde %71,58 ve il özel idarelerinde %47,63'tür.

1) Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları

2020 ve 2021 yılları belediye türlerine göre yatırım harcamaları ve toplam harcamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 44 : Belediye Türlerine Göre Yatırım Harcamaları ve Toplam Harcamalar

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%	Yatırım Harcamaları	Toplam Harcamalar	%
Büyükşehir Belediyeleri	20.681.528	64.208.084	32,21	29.949.081	88.030.953	34,02
İl Belediyeleri	2.102.454	10.065.599	20,89	4.186.214	14.313.448	29,25
İlçe ve Belde Belediyeleri	11.467.771	60.432.725	18,98	19.800.634	81.843.330	24,19
Toplam*	34.251.753	134.559.344	25,45	53.935.929	183.962.486	29,32

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında yatırım harcamalarına ilişkin olarak; büyükşehir belediyeleri 29.949.081.000 TL, il belediyeleri 4.186.214.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 19.800.634.000 TL harcamıştır.

2021 yılında yatırım harcamalarının toplam harcamalar içerisindeki oranı büyükşehir belediyelerinde %34,02, il belediyelerinde %29,25, ilçe ve belde belediyelerinde %24,19'dur.

4. Mahalli İdarelerin Yardımları

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 45 : Mahalli İdarelerin Yardımları

E.KOD			Bütçe Giderleri Hesabı	Tutar (Bin TL)
5	2	0	Hazine Yardımları (Mahalli İdare Yardımları)	161.506
5	2	5	Mahalli İdarelere Yardımlar	60.787
5	2	6	Giderlere Katılma Payları	100.719
5	2	9	Diğer Mahalli İdare Yardımları	0
5	3	0	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara Yapılan Transferler	1.578.404
5	3	1	Kar Amacı Gütmeyen Kuruluşlara	1.578.404
5	4	0	Hane Halkına Yapılan Transferler	5.880.237
5	4	1	Burslar ve Harçlıklar	14.245
5	4	2	Eğitim Amaçlı Diğer Transferler	57.966
5	4	3	Sağlık Amaçlı Transferler	16.962
5	4	4	Yiyecek Amaçlı Transferler	507.438
5	4	5	Barınma Amaçlı Transferler	23.497
5	4	6	Tarımsal Amaçlı Transferler	105.857
5	4	7	Sosyal Amaçlı Transferler	3.580.111
5	4	8	Ekonomik/Mali Amaçlı Transferler	88.616
5	4	9	Hane Halkına Yapılan Diğer Transferler	1.485.545
5	6	0	Yurtdışına Yapılan Transferler	16.272
5	6	1	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	200
5	6	2	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	16.072
5	6	3	Uluslararası Kuruluşlara	0
5	6	4	Uluslararası Kuruluşlardan Merkezlerine	0
5	6	9	Diğer Yurtdışı Transferleri	0
5	8	0	Gelirlerden Ayrılan Paylar	2.333.091
5	8	1	Genel Bütçeye Verilen Paylar	115.897
5	8	5	Mahalli İdarelere Verilen Paylar	0
5	8	9	Diğerlerine Verilen Paylar	2.217.194
7	0	0	Sermaye Transferleri	2.990.814
7	1	0	Yurtiçi Sermaye Transferleri	2.987.204
7	1	5	Mahalli İdarelere Sermaye Transferleri	78.039
7	1	9	Diğer Sermaye Transferleri	2.228.621
7	2	0	Yurtdışı Sermaye Transferleri	3.610
7	2	1	Dış Ülkelere Yapılan Yardımlar	1.016
7	2	2	Uluslararası Kuruluşlara Yapılan Ödemeler	7
7	2	9	Diğer Sermaye Transferleri	2.587

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerin yardımlarına baktığımızda; mahalli idare yardımlarının 161.506.000 TL, kar amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlerin 1.578.404.000 TL, hane halkına yapılan transferlerin 5.880.237.000 TL, yurtdışına yapılan transferlerin 16.272.000 TL, gelirlerden ayrılan payların 2.333.091.000 TL, sermaye transferlerinin 2.990.814.000 TL, yurtiçi sermaye transferlerinin 2.987.204.000 TL, yurtdışı sermaye transferlerinin 3.610.000 TL olduğu görülmektedir.

D. MAHALLİ İDARELERİN GELİRLERİ

İl özel idareleri, belediyeler ve mahalli idare birliklerinin gelirlerini oluşturan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir:

a) Büyükşehir Belediyelerinin Gelirleri

- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay,
- Büyükşehir belediyeleri, ilde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %6'sı ve ildeki büyükşehir ilçe belediyelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payın %30'unu almaktadır, büyükşehir ilçe belediyeleri Türkiye genelinde toplanan genel bütçe vergi gelirlerinin %4,5'ini almaktadır.
- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dâhil müşterek bahislerden elde edilen eğlence vergisinin (%20'si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, %30'u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan) %50'si,
- Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçlar,
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,
- Durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen araç park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin (ilçe belediyelerine, nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak) %50'si,
- Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,
- Kira, faiz ve ceza gelirleri,
- Kamu idare ve müesseselerinin yardımları,
- Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,
- Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hâsılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,
- Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,
- Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,
- Şartlı ve şartsız bağışlar,
- Diğer gelirler.

b) Belediyelerin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay ve ödenekler,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Faiz ve ceza gelirleri,
- Bağışlar,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- Diğer gelirler.

c) İl Özel İdarelerinin Gelirleri

- Kanunlarla gösterilen il özel idaresi vergi, resim, harç ve katılma payları,
- Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar,
- Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- İl genel meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Faiz ve ceza gelirleri,
- Bağışlar,
- Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler,
- Diğer gelirler.

d) Mahalli İdare Birliklerinin Gelirleri

- Birlik üyelerinin, birliğin kuruluş ve faaliyet giderlerine katılma payları,
- Birlik Meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler,
- Diğer kamu kurum ve kuruluşlarından aktarılabacak ödenekler,
- Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler,
- Kira ve faiz gelirleri,
- Bağışlar,
- Köylere hizmet götürme birlikleri için il özel idaresi bütçesinden ayrılacak pay. İl özel idaresi bütçe gelirlerinin ne kadarının köylere hizmet götürme birliklerine aktarılabacağı, köylere hizmet götürme birliklerinin sunacağı yatırım plânı, yıllık çalışma programı ve uygulama projelerine göre il genel meclisince kararlaştırılır,
- Diğer gelirler.

1. Mahalli İdarelerin Gelirlerine İlişkin Genel Göstergeler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 46 : Mahalli İdare Türlerine Göre Gelirleri

(Bin TL)

Türü	2020	2021
Belediyeler	136.768.350	192.182.996
Belediye Bağlı İdareleri	26.512.043	34.282.596
İl Özel İdareleri	10.729.248	15.816.745
Mahalli İdare Birlikleri	2.569.780	4.527.687
Konsolide Toplam*	173.930.430	241.587.962

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında belediyeler 192.182.996.000 TL, belediye bağlı idareleri 34.282.596.000 TL, il özel idareleri 15.816.745.000 TL ve mahalli idare birlikleri 4.527.687.000 TL gelir elde etmiştir. Belediye ve bağlı idarelerin elde ettiği gelirin mahalli idarelerin toplam geliri içindeki payının %93,7 olduğu görülmektedir.

Mahalli idare gelirleri 2021 yılında bir önceki yıla göre %38,9 artış göstermiştir. Bu artış Belediyelerde %40,52, belediye bağlı idarelerinde %29,31, il özel idarelerinde %47,42, mahalli idare birliklerinde %76,19 olarak gerçekleşmiştir.

2. Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri

Öz gelir; mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı paylar ile yurtdışı ve yurtiçi kurum, kuruluş ve kişilerden alınan her türlü yardım ve bağışlar dışında kalan diğer tüm gelirler olarak değerlendirilmiştir.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 47 : Mahalli İdare Türlerine Göre Öz Gelirleri

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Belediyeler	47.692.001	136.768.350	34,87	66.321.187	192.182.996	34,51
Belediye Bağlı İdareleri	21.336.260	26.512.043	80,48	26.005.906	34.282.596	75,86
İl Özel İdareleri	785.493	10.729.248	7,32	1.471.436	15.816.745	9,30
Mahalli İdare Birlikleri	860.708	2.569.780	33,49	1.399.473	4.527.687	30,91
Mahalli İdareler Toplam*	70.461.959	173.930.430	40,51	94.726.038	241.587.962	39,21

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında belediyeler 66.321.187.000 TL, belediye bağlı idareleri 26.005.906.000 TL, il özel idareleri 1.471.436.000 TL ve mahalli idare birlikleri 1.399.473.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde öz gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı %39,21'dir. Bu pay belediyelerde %34,51, belediye bağlı idarelerinde %75,86, mahalli idare birliklerinde %30,91 ve il özel idarelerinde %9,3'tür.

1. Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre belediyelerin öz gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 48 : Belediyelerin Türlerine Göre Öz Gelirleri

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Öz Gelir	Toplam Gelir	%	Öz Gelir	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	11.163.451	64.611.327	17,28	17.359.063	94.396.430	18,39
İl Belediyeleri	3.891.089	10.492.040	37,09	5.082.381	14.094.022	36,06
İlçe ve Belde Belediyeleri	32.743.898	61.808.193	52,98	43.991.775	83.873.215	52,45
Toplam*	47.692.001	136.768.350	34,87	66.321.187	192.182.996	34,51

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında büyükşehir belediyeleri 17.359.063.000 TL, il belediyeleri 5.082.381.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 43.991.775.000 TL öz gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla belediyelerin öz gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %34,51'dir. Bu pay büyükşehir belediyelerinde %18,39, il belediyelerinde %36,06, ilçe ve belde belediyelerinde %52,45'dir.

3. Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla gelir kalemlerine göre mahalli idarelerin gelirleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 49 : Gelir Kalemlerine Göre Mahalli İdarelerin Gelirleri

(Bin TL)

Türü	2020	2021
Vergi Gelirleri	18.299.223	23.423.954
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	31.515.860	41.150.445
Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	9.871.531	14.747.984
Faizler, Paylar ve Cezalar	104.461.246	147.522.685
Sermaye Gelirleri	8.887.055	13.863.607
Alacaklardan Tahsilâtlar	895.515	879.287
Toplam*	173.930.430	241.587.962

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerin gelirleri 241.587.962.000 TL'dir. Vergi gelirleri 23.423.954.000 TL, teşebbüs ve mülkiyet gelirleri 41.150.445.000 TL, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler 14.747.984.000 TL, faizler, paylar ve cezalar 147.522.685.000 TL, sermaye gelirleri 13.863.607.000 TL ve alacaklardan tahsilâtlar 879.287.000 TL'dir.

a) Vergi Gelirleri

Vergi gelirleri, ilgili mahalli idarece alınan emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, çevre temizlik vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, eğlence vergisi, yangın sigortası vergisi, ilan ve reklam vergisi ile bina inşaat harcı, işyeri açma izni harcı, yapı kullanma izni harcı, ölçü ve tartı aletlerinin muayene harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, işgal harcı, kaynak suları harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsat harcı, tellallık harcı, altyapı kazı izin harcı, toptancı hali resmi ve diğer harçlardan oluşmaktadır.

Belediyelerin topladığı vergiler 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiştir. Yerel vergiler nispi ve maktu olmak üzere iki şekilde belirlenmektedir. Nispi vergiler, enflasyon dönemlerinde reel olarak kendilerini korumaktadır. Maktu vergiler ise enflasyon karşısında aşınmaktadır. Emlak vergisi, haberleşme vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, yangın sigortası, eğlence vergisi (biletle girilmeyen yerlerde maktu) gibi vergiler nispi olarak hesaplanırken, ilan ve reklam vergisi, çevre temizlik vergisi ve harçlar (tellallık harcı ve altyapı kazı izin harcı hariç) maktu olarak hesaplanmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinde il sınırları içinde belediye tarafından tahsil edilen emlak vergisi miktarının tamamı ilgili ilçe belediyelerinin geliridir. Bunlardan büyükşehir belediyesine pay verilmez.

İl özel idarelerine ait vergi gelirleri bulunmamaktadır. Çünkü il özel idarelerine belediyelerde olduğu gibi vergi ve harç toplama konusunda yetki verilmekle birlikte fiilen bir vergi konusu belirlenmemiştir.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelerin vergi gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 50 : Mahalli İdare Türlerine Göre Vergi Gelirleri ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	18.271.477	136.768.350	13,36	23.368.806	192.182.996	12,16
Belediye Bağlı İdareleri	0	26.512.043	0,00	0	34.282.596	0,00
İl Özel İdareleri	27.746	10.729.248	0,26	55.135	15.816.745	0,35
Mahalli İdare Birlikleri	0	2.569.780	0,00	13	4.527.687	0,00
Toplam*	18.299.223	173.930.430	10,52	23.423.954	241.587.962	9,70

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında vergi gelirleri olarak belediyeler 23.368.806.000 TL, il özel idareleri 55.135.000 TL gelir elde etmiştir. (Söz konusu vergi geliri; 6360 sayılı Kanun uyarınca kapatılan bazı belediyelerin vergi gelirlerinin il özel idarelerince takip edilmesinden kaynaklanmaktadır.) Belediyelerin vergi gelirlerinin toplam mahalli idarelerin vergi gelirlerine oranı %99,76 olarak gerçekleşmiştir.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde vergi gelirlerinin toplam gelirler içindeki payı %9,7'dir. Bu pay belediyelerde %12,16, il özel idarelerinde %0,35'dir.

1) Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre vergi gelirleri ve toplam gelirler karşılaştırmalı olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 51 : Belediye Türlerine Göre Vergi Gelirleri

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%	Vergi Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	756.367	64.611.327	1,17	914.678	94.396.430	0,97
İl Belediyeleri	1.010.950	10.492.040	9,64	1.270.601	14.094.022	9,02
İlçe ve Belde Belediyeleri	16.504.160	61.808.193	26,70	21.183.527	83.873.215	25,26
Toplam*	18.271.477	136.768.350	13,36	23.368.806	192.182.996	12,16

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında vergi gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 914.678.000 TL, il belediyeleri 1.270.601.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 21.183.527.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla vergi gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %0,97, il belediyelerinde %9,02, ilçe ve belde belediyelerinde %25,26'dır.

b) Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri;

a) Şartname, basılı evrak, değerli kâğıt ve kitap gibi mal satışlarından elde edilen gelirler,

b) Doğalgaz hizmetlerine ilişkin gelirler, su hizmetlerine ilişkin gelirler, otopark işletme gelirleri, sosyal tesis işletme gelirleri, ilan ve reklam gelirleri, muayene denetim ve kontrol ücretleri, sağlık hizmetlerine ilişkin gelirler, ulaştırma hizmetlerine ilişkin gelirler gibi sunulan hizmetlerden elde edilen gelirler,

c) Su, ulaştırma, sağlık, eğitim, doğalgaz, tarımsal, kültürel, çevre ve esenlik ile ekonomik hizmetlere ilişkin kurumlar hâsılatı ve kârı,

d) Lojman, sosyal tesis, spor tesisi, kültürel amaçlı tesis ve diğer taşınmaz kira gelirleri ile ecrimisil gelirleri,

e) Taşınır kira gelirleri,

f) Diğer çeşitli teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinden oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 52 : Mahalli İdare Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	11.405.511	136.768.350	8,34	16.770.040	192.182.996	8,73
Belediye Bağlı İdareleri	19.546.665	26.512.043	73,73	23.820.177	34.282.596	69,48
İl Özel İdareleri	224.209	10.729.248	2,09	289.878	15.816.745	1,83
Mahalli İdare Birlikleri	349.843	2.569.780	13,61	427.203	4.527.687	9,44
Toplam*	31.515.860	173.930.430	18,12	41.150.445	241.587.962	17,03

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak belediyeler 16.770.040.000 TL, belediye bağlı idareleri 23.820.177.000 TL, il özel idareleri 289.878.000 TL ve mahalli idare birlikleri 427.203.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı %17,03'tür. Bu pay belediyelerde %8,73, belediye bağlı idarelerinde %69,48, mahalli idare birliklerinde %9,44 ve il özel idarelerinde %1,83'tür.

1) Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre teşebbüs ve mülkiyet gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 53 : Belediye Türlerine Göre Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	3.938.651	64.611.327	6,10	6.679.077	94.396.430	7,08
İl Belediyeleri	1.715.109	10.492.040	16,35	2.168.046	14.094.022	15,38
İlçe ve Belde Belediyeleri	5.751.751	61.808.193	9,31	7.922.917	83.873.215	9,45
Toplam*	11.405.511	136.768.350	8,34	16.770.040	192.182.996	8,73

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında teşebbüs ve mülkiyet gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 6.679.077.000 TL, il belediyeleri 2.168.046.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 7.922.917.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı; büyükşehir belediyelerinde %7,08, il belediyelerinde %15,38 , ilçe ve belde belediyelerinde %9,45'tir.

c) Alınan Bağış ve Yardımlar İle Özel Gelirler

Alınan bağış ve yardımlar:

- Dünya Bankası ve Avrupa Birliği gibi yurtdışı kurumlarından alınan bağış ve yardımlar,
- Merkezi yönetim bütçesine dâhil idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Diğer idarelerden alınan bağış ve yardımlar,
- Kurum ve kişilerden alınan bağış ve yardımlar,
- Proje karşılığı alınan bağış ve yardımlardan oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 54 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Belediyeler	2.859.353	136.768.350	2,09	3.914.463	192.182.996	2,04
Belediye Bağlı İdareleri	1.682.762	26.512.043	6,35	3.477.071	34.282.596	10,14
İl Özel İdareleri	6.056.850	10.729.248	56,45	8.981.635	15.816.745	56,79
Mahalli İdare Birlikleri	1.709.054	2.569.780	66,51	3.124.913	4.527.687	69,02
Toplam*	9.871.531	173.930.430	5,68	14.747.984	241.587.962	6,10

*Muhasebat Genel Müdürlüğünce hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında, alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler olarak; belediyeler 3.914.463.000 TL, belediye bağlı idareleri 3.477.071.000 TL, il özel idareleri 8.981.635.000 TL ve mahalli idare birlikleri 3.124.913.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %2,04, belediye bağlı idarelerinde %10,14, mahalli idare birliklerinde %69,02 ve il özel idarelerinde %56,79'dur.

1) Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirler ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 55 : Belediye Türlerine Göre Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	435.257	64.611.327	0,67	657.377	94.396.430	0,70
İl Belediyeleri	332.408	10.492.040	3,17	337.520	14.094.022	2,39
İlçe ve Belde Belediyeleri	2.128.461	61.808.193	3,44	2.988.205	83.873.215	3,56
Toplam*	2.896.126	136.768.350	2,12	3.914.463	192.182.996	2,04

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 657.377.000 TL, il belediyeleri 337.520.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 2.988.205.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla alınan bağış ve yardımlar ile özel gelirlerin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %0,70, il belediyelerinde %2,39, ilçe ve belde belediyelerinde ise %3,56'dır.

d) Faizler, Paylar ve Cezalar

a) Faiz gelirleri; kurumca verilen borçlardan alacakların faizleri, takipteki kurum alacakları faizleri, menkul kıymet ve gecikmiş ödemeler faizleri, mevduat faizleri, vergi, resim ve harç gecikme faizleri ve diğer faiz gelirlerinden oluşmaktadır.

b) Pay gelirleri; vergi ve harç gelirlerinden alınan paylar, genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan paylar, yönetim giderlerine katılma payları, kamu harcamalarına katılma payları, maden işletmelerinden, müze girişi ücretleri gibi mahalli idarelere ait paylardan elde edilen gelirlerden oluşmaktadır.

c) Ceza gelirleri; idari para cezaları, vergi cezaları, irat kaydedilecek nakdi teminatlar, mera gelirleri, irat kaydedilecek hisse senedi ve tahviller ile teminat mektupları gibi diğer çeşit gelirlerden oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 56 : Mahalli İdare Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	94.720.256	136.768.350	69,26	134.038.315	192.182.996	69,75
Belediye Bağlı İdareleri	5.046.351	26.512.043	19,03	6.443.290	34.282.596	18,79
İl Özel İdareleri	4.388.651	10.729.248	40,90	6.380.739	15.816.745	40,34
Mahalli İdare Birlikleri	508.123	2.569.780	19,77	975.452	4.527.687	21,54
Toplam*	104.461.246	173.930.430	60,06	147.522.685	241.587.962	61,06

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında faizler, paylar ve cezalara ilişkin gelirler olarak; belediyeler 134.038.315.000 TL, belediye bağlı idareleri 6.443.290.000 TL, il özel idareleri 6.380.739.000 TL ve mahalli idare birlikleri 975.452.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla mahalli idarelerde faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %69,75, belediye bağlı idarelerinde %18,79, il özel idarelerinde %40,34 ve mahalli idare birliklerinde %21,54'tür.

1) Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre faizler, paylar ve cezalar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 57 : Belediye Türlerine Göre Faizler, Paylar ve Cezalar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%	Faizler, Paylar ve Cezalar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	56.405.211	64.611.327	87,30	80.708.290	94.396.430	85,50
İl Belediyeleri	6.802.749	10.492.040	64,84	9.416.559	14.094.022	66,81
İlçe ve Belde Belediyeleri	31.618.733	61.808.193	51,16	44.025.498	83.873.215	52,49
Toplam*	94.720.256	136.768.350	69,25	134.038.315	192.182.996	69,75

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında faiz, pay ve ceza gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 80.708.290.000 TL, il belediyeleri 9.416.559.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 44.025.498.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla faizler, paylar ve cezaların toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %85,50, il belediyelerinde %66,81, ilçe ve belde belediyelerinde ise %52,49'dur. Bu gelir

kaleminin toplam gelirlere oranının yüksekliği mahalli idarelerin genel bütçe vergi gelirlerinden aldığı payları da içermesinden kaynaklanmaktadır.

e) Sermaye Gelirleri

Sermaye gelirleri,

a) Bina, arazi ve arsa gibi taşınmaz satışlarından elde edilen gelirler,

b) Taşınır satışlarından elde edilen gelirler,

c) Menkul kıymet ve varlık satış gelirlerinden oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 58 : Mahalli İdare Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Belediyeler	8.804.239	136.768.350	6,44	13.732.254	192.182.996	7,15
Belediye Bağlı İdareleri	50.082	26.512.043	0,19	21.098	34.282.596	0,06
İl Özel İdareleri	31.761	10.729.248	0,30	109.358	15.816.745	0,69
Mahalli İdare Birlikleri	973	2.569.780	0,04	897	4.527.687	0,02
Toplam*	8.887.055	173.930.430	5,11	13.863.607	241.587.962	5,74

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye geliri olarak; belediyeler 13.732.254.000 TL, belediye bağlı idareleri 21.098.000 TL, il özel idareleri 109.358.000 TL ve mahalli idare birlikleri 897.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %7,15, belediye bağlı idarelerinde %0,06, mahalli idare birliklerinde %0,02 ve il özel idarelerinde %0,69'dur.

1) Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre sermaye gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 59 : Belediye Türlerine Göre Sermaye Gelirleri ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%	Sermaye Gelirleri	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	2.371.828	64.611.327	3,67	5.081.352	94.396.430	5,38
İl Belediyeleri	630.824	10.492.040	6,01	901.296	14.094.022	6,39
İlçe ve Belde Belediyeleri	5.801.587	61.808.193	9,39	7.749.606	83.873.215	9,24
Toplam*	8.804.239	136.768.350	6,44	13.732.254	192.182.996	7,15

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında sermaye gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 5.081.352.000 TL, il belediyeleri 901.296.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 7.749.606.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla sermaye gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %5,38, il belediyelerinde %6,39, ilçe ve belde belediyelerinde ise %9,24'tür.

f) Alacaklardan Tahsilâtlar

Alacaklardan tahsilâtlar, genel bütçeli idareler ile mahalli idareler ve diğer yurtiçi alacaklardan ilgili mahalli idarece yapılan tahsilâtlardan oluşmaktadır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre alacaklardan tahsilâtlar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 60 : Mahalli İdare Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	707.514	136.768.350	0,52	359.118	192.182.996	0,19
Belediye Bağlı İdareleri	186.183	26.512.043	0,70	520.960	34.282.596	1,52
İl Özel İdareleri	31	10.729.248	0,0002	0	15.816.745	0,00
Mahalli İdare Birlikleri	1.787	2.569.780	0,07	-791	4.527.687	-0,02
Toplam*	895.515	173.930.430	0,51	879.287	241.587.962	0,36

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasibat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; belediyeler 359.118.000 TL, belediye bağlı idareleri 520.960.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilâtların toplam gelirler içerisindeki payı belediyelerde %0,19,

belediye bağlı idarelerinde %1,52, mahalli idare birliklerinde ise %-0,02'dir.

1) Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre alacaklardan tahsilât gelirleri ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 61 : Belediye Türlerine Göre Alacaklardan Tahsilâtlar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%	Alacaklardan Tahsilâtlar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	704.013	64.611.327	1,09	355.656	94.396.430	0,38
İl Belediyeleri	0	10.492.040	0,00	0	14.094.022	0
İlçe ve Belde Belediyeleri	3.501	61.808.193	0,01	3.462	83.873.215	0
Toplam*	707.514	136.768.350	0,52	359.118	192.182.996	0,19

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında alacaklardan tahsilât gelirleri olarak; büyükşehir belediyeleri 355.656.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 3.462.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla alacaklardan tahsilât gelirlerinin toplam gelirler içerisindeki payı büyükşehir belediyelerinde %0,38'dir.

g) Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Ödenekler

İl Özel İdareleri: 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a göre Genel Bütçe vergi gelirleri tahsilâtının yüzde 0,5'i il özel idare payı olarak ayrılır ve bu payın; yüzde 50'lik kısmı illerin nüfusuna, yüzde 10'luk kısmı illerin yüzölçümüne, yüzde 10'luk kısmı illerin köy sayısına, yüzde 15'lik kısmı illerin kırsal alan nüfusuna, yüzde 15'lik kısmı ise illerin en son gelişmişlik endeksindeki grubuna göre dağıtılır.

Büyükşehir Belediyeleri: 5779 sayılı Kanun hükümleri uyarınca; büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi tahsilâtı toplamının yüzde 6'sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 4,5'i olarak büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan paydan yüzde 30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Büyükşehir sınırları içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamından ayrılan yüzde 6'lık payın yüzde 60'ı doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine aktarılır, kalan yüzde 40'lık kısmı ise ortak bir havuzda toplanarak bunun yüzde 70'i nüfus esasına, yüzde 30'u da yüzölçümü esasına göre dağıtılır. Genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 4,5'i olarak ayrılan büyükşehir ilçe belediye payının yüzde 30'u büyükşehir belediyesine, geri kalan payın (yüzde 90'ı nüfus, yüzde 10'u yüz ölçüm olmak üzere esas dikkate alınarak) 2560 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesi gereğince yüzde 10'u büyükşehir belediyesi bağlı su ve kanalizasyon idaresine, yüzde 60'ı ise büyükşehir ilçe belediyelerinin payı olarak dağıtılır.

İl, İlçe ve Belde Belediyeleri: 5779 sayılı Kanun'a göre; genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,5'i büyükşehir dışındaki belediyelere ayrılır. Bu yüzde 1,5'lik belediye payının; yüzde 80'lik kısmı belediyelerin nüfusuna, yüzde 20'lik kısmı ise belediyelerin Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından tespit edilen en son "gelişmişlik endeksi" verileri esas alınarak, en az gelişmiş ilçeden en çok gelişmiş olana doğru, eşit sayıda oluşturulan beş gruptan dâhil oldukları grubun aldığı paydan nüfuslarına göre dağıtılır. Belde belediyeleri bağlı bulundukları ilçenin gelişmişlik endeksindeki grubunda değerlendirilir.

Denkleştirme Ödeneği ise; kesinleşmiş en son genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının binde biri oranında her yıl Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine belediyeler denkleştirme ödeneği olarak konan

ödenek olup, Hazine ve Maliye Bakanlığınca, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere bu ödenek İller Bankası Anonim Şirketi hesabına aktarılır. Bu ödeneğin yüzde 65'i eşit şekilde, yüzde 35'i ise nüfus esasına göre dağıtılır.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla mahalli idare türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 62 : Mahalli İdare Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Belediyeler	86.216.996	136.768.350	63,04	121.947.346	192.182.996	63,45
Belediye Bağlı İdareleri	3.493.021	26.512.043	13,18	4.799.619	34.282.596	14,00
İl Özel İdareleri	3.886.905	10.729.248	36,23	5.363.674	15.816.745	33,91
Mahalli İdare Birlikleri	18	2.569.780	0,00	3.301	4.527.687	0,07
Toplam*	93.596.940	173.930.430	53,81	132.113.940	241.587.962	54,69

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylardan; belediyeler 121.947.346.000 TL, belediye bağlı idareleri 4.799.619.000 TL, il özel idareleri 5.363.674.000 TL, mahalli idare birlikleri 3.301.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı belediyelerde %63,45, il özel idarelerinde %33,91 ve belediye bağlı idarelerinde %14'tür.

1) Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar

2020 ve 2021 yılları itibarıyla belediye türlerine göre genel bütçe vergi gelirlerinden alınan paylar ve toplam gelirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 63 : Belediye Türlerine Göre Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Alınan Paylar ve Toplam Gelirler

(Bin TL)

Türü	2020			2021		
	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%	GBVG Alınan Paylar	Toplam Gelir	%
Büyükşehir Belediyeleri	53.012.619	64.611.327	82,05	76.379.990	94.396.430	80,91
İl Belediyeleri	6.268.543	10.492.040	59,75	8.674.121	14.094.022	61,54
İlçe ve Belde Belediyeleri	26.935.834	61.808.193	43,58	36.893.235	83.873.215	43,99
Toplam*	86.216.996	136.768.350	63,04	121.947.346	192.182.996	63,45

*Muhasebat Genel Müdürlüğüne hesaplanan konsolide toplam esas alınmıştır.

Kaynak: <https://muhasabat.hmb.gov.tr/>, 2022,

2021 yılında genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay olarak; büyükşehir belediyeleri 76.379.990.000 TL, il belediyeleri 8.674.121.000 TL, ilçe ve belde belediyeleri 36.893.235.000 TL gelir elde etmiştir.

2021 yılı itibarıyla genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payın toplam gelirlere oranı büyükşehir belediyelerinde %80,91, il belediyelerinde %61,54, ilçe ve belde belediyelerinde ise %43,99'dur.

10. MAHALLİ İDARELERİN DENETİMİ

Mahalli idarelerde yapılacak denetimin genel çerçevesi Anayasanın 127’nci maddesi, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilmiştir.

Buna göre mahalli idarelerde iç denetim, dış denetim ve İçişleri Bakanlığı denetimi yapılmaktadır.

A. İç Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu’nun 63’üncü maddesine göre iç denetim; kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile mali işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir.

5018 sayılı Kanun’un geçici 5’inci maddesi hükmü uyarınca iç denetçi bulundurulacağı belirtilen büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri, belediyelerin bağlı idareleri ve il belediyelerinde 5/10/2006 tarihli ve 2006/10911 sayılı ile 06/05/2013 tarihli ve 2013/4747 sayılı Bakanlar Kurulu Kararları ile tahsis edilen 795 iç denetçi kadrosuna 2007 yılından itibaren atama yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda mahalli idarelerin iş ve işlemleri hukuka uygunluk, mali denetim ve performans denetimi biçiminde iç denetçiler marifetiyle yürütülmektedir.

2020 ve 2021 yılları itibarıyla türlerine göre mahalli idarelere tahsis edilen iç denetçi kadroları ve bunlara yapılan atamalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 64 : Mahalli İdare Türlerine Göre İç Denetçi Sayıları

Türü	Tahsis Edilen Kadro Sayısı		Doldurulan Kadro Sayısı		Doluluk Oranı %	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Belediye	513	513	195	193	38	38
Bağlı İdare	67	67	33	33	49	49
İl Özel İdare	153	153	17	15	11	10
Toplam	733	733	245	241	33	33

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu, 2022,

2021 yılı itibarıyla iç denetçi sayılarına bakıldığında mahalli idarelerde toplam 733 kadronun %33’üne atama yapıldığı görülmektedir.

2012 yılından itibaren Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 65 : Mahalli İdarelerce Düzenlenen Rapor Sayıları (2012-2021)

Yılı	Denetim Raporları	Danışmanlık ve İnceleme Raporları	Danışmanlık Raporları	İnceleme Raporları	TOPLAM
2012	495	68			563
2013	222	151			373
2014	302		82	19	403
2015	261		97	36	394
2016	291		79	126	496
2017	273		3		276
2018	235		126	39	400
2019	226		78	107	411
2020	155		47	42	244
2021*	96		33	18	147

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı İç Denetim Koordinasyon Kurulu 2019 Yılı Kamu İç Denetim Genel Raporu, 2022,

*2021 yılı için girilen veri 01.03.2022 tarihi itibarıyla İç Denetim Koordinasyon Kuruluna gönderilen denetim raporu sayıdır.

Mahalli İdarelerde, 2021 yılında 96'sı denetim, 33'ü danışmanlık, 18'i inceleme olmak üzere toplam 147 adet rapor düzenlendiği görülmektedir.

Öte yandan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 17'nci, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 25'inci maddelerine istinaden il özel idaresi, büyükşehir belediyesi, il belediyesi, ilçe belediyesi ve nüfusu 10.000' in üzerindeki belediyelerde, meclis, her yıl Ocak ayı toplantısında idarenin bir önceki yıl gelir ve giderleri ile bunlara ilişkin hesap kayıt ve işlemlerinin denetimi için kendi üyeleri arasından gizli oyla ve üye sayısı üçten az beşten çok olmamak üzere bir denetim komisyonu oluşturur.

Nüfusu 10.000 den aşağı olan belde belediyeleri ile birliklerde denetim komisyonu isteğe bağlı olarak oluşturulabilir.

B. Dış Denetim

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kontrol Kanunu'nun 68'inci maddesine göre dış denetim, Sayıştay tarafından harcama sonrası yapılan denetimdir. Sayıştay tarafından yapılacak harcama sonrası dış denetimin amacı, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, yönetimin malî faaliyet, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal amaç, hedef ve planlara uygunluk yönünden incelenmesi ve sonuçlarının Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlanmasıdır.

Bu hüküm çerçevesinde genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali iş ve işlemlerini denetleme yetkisine sahip Sayıştay, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin mali iş ve işlemlerini de harcama sonrası dış denetim kapsamında denetlemektedir.

Sayıştay tarafından 9 il özel idaresi, 30 büyükşehir belediyesi, 26 belediye bağlı idaresi, 17 il belediyesi, 97 ilçe belediyesi, 39 mahalli idare şirketi 2021 Yılı Denetim Programı kapsamına alınmıştır.

C. İçişleri Bakanlığınca Yapılan Denetim

İçişleri Bakanlığı, mahalli idareler ile bunların bağlı kuruluş ve işletmelerinin idari işlemlerini hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından denetleme yetkisine sahiptir.

1- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 38'inci ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 55'inci maddeleri gereğince il özel idaresi, belediye ve bağlı idarelerin malî işlemler dışında kalan diğer idarî işlemleri, hukuka uygunluk ve idarenin bütünlüğü açısından İçişleri Bakanlığı tarafından denetlenmektedir.

2- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 77'nci maddesi kapsamında, malî yönetim ve kontrol sisteminin zaafa uğradığı, yolsuzluk veya kamu zararına yönelik emarelerin ortaya çıktığı durumlarda; il özel idareleri için ilgili vali, belediyeler için ilgili belediye başkanının, talep etmesi veya doğrudan Cumhurbaşkanının onayı üzerine, İçişleri Bakanı, yetkili denetim elemanlarına, ilgili mahallî idarelerin tüm malî yönetim ve kontrol sistemlerini, malî karar ve işlemlerini mevzuata uygunluk yönünden teftiş ettirir. Bu teftişler sonucunda düzenlenecek raporların bir örneği İç Denetim Koordinasyon Kuruluna, bir örneği de gerekli işlemlerin yapılması için ilgili vali veya belediye başkanına gönderilmektedir.

3- 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nun 22'nci maddesine göre mahallî idare birliklerinin denetimi İçişleri Bakanlığınca yapılır. İçişleri Bakanlığı mahalli idare birlikleri üzerinde hem mali ve hem de idari denetim yetkisine sahiptir.

4- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 40'ıncı, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 57'nci maddelerine göre de, il özel idaresi ve belediye hizmetlerinin ciddi bir biçimde aksatıldığı ve bu durumun halkın sağlık, huzur ve esenliğini hayati derecede olumsuz etkilediğinin İçişleri Bakanlığının talebi üzerine yetkili sulh hukuk hâkimi tarafından belirlenmesi durumunda İçişleri Bakanı, hizmetlerde meydana gelecek aksamanın giderilmesini, hizmetin özelliğine göre makul bir süre vererek il özel idaresi/belediye başkanından ister. Aksama giderilemezse, söz konusu hizmetin yerine getirilmesini o ilin valisinden ister. Bu durumda vali aksaklığı giderir. Ortaya çıkacak maliyet vali tarafından iller Bankasına bildirilir ve iller Bankasınca o belediyenin müteakip ay genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden belediyeye ayrılan paydan valilik emrine gönderilir.

5- 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 39'uncu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 56'ncı maddelerine göre; vali ve belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde faaliyet raporunu hazırlar.

İl özel idaresinde, faaliyet raporu yetersiz görülürse il genel meclisi tarafından buna ilişkin tutanak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Belediyelerde, faaliyet raporu yetersiz görülürse buna ilişkin tutanak mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Valinin gerekçeli görüşü ile Danıştaya gönderilir. Danıştay tarafından yetersizlik kararı yerinde görülürse belediye başkanı başkanlıktan düşer.

6- 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre görevleri ile ilgili suç işlediği iddia edilen Büyükşehir, il, ilçe belediye başkanı ve meclis üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanlığınca ön inceleme işlemleri yürütülmektedir. Belde belediye başkanları ve meclis üyelerinin ön incelemesini yaptırmaya vali ve kaymakamlar yetkili olmakla birlikte ilgili valilik veya kaymakamlığın talebi halinde bu görevlilerin ön incelemeleri de İçişleri Bakanlığı tarafından yapılabilir.

2020-2021 yıllarında İçişleri Bakanlığınca; belediye başkanı, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri hakkında alınan onaylar ve verilen kararlara ilişkin sayısal veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 66 : Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ile Belediye Görevlileri Hakkında Alınan Onaylar

İşlem Yapılan Mahalli İdare Yetkilileri	Araştırma/Ön İnceleme, Ön İnceleme, Araştırma		İşleme Konulmama		Soruşturma İzni Verilmesi		Soruşturma İzni Verilmemesi		Kısmen Soruşturma İzni Verilmesi / Verilmemesi	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Belediye Başkanı, Belediye Meclis Üyeleri, İl Genel Meclis Üyeleri ve Belediye Görevlileri	797	708	440	475	98	45	106	136	77	54

Kaynak: İİGM , 2022,

Görevden uzaklaştırılan belediye başkanları, belediye meclis üyeleri ve il genel meclis üyeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 67 : Görevden Uzaklaştırma İşlemleri

Ünvanı	Görevden Uzaklaştırma		Göreve İade	
	2020	2021	2020	2021
Belediye Başkanı	19	1	0	0
Belediye Meclis Üyesi	47	22	8	7
İl Genel Meclis Üyesi	13	6	1	1
Muhtar	43	16	14	12

Kaynak: İİGM, 2022

İçişleri Bakanlığınca mahalli idarelerin denetimi yukarıda sayılan kanunlarla çizilen çerçevede İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Yönetmeliği ile İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre mülkiye müfettişleri ve mahalli idareler kontrolörleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

1. Mülkiye Müfettişlerince Gerçekleştirilen Denetim

Mülkiye müfettişlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Yönetmeliğinde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve denetime tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca hazırlanan ve denetlenecek mahalli idareleri gösteren programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında İçişleri Bakanı'nın onayı ile özel teftiş, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre merkez birimleri, bağlı kuruluşlar veya valiliklerce incelendikten sonra sonuçlandırılmaktadır.

2021 yılında mahalli idarelerde yapılan teftişlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 68 : Mülkiye Müfettişlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri

Türü	2020	2021
İl Özel İdaresi	13	19
Büyükşehir Belediyesi	95	11
Büyükşehir İlçe Belediyesi	137	43
İl Belediyesi	74	20
İlçe Belediyesi	22	2
Belediye Bağlı İdaresi	9	11
Toplam	350	106

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı , 2022,

Mülkiye Müfettişleri tarafından 19'u il özel idaresinde, 11'i büyükşehir belediyelerinde, 43'ü büyükşehir ilçe belediyelerinde, 20'si il belediyelerinde, 2'si ilçe belediyelerinde, 11'i belediye bağlı idarelerinde olmak üzere toplam 106 teftiş yapılmıştır.

2020 ve 2021 yıllarında mülkiye müfettişlerince düzenlene raporlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 69 : Mülkiye Müfettişleri Tarafından Mahalli İdarelerle İlgili Düzenlenen Raporlar

Raporun Türü	2020	2021
Araştırma Raporu	97	155
Ön İnceleme Raporu	275	400
Değerlendirme Raporu	-	-
İnceleme Raporu	17	24
İnceleme Araştırma Raporu	54	-
Tevdi Raporu	78	77
Disiplin Raporu	14	8
Tazmin Raporu	32	29
Teftiş Raporu (Özel)	122	140
Toplam	689	833

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığı , 2022,

Mülkiye Müfettişleri tarafından 2021 yılında 833 adet rapor düzenlenmiştir. Bunların 155'i araştırma, 400'ü ön inceleme, 24'ü inceleme, 77'si tevdi, 8'i disiplin, 29'u tazmin ve 140'ı özel teftiş raporudur.

2. Mahalli İdareler Kontrolörlerince Gerçekleştirilen Denetim

İçişleri Bakanlığı mahalli idareler kontrolörlerince gerçekleştirilen denetimler İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Yönetmeliği'nde belirlenen esaslara göre gerçekleştirilmekte ve teftişe tabi birimlerin üç yılda bir denetlenmesi ilkesine bağlı kalınmaya çalışılmaktadır. Bu çerçevede her yıl İller İdaresi Genel Müdürlüğü ile Teftiş Kurulu Başkanlığınca müştereken hazırlanan programa göre olağan denetimler gerçekleştirilmektedir.

Olağan denetim programı dışında aynı Yönetmeliğin 28'inci maddesine göre İçişleri Bakanı'nın onayı ile gerektiğinde özel denetim, inceleme, soruşturma ve araştırma yapılmaktadır. İhbar ve şikâyet dilekçeleri ise ilgisine göre valiliklerce incelenip soruşturulduktan sonra sonuçlandırılmaktadır.

2020 ve 2021 yılları arasında olağan denetim kapsamında mahalli idare kontrolörlerince denetlenen mahalli idare birimlerinin türlerine göre dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 70 : Mahalli İdareler Kontrolörlerince Denetlenen Mahalli İdare Türleri

Türü	2020	2021
Büyükşehir Belediyesi	-	-
Büyükşehir İlçe Belediyesi	130	111
İlçe Belediyesi	177	113
Belde Belediyesi	122	144
Toplam	429	368

Kaynak: İİGM , 2022,

Olağan denetim kapsamında 2021 yılında mahalli idareler kontrolörlerince denetlenen toplam 368 mahalli idare biriminden; 111'i büyükşehir ilçe belediyesi, 113'ü ilçe belediyesi, 144'ü belde belediyesidir.

2020 ve 2021 yıllarında mahalli idareler kontrolörleri tarafından düzenlenen raporlar aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 71 : Mahalli İdareler Kontrolörleri Tarafından Düzenlenen Raporlar

Raporun Türü	2020	2021
Ön İnceleme Raporu	316	311
Denetim Raporu	417	368
Tevdi Raporu (Cumhuriyet Savcılığına)	70	33
Tevdi Raporu (Valilik-Kaymakamlıklara)	37	51
Tevdi Raporu (TBMM)	-	-
Tevdi Raporu (Diğer Bakanlıklara)	2	-
İnceleme Araştırma Raporu	181	179
Kamu Zararı Tespit Raporu	8	15
Özel Denetim Raporu	10	-
Disiplin Soruşturması Raporu	5	4
Araştırma Raporu	-	-
Değerlendirme Raporu	30	28
Mali Durum Raporu	12	1
Toplam	1.088	990

Kaynak: İİGM , 2022,

2021 yılında mahalli idareler kontrolörleri tarafından 311 adet Ön İnceleme Raporu, 368 adet Denetim Raporu, 179 adet İnceleme ve Araştırma Raporu, 15 adet Kamu Zararı Tespit Raporu, 4 adet Disiplin Soruşturması Raporu, 84 adet Tevdi Raporu ve 1 adet Mali Durum Raporu düzenlenerek İçişleri Bakanlığına sunulmuştur.

11. PROJELER

A. Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES)

Köylerin Altyapısının Desteklenmesi Projesi (KÖYDES), köylerin içme suyu, yol, küçük ölçekli sulama ve atık su sorunlarını, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri aracılığı ile mahalli katkıları da dâhil ederek kısa sürede çözümlemek amacıyla başlatılmıştır.

Cumhurbaşkanı Kararı ile belirlenen 2021 yılı KÖYDES projesi ödeneğinin harcanmasında uygulanacak esas ve öncelikler aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Bölge, il çevre düzeni ve il özel idaresinin stratejik planı, yıllık yatırım ve çalışma programlarına uygun projelere öncelik verilir.

Halihazırda susuz olan köylerin yeterli içme suyuna kavuşturulması ile köylerin merkeze ulaşımında en çok kullandığı ve mevcutta ham yol niteliğinde olan birinci derece yollarının asgari stabilize yol standardına çıkarılması esastır.

Trafik yoğunluğu ve hizmet ettiği nüfusu fazla olan grup köy yolları öncelikli olmak üzere köy yollarının kalite ve standartlarının yükseltilmesine yönelik yol projelerine öncelik verilir.

Yerleşik nüfusu fazla veya nüfus artış hızı en yüksek olan, gelişme ve çevresine hizmet verme potansiyeli bulunan yerleşimlere ait projelere öncelik verilir.

Birden fazla yerleşime hizmet edecek veya yarar sağlayacak entegre projelerin KÖYDES İl Yatırım Programına alınmasına öncelik verilir.

İşgücü, sermaye, arazi gibi yatırım giderleri itibarıyla yöre halkının aynı veya nakdi katkısı en yüksek olan projelerin gerçekleştirilmesine öncelik verilir.

Afetlerden kaynaklanabilecek risklerin azaltılması ile afet hasarlarının telafisine yönelik projelere öncelik verilir.

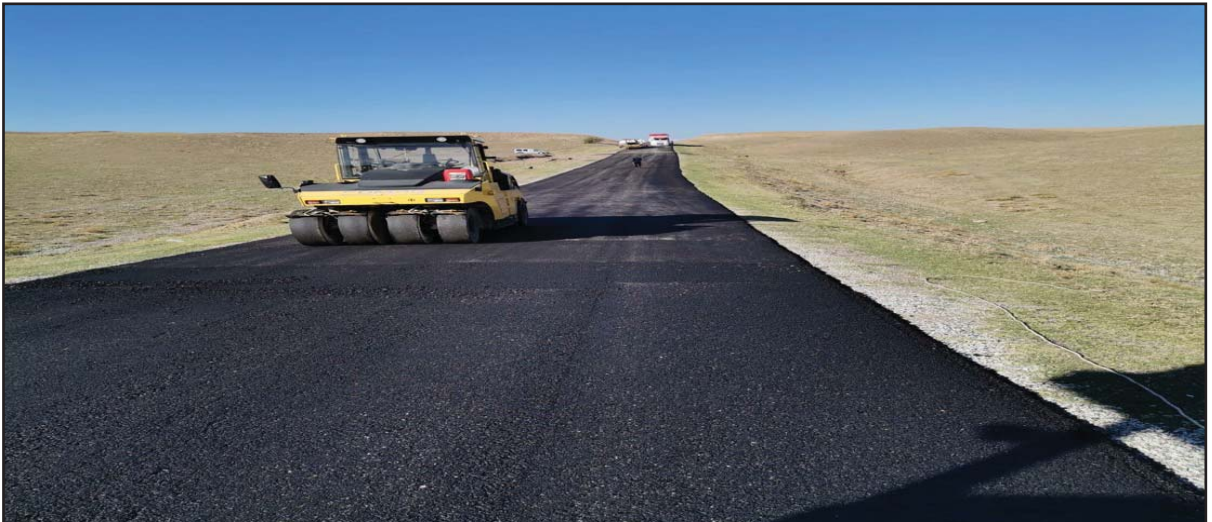
Projede ödenek dağılımı aşağıdaki kriterlere göre yapılmaktadır:

- Geçmiş dönem KÖYDES Projesi ödenekleri ve uygulama sonuçları,
- Köy alt yapı envanter bilgilerine dayalı ihtiyaç analizi,
- İllerin uygulama performanslarına dayalı olarak yapılan ihtiyaç analizi.

2021 yılında Proje kapsamında 1.604.308.000 TL ödenek tahsis edilmiş olup, ödeneğin tamamı İLBANK nezdindeki köylere hizmet götürme birlikleri hesaplarına aktarılmıştır.

1. 2021 Yılı Proje Uygulama Sonuçları

a) Yol Çalışmaları

2021 yılında Proje kapsamında yapılan yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 72 : KÖYDES Yol Çalışmaları

İşlerin Niteliği		Planlanan	Tamamlanan	Tamamlanma Oranı %
Parke (m ²)		3.443.467	2.922.585	85
Taş Duvar (m ³)		38.532	35.510	92
Onarım (km)		3.129	3.094	99
Beton Yol (SSB+Klasik) (km)		378	357	94
Menfez (Adet)		588	516	88
Köprü (Adet)		20	20	100
Asfalt	BSK (km)	399	343	86
	1. kat (km)	946	948	101
	2. kat (km)	822	893	109
	Toplam (km)	2.167	2.184	101
Ham Yol (km)		18	10	56
Tepsiye (km)		38	43	113
Stabilize (km)		813	780	96

Kaynak: YYGM, 2022,

31/12/2021 tarihi itibarıyla 2.922.585 m² parke, 35.510 m³ taş duvar, 343 km BSK, 948 km 1.kat asfalt, 893 km 2. kat asfalt yol, 357 km beton yol, 20 adet köprü ve 516 adet menfez, 10 km ham yol, 43 km tesviye yol, 780 km stabilize yol yapılmıştır.

b) İçme Suyu Çalışmaları

2021 yılında Proje kapsamında yapılan içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 73 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları

İşlerin Niteliği	Planlanan			Tamamlanan			Tamamlanma Oranı %	
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz	Suyu Yetersiz
Yeni tesis	20	585	131.610	36	169	41.364	180	29
Tesis Geliştirme	69	827	232.959	20	602	189.579	29	73
Bakım Onarım	52	1.260	366.407	46	964	338.807	88	76

Kaynak: YYGGM, 2022,

31/12/2021 tarihi itibarıyla susuz 102 köy ve bağlısında şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, suyu yetersiz 1.735 köy ve bağlısının içme suyu tesisleri yapılmış, yenilenmiş ve geliştirilmiştir. Yeni tesis, tesis geliştirme ve bakım-onarım şeklindeki içme suyu yatırımlarının yapıldığı toplam 1.837 köy ve bağlısında 569.750 kişi yaşamaktadır.

c) Küçük Ölçekli Sulama Çalışmaları

Küçük ölçekli sulama projeleri (arazi toplulaştırma çalışmaları hariç) KÖYDES Projesi kapsamına 2010 yılından itibaren dâhil edilmiştir.

31/12/2021 tarihi itibarıyla küçük ölçekli sulama çalışmaları kapsamında 81 adet yerüstü sulama tesisi, tamamlanmış olup, 8.161 çiftçi ailesinin projeden yararlanması sağlanmıştır.

2. 2005- 2022 Yılları Proje Ödenekleri

Projenin başlangıç tarihi olan 2005 yılından 2022 yılına kadar tahsis edilen ödenekler aşağıda yer almıştır.

Tablo 74 : 2005- 2022 Yılları Proje Ödenek Tutarları

(Bin TL)

Yılı	Miktarı
2005	200.000.000
2006	2.000.000.000
2007	2.000.000.000
2008	500.000.000
2009	500.000.000
2010	1.550.000.000
2011	550.000.000
2012	550.000.000
2013	878.049.000
2014	346.000.000
2015	366.760.000
2016	391.699.000
2017	900.000.000
2018	1.500.000.000
2019	1.496.700.000
2020	1.496.700.000
2021	1.604.308.000
2022	1.810.964.000
Toplam	18.641.180.000

Kaynak: YYGM, 2022,

3. Yıllar İtibarıyla İller Bazında Dağıtılan Proje Ödenekleri

Tablo 75 :İller Bazında Dağıtılan KÖYDES Proje Ödenekleri

İli	2021 Ödeneği	2005-2021 Ödeneği
ADİYAMAN	44.560.300	341.400.992
AFYONKARAHİSAR	30.459.779	211.578.642
AĞRI	68.286.475	533.193.314
AKSARAY	17.348.795	138.188.348
AMASYA	24.093.952	200.935.111
ARDAHAN	27.702.757	229.738.151
ARTVİN	49.256.161	444.656.837
BARTIN	23.843.079	206.921.425
BATMAN	28.131.216	263.948.835
BAYBURT	14.266.546	135.149.871
BİLECİK	15.746.392	130.710.248
BİNGÖL	39.522.165	359.778.130
BİTLİS	37.418.227	301.654.202
BOLU	34.174.394	251.954.523
BURDUR	18.418.755	143.669.813
ÇANAKKALE	33.304.364	230.411.651
ÇANKIRI	21.655.654	186.093.277
ÇORUM	48.176.062	362.302.707
DÜZCE	28.875.903	207.197.427
EDİRNE	17.891.983	145.495.684
ELAZIĞ	45.493.477	338.206.235
ERZİNCAN	34.927.350	287.184.628
GİRESUN	54.276.490	481.185.126
GÜMÜŞHANE	26.528.251	259.332.169
HAKKARİ	31.842.198	298.329.733
IĞDIR	21.705.317	197.339.906

İli	2021 Ödeneği	2005-2021 Ödeneği
KARABÜK	27.187.680	223.613.359
KARAMAN	16.649.279	149.964.393
KARS	41.194.186	320.772.866
KASTAMONU	78.497.243	598.966.688
KIRIKKALE	16.607.967	130.739.700
KIRKLARELİ	13.699.220	111.388.185
KIRŞEHİR	13.338.044	113.150.550
KİLİS	16.764.069	135.058.610
KÜTAHYA	37.821.289	255.097.656
MUŞ	37.246.365	316.955.931
NEVŞEHİR	14.442.664	108.450.943
NİĞDE	19.762.652	144.330.539
OSMANİYE	25.467.903	196.945.716
RİZE	38.959.984	357.456.501
SIİRT	28.838.985	258.645.207
SİNOP	45.965.451	363.149.275
SİVAS	71.807.799	538.387.741
ŞIRNAK	26.785.009	233.865.249
TOKAT	45.233.576	332.336.605
TUNCELİ	25.123.998	246.875.984
UŞAK	25.082.544	188.970.363
YALOVA	9.466.588	79.483.186
YOZGAT	30.552.285	263.674.473
ZONGULDAK	40.771.531	298.404.614

Kaynak: YYGM, 2022,

4. Proje Uygulama Sonuçları (2005-2021 Yılları)

d) İçme Suyu Çalışmaları

2005-2021 yılları arasında on beş yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen içme suyu çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 76 : KÖYDES İçme Suyu Çalışmaları (2005-2021)

İşin Türü	Planlanan			Tamamlanan			Tamamlanma Oranı %	
	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz (Adet)	Suyu Yetersiz (Adet)	Nüfus	Susuz	Suyu Yetersiz
Yeni Tesis	3.440	14.265	3.756.694	3.511	14.385	3.963.127	102	101
Tesis Geliştirme	641	26.050	7.748.067	877	27.158	8.909.067	137	104
Bakım Onarım	873	24.943	6.214.719	751	21.927	6.795.406	86	88

Kaynak: YYGM, 2022,

31/12/2021 tarihi itibarıyla; içme suyu sektöründe 5.139 susuz köy ve bağlısına şebekeli içme suyu tesisi yapılmış, 63.470 suyu yetersiz köy ve bağlısının içme suyu tesisinin yenilenmesi yapımı ve geliştirilmesi sağlanmıştır.

e) Yol Çalışmaları

2005-2021 yılları arasında on beş yıllık süre içerisinde gerçekleştirilen yol çalışmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 77 : KÖYDES Yol Çalışmaları (2005-2021)

İşin Türü	Planlanan		Tamamlanan	Tamamlanma Oranı %
Parke (m ²)	38.618.726		43.079.391	112
Taş Duvar (m ³)	1.408.834		1.752.649	124
Onarım (km)	45.425		58.286	128
Beton Yol (km)	4.994		5.205	104
Ham Yol (km)	1.376		1.945	141
Tesviye (km)	4.986		5.804	116
Stabilize (km)	68.290		87.738	128
Köprü (Adet)	1.278		1.523	119
Menfez (Adet)	28.974		37.932	131
Asfalt	BSK (km)	4.179	4.161	100
	1. kat (km)	50.050	55.868	112
	2. kat (km)	68.334	69.267	101
	Toplam (km)	122.563	129.296	105

Kaynak: YYGM, 2022,

31/12/2021 tarihi itibarıyla 1.945 km ham yol; 5.804 km tesviye yol; 87.738 km stabilize yol; 4.161 km BSK, 55.868 km 1.kat asfalt ve 69.267 km 2. kat asfalt yol; 5.205 km beton yol; 1.523 adet köprü ve 37.932 adet menfez yapılmıştır.

B. e-Belediye Bilgi Sistemi

e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır.

Söz konusu projeye yasal zemin getiren düzenleme, 15/2/2018 tarihli ve 7099 sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 16 ve 17'nci maddesiyle 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda değişiklik yapılmış olup 10/03/2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2016-2019 Ulusal e-Devlet Stratejisi ve Eylem Planı ile mülga Başbakanlıkça yayınlanan 180 Günlük Eylem Planı kapsamında İçişleri Bakanlığınca belediyelerin iş ve işlemlerini kolaylaştıracak yerel yönetim modüllerinin hizmete sunulması amacıyla 2014 yılından beri üzerinde çalışılmakta olan e-Belediye projesini mülga Kalkınma Bakanlığınca 13 Kasım 2017 tarihinde onaylamıştır. Mülga Kalkınma Bakanlığı onayına müteakip çalışmalarına hız verilen proje için Antalya Büyükşehir Belediyesi, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Malatya Battalgazi Belediyesi pilot belediyeler olarak seçilerek testleri yapılmış olup sistem tüm ülke sathında 5/2/2018 tarihi itibarıyla uygulama ortamına açılmıştır.

e-Belediye Projesi; belediyelerin ortak bir platformda buluşturulması, bilgi teknolojileri alanında ihtiyaçlarının karşılanması, geliştirilecek olan belediyeçilik yazılımları ile kolay denetlenebilir, vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulması için bilgi ve iletişim teknolojilerinin etkin şekilde kullanılmasına olanak sağlaması amacıyla yürütülen bir projedir.

Bu bağlamda; belediyelerin tek bir veri tabanında, ortak bir sistem altyapısında ve standart yazılımlarla çalışması öngörülmektedir.

e-Belediye Projesi kapsamında 45 adet modül İçişleri Bakanlığınca (yönetim bilgi sistemlerine tekabül eden), 22 adet modül (coğrafi bilgi sistemleri işlemlerine tekabül eden) ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığınca hazırlanmaktadır.

e-Belediye Sisteminde; Ruhsat Bilgi Sistemi, EBYS, Adres/Numarataj Sistemi, Araç Takip Sistemi, Borç Bilgileri Servisi, Çağrı Merkezi ve İstek/Şikayet Başvuru ve Takip Sistemi, Vergi Takip Sistemleri, İmar Sistemi, SMS ve e-Posta ile Bilgilendirme, Personel Maaş ve Özlük İşleri, Tapu Kadastro Modülü gibi hem vatandaşın hayatına dokunan hem de belediyenin temel faaliyetlerini kapsayan modüller bulunacaktır.

e-Belediye Bilgi Sistemi Projesinin Sağlayacağı Faydalar

- Geliştirilecek olan belediyeçilik yazılımları ile vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulması için bilgi ve iletişim teknolojileri etkin şekilde kullanılacaktır.
- Belediyelerin iş süreçlerinin kısaltılması ve daha hızlı hale getirilmesi ile zaman, emek ve mali kayıpların önlenmesi amaçlanmaktadır.
- Tüm belediyelerin merkezle ve kendi aralarında elektronik ortamda anlık olarak yazışabilmelerinin önü açılmıştır.
- Belediyelerin, mevzuat gereğince kendilerine verilen her türlü iş, işlem ve görevleri sistem üzerinden gerçekleştirebilmelerine olanak sağlanacaktır.
- e-Belediye projesinin hayata geçmesi ile vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden elektronik veya mobil imza ile yararlanmasına olanak sağlanacaktır
- Kesintisiz yerel hizmet sunumu sağlanacaktır.

- Bankalar ile anlık veri transferi sağlanarak vatandaşlarımızın vergi ve fatura gibi ödemelerinin çevrimiçi olarak yapılabilmesi mümkün olacaktır.
- Sistem, vatandaş odaklı bir yerel yönetim yapısının oluşturulmasına ve vatandaşlarımızın belediye hizmetlerinden daha hızlı, kolay, etkin, kaliteli bir şekilde yararlanmasına ve bu hizmetlerdeki bürokratik işlemlerin azaltılmasına da hizmet edecektir.
- Sistem, ülke çapında hizmetlere belirli bir standardizasyon, şeffaflık ve denetlenebilirlik anlayışı getirecektir.
- Sistem, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu uygulamaları kapsamında ilk aşamada sunulan hizmetlerin sürelerini kısaltacak, bir sonraki aşama olarak da diğer kurumlar ile yapılan entegrasyon çalışmaları sonucu süreç sayılarını düşürecek ve süreçleri sadeleştirecektir.
- Belediyelerden sistemi kullanmaları karşılığında herhangi bir ücret talep edilmemektedir.

C. Yerel Yönetimler Reformu Projesi (LAR-3)

Yerel Yönetimler Reformu Aşama 3 (LAR 3) IPA fonları çerçevesinde AB tarafından finanse edilen yerel yönetim reformuna destek projelerinin üçüncüsüdür. Bu projenin ilk aşaması LAR 1 2005-2007, ikinci aşaması LAR 2 2009-2011 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

LAR 3, geçmiş projelerin çıktılarından faydalanarak eş faydalanıcılar olan İçişleri Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile yerel yönetimlerin idari kapasitelerini geliştirme ve güçlendirmeye, yerel yönetim sistemimizde katılımcılığı sağlamaya yönelik bir dizi faaliyetlerin gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Projenin, toplam 5.450.000 avro bütçesi bulunmaktadır.

Türkiye’de etkin, kapsayıcı, hesap verebilir ve katılımcı bir yerel yönetimin sağlanması Projenin genel hedefi olup, Proje 3 bileşenden oluşmaktadır.

1. Bileşen : Etkin ve kaliteli belediye hizmet sunumu
2. Bileşen: Büyükşehirlerde kapasite artırımı ve yerelde katılımın artırılması
3. Bileşen: Yerel yönetim sistemine ait Yönetim Bilgi Sistemi altyapısının kurulması ve güncellenmesi.

Bu bileşenlerin çıktıları; mevzuat önerileri, analiz raporları, Çevrimiçi Yönetim Bilgi Sistemi ve diğer ülkelerden faydalanabilecek örnekler olacaktır.

LAR 3 kapsamında yürütülen YERELBİLGİ Sistemi tamamlanmış ve kullanıcı eğitimleri verilmiştir. Bu kapsamda; 2022 yılı Ocak ayı itibarıyla Sistem aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Bu Sistem ile doğru ve zamanında veri girişi yapılması, veri kontrolü ve analizi, hızlı ve dinamik raporlama yapılabilmesi, yerel yönetimlerin personel, araç ve mali verileri başta olmak üzere görev ve sorumlulukları içinde yer alan konulara ilişkin verilerin toplanması ve bütüncül istatistiki veriye dönüştürülmesi sağlanacaktır.

12. BAKANLIĞIMIZCA MAHALLİ İDARELERLE BİRLİKTE YÜRÜTÜLEN İŞLER

Yerel yönetimler; mahalli müşterek ihtiyaçları karşılamak amacıyla imar, çevre, ulaşım, altyapı ve sosyal hizmetler gibi birçok alanda faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu faaliyetler merkezi idare tarafından ülke sathında sunulan hizmetlerin yereldeki izdüşümleri olmakla beraber yerel yönetimler tarafından sunulan hizmetlerin önemli bir kısmının Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının düzenleyici olarak rol aldığı konular olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Bakanlığımız ve yerel yönetimler birçok konuda ortak proje ve faaliyetler yürütmekte olup yerel yönetimler tarafından sunulan projeler de desteklenmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve yerel yönetimlerin birlikte yürüttüğü iş ve projeler şu şekildedir:

A. Sıfır Atık Projesi

Atıklarımızın çok büyük bir kısmını değerlendirilebilir, yani geri kazanılarak hammadde olabilecek, yeni ürünlere dönüştürülebilecek atıklar olduğu gerçeğinden hareketle 26/09/2017 tarihinde tanıtım toplantısı yapılarak başlatılan “Sıfır Atık Projesi” ile atık önlenmesi, atık oluşumunun azaltılması, israfın önlenmesi, oluşan atıkların kaynağında ayrı toplanması ve geri dönüşümü ile hammadde ve enerji tasarrufu sağlanması; gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ile yaşanabilir bir dünya bırakmak amaçlanmaktadır.

Sıfır Atık Projesi ile plastik, kağıt, cam, metal, tekstil, atık ilaçlar, bitkisel atık yağlar, atık piller atık elektrikli ve elektronik eşyalar, biyobozunur atıklar gibi günlük hayatımızda oluşan her türlü atığın oluşumunun önlenmesi, ayrı toplanması ve geri kazanımı, vatandaşların kaynak niteliğinde olan atıkların değerlendirilmesi konusunda farkındalıklarının artırılması ve geri kazanım oranlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir.

Toplanan atıkların işlenmesi ve geri kazanılması sonucu sanayide ve hizmet alanlarında yapılacak yatırımlarla 2023 yılına kadar bu alanda 100.000 kişiye doğrudan istihdam sağlanacağı ve 20 milyar TL tasarruf elde edileceği, geri kazanım oranının %35'e çıkartılacağı öngörülmektedir.

Bu çerçevede yürütülen sıfır atık projesi kapsamında; “Sıfır Atık Yönetim Sisteminin” kurulmasına ilişkin genel ilkelerin ve uygulama esaslarının belirlenmesini sağlayarak sıfır atık vizyonunun ülke genelinde benimsenmesi, uygulanması ve yaygınlaştırılması amacını taşıyan ve 2023 yılına kadar Ülkemizin tamamında

sıfır atık yönetim sistemine geçişlerin tamamlanmış olması hedefine yönelik olarak hazırlanan Sıfır Atık Yönetmeliği 12 Temmuz 2019 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik gereği Sıfır Atık Yönetim Sistemlerini kuran mahalli idarelere 12/01/2020 itibarıyla Bakanlığımızca temel seviye Sıfır Atık Belgesi verilmeye başlanmıştır. 2021 yılı içerisinde belediye hizmet binaları için 678 temel seviye belge düzenlenmiştir. Şubat 2022 itibarıyla 61 belediyeye hizmet alanı için temel seviye sıfır atık belgesi verilmiştir.

Hizmet alanı için sıfır atık belgesi alan belediyelerde yaşayan nüfus 23.200.193’tür.

Sıfır Atık Yönetmeliğinin “Bakanlığın görev ve yetkileri” kapsamında Bakanlığımızca sıfır atık yönetim sisteminin; idari, mali ve teknik unsurları açısından tasarım ve planlama kriterlerini, değerlendirme unsurları ve uygulama esaslarını belirlemek; sistemin geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmaları düzenlemek, sektörlere yol göstermek, rehber oluşturmak amacıyla hedef kitlelere yönelik 11 adet sıfır atık uygulama kılavuzu hazırlanmıştır.

Hazırlanan Kılavuzlar şu şekildedir:

- 1.Belediye Kılavuzu
- 2.Organize Sanayi Bölgeleri, Sanayi Tesisleri Kılavuzu
- 3.Havalimanı, Terminal Kılavuzu
- 4.AVM, İş Merkezi, Ticari İşletme ve Plaza Kılavuzu
- 5.Eğitim Kurumu ve Yurtlar Kılavuzu
- 6.Sağlık Kuruluşları Kılavuzu
- 7.Turizm Tesisleri Kılavuzu
- 8.Kırsal Yerler Kılavuzu
- 9.Kurum Kuruluş Kılavuzu
- 10.Hane ve Site Kılavuzu
- 11.Sıfır Atık Mavi

Hazırlanan kılavuzlarda sıfır atık yönetim sisteminin tasarım ve planlama kriterleri ile hedef kitleler tarafından uygulanması gereken atık önleme/azaltım tedbirleri ve sıfır atık yönetim sistemi uygulama esasları yer almaktadır.

B. Atık Yönetimi

Atık yönetiminin en önemli aktörlerinden biri yerel yönetimler olup 2010 yılından itibaren atık yönetimine ilişkin verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 78 : Atık Yönetimine İlişkin Veriler (2010-2021)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Düzenli depolama tesisi sayısı	46	46	59	69	79	81	82	87	88	89	90	91
Düzenli depolama hizmeti verilen belediye nüfusu oranı (%)	59	59	60	65	70	71	71	73	74	82	83	86

Kaynak: ÇYGM, 2022,

Son 11 yılda düzenli depolama hizmeti verilen belediye nüfus oranı %59’dan %86’ ya çıkmıştır.

C. Atıksu

2012 yılından itibaren atıksu verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiş olup atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı 2021 yılı itibariyle % 89'a ulaşmıştır.

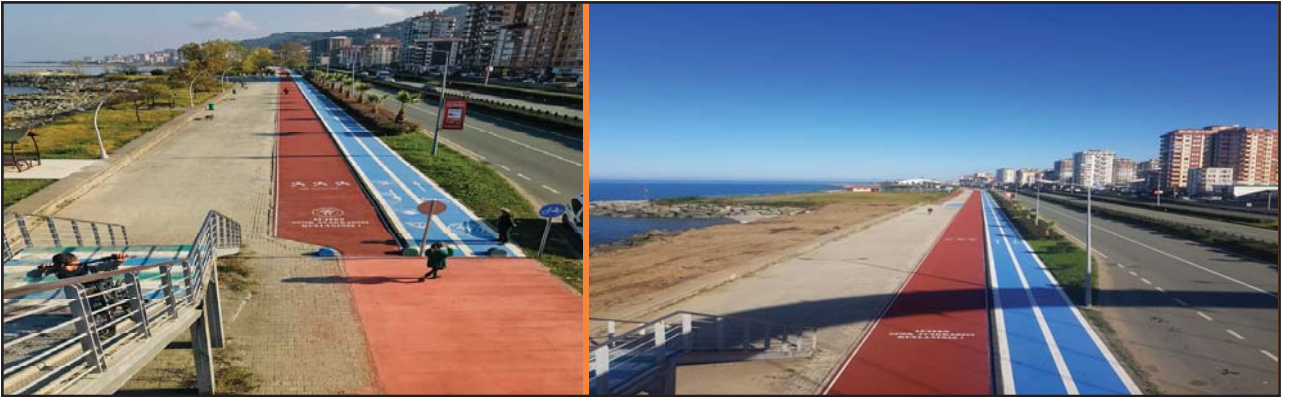
Tablo 79 : Atıksu Verileri (2012-2021)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Toplam atıksu arıtma tesisi sayısı	444	457	563	653	954	1.029	1.107	1.136	1.170	1.176
Atık su arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı (%)	72	73	77	79	81	83	87	87	89	89

Kaynak: ÇYGM, 2022,

D. Bisiklet Yolları

2019-2021 yılları arasında bisiklet yollarına ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 80 : Bisiklet Yollarına İlişkin Veriler (2019-2021)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2019	2020	2021
Yerel Yönetimlerce Yapılan Bisiklet Yolu Uzunluğu (km) (Bakanlığımız desteği ile yapılanlar dahil)	1.148	1.514	1.555

Kaynak: ÇYGM, 2022,

E. Yeşil Yürüyüş Yolları

2020-2021 yıllarında yeşil yürüyüş yoluna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 81 : Yeşil Yürüyüş Yoluna İlişkin Veriler (2019-2021)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2019	2020	2021
Yerel yönetimlerce yapılan yeşil yürüyüş yolu uzunluğu (km) (Bakanlığımız desteği ile yapılanlar dahil)	101	113	142

Kaynak: ÇYGM, 2022,

F. Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı IPA ile Yapılan Projeler

Bakanlığımız, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, IPA fonları vasıtasıyla özellikle çevre altyapılarının yapılmasında belediyelerimize destek olmaktadır.

Özellikle su, atıksu ve katı atık yönetimi için temel çevre altyapısını geliştirmeye ve iyileştirmeye odaklanan Çevre Operasyonel Programı kapsamında IPA I döneminde (2007-2013) 30 tanesi Altyapı Projesi, 7 tanesi Kapasite Geliştirme Projesi olmak üzere toplam 37 proje uygulanmıştır.

Bu kapsamda yaklaşık 604 milyon avrosu AB hibesi olmak üzere yaklaşık 710 milyon avro harcama yapılmıştır.

IPA II. dönem öncelikleri, hali hazırda IPA I. dönemden elde edilen sonuçlara dayanmakta olup, Bakanlığımız tarafından Çevre Operasyonel Programı'nın devamı niteliğinde olan Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı hazırlanmıştır. IPA II dönemi ÇİSOP kapsamında, ülkemizin de öncelikleri arasında yer alan 3 adet eylem yer almaktadır. Bunlar; su, atık ve sürdürülebilir kalkınma için çevre yönetimidir.

Çevre ve İklim Eylemi Sektör Operasyonel Programı kapsamına giren projelerin genel itibarıyla proje hazırlama ve ihale süreçleri devam etmektedir.

Bu kapsamda; 34 tanesi altyapı projesi, 40 tanesi kapasite geliştirme projesi olmak üzere toplam 74 adet projeden oluşan 899 milyon avro tutarında proje havuzu oluşturulmuştur.

Bu projelerden;

- 664 milyon avro tutarında 26 tanesi altyapı projesi, 22 tanesi kapasite geliştirme projesi olmak üzere 48 adet projenin Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonuna başvurusu yapılmıştır.
- 463 milyon avro tutarında 19 tane altyapı projesi ile 15 tane kapasite geliştirme projesinin Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonundan finansman onayları alınmıştır.
- 2022 yılı Mart ayı itibarıyla de 18 adet altyapı projesi ve 15 adet kapasite geliştirme projesinin sözleşmesi imzalanmış ve uygulama süreci başlamıştır.

G. Millet Bahçeleri

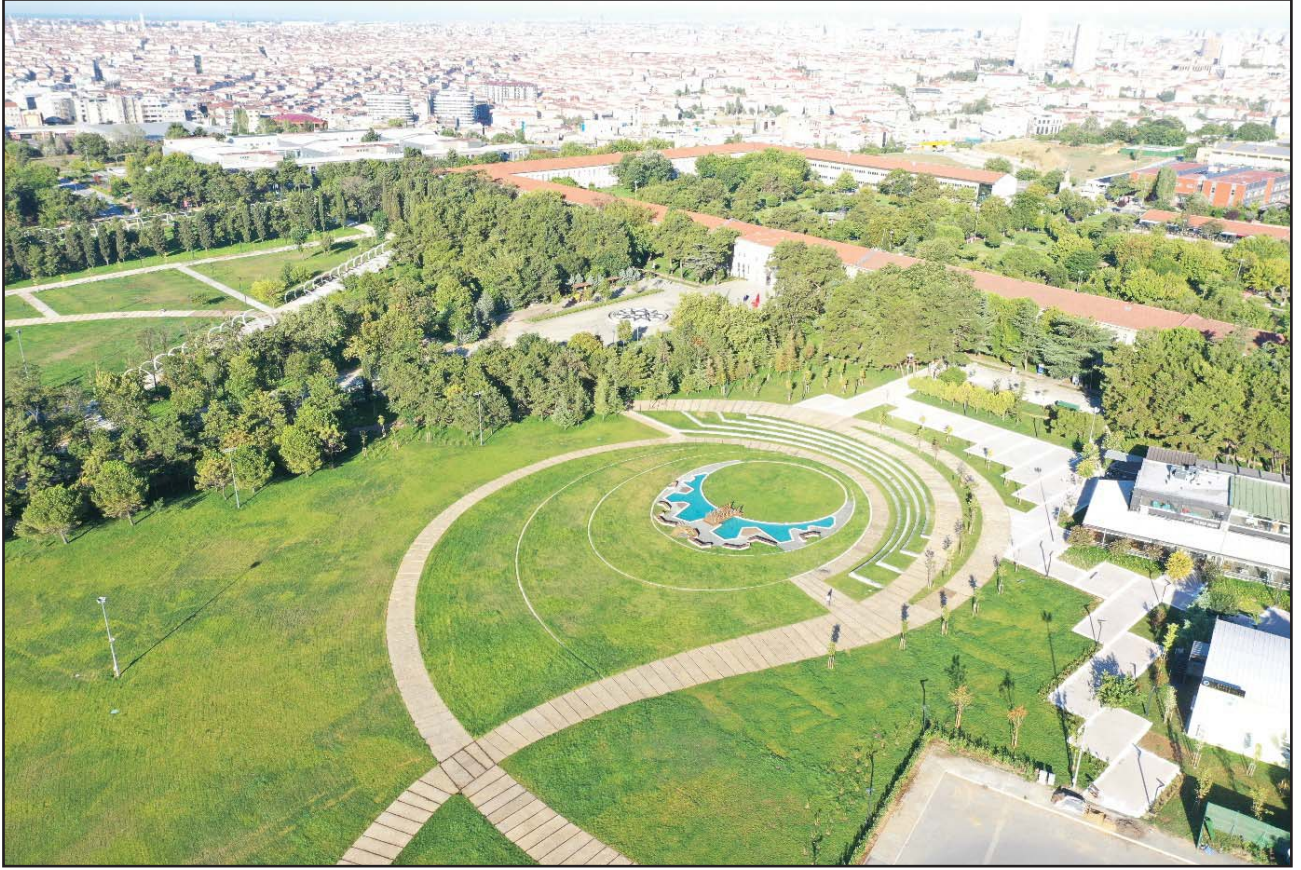
2021 yılında açılışı yapılan bazı millet bahçeleri aşağıda verilmiştir.

Ankara AKM Millet Bahçesi

İstanbul Pendik Millet Bahçesi

İstanbul Yıldız Teknik Üniversitesi Millet Bahçesi

2019-2021 yılları için millet bahçelerine ilişkin veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 82 : Millet Bahçelerine İlişkin Veriler (2019-2021)

GÖSTERGE (Kümülatif)	2019	2020	2021
Toplam planlanan millet bahçesi sayısı	207	285	419
Tamamlanan Millet Bahçesi Sayısı		55	124
Devam Eden Millet Bahçesi Sayısı		230	295
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde yapılması planlanan millet bahçesi sayısı	39	83	186
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde tamamlanan millet bahçesi sayısı		8	24
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam eden millet bahçesi sayısı		75	162
Planlanan millet bahçelerinin toplam büyüklüğü	44.703.549,81 m2	50.846.728,46 m2	67.839.352,77 m2
Tamamlanan Millet Bahçesi Büyüklüğü		7.895.806 m2	14.449.285,73 m2
Devam Eden Millet Bahçesi Büyüklüğü		42.950.922,46 m2	53.390.067,04 m2
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde yapılması planlanan millet bahçelerinin büyüklüğü	10.055.986,40 m2	13.111.437,80 m2	22.199.086,70 m2
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde tamamlanan millet bahçelerinin büyüklüğü		635.922 m2	1.752.384 m2
Yerel yönetimlerle işbirliği içinde devam eden millet bahçelerinin büyüklüğü		12.475.515,78 m2	20.446.702,70 m2

Kaynak: MPGM, 2022,

H. Korunan Alanlarda Yerel Yönetimlerle Gerçekleştirilen Yatırımlar

Bakanlığımız Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü görev yetki ve sorumlulukları çerçevesinde Özel Çevre Koruma Bölgeleri ve Doğal Sit Alanlarını kapsayan korunan alanların sahip olduğu çevre değerlerinin korunması ve çevre sorunlarının giderilmesi amacıyla yerel yönetimlere 2003-2021 yılları arası turizm, kanalizasyon, içme suyu, şehirleşme ve belediye sektörlerinden mali destek verilmiştir.

Bu kapsamda 2003-2021 yılları arası 44 tanesi belediye, 5 tanesi şehirleşme, 169 tanesi içme suyu, 121 tanesi kanalizasyon, 148 tanesi turizm alanında olmak üzere toplam 487 adet proje için 1.546.657.357,00.- TL (2022 yılı birim fiyatları ile güncellenmiş) harcanmıştır.

2022 yılı yatırım programı kapsamında ise yerel yönetimlerle turizm, içme suyu ve kanalizasyon sektörlerine esas tanzim edilecek mali katkı protokolü çalışmaları devam etmektedir.

I. Kentsel Dönüşüm Çalışmaları

2021 yılına kadar toplam kentsel dönüşüm verileri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 83 : Kentsel Dönüşüme İlişkin Veriler

GÖSTERGE	2021 yılı itibarıyla toplam
6306 sayılı Kanun kapsamında belediyelere yetki devri yapılan riskli alan sayısı	214
Yetki devri yapılan riskli alanların büyüklüğü (hektar)	6.858,2
Bu alanlarda dönüşüme alınan bağımsız birim sayısı	402.009
5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesine göre belediyelerce kentsel dönüşüm uygulanan alan sayısı	177

Kaynak: AKDHGM, 2022,

6306 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 31.05.2012 tarihinden itibaren belediyelere yetki devri yapılan riskli alan sayısı 2021 yılı sonu itibari ile 214 sayısına ulaşmıştır. Öte yandan 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin birinci fıkrasının son cümlesine göre belediyelerce kentsel dönüşüm uygulanan alan sayısı 177'ye yükselmiştir.

J. Coğrafi Bilgi Sistemlerine İlişkin Faaliyetler

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü (CBSGM) tarafından kurumların coğrafi verilere tek noktadan erişimini sağlamak ve Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemini oluşturan önemli bileşenleri bir araya getirmek amacı ile “Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi (TUCBS) Entegrasyon Projesi” 2018 yılında başlatılmıştır.

TUCBS Entegrasyonu, kurumların, ürettikleri coğrafi verilerin paylaşılabılır ve diğer kurumların paylaştığı coğrafi verilere ise erişimlerini sağlayarak kullanabilir olması için yapılacak çalışmaları içeren tespit, değerlendirme, raporlama, standartlara uyumlaştırma ve entegrasyon çalışmalarını kapsayan süreçleri içermektedir.

Kurumlar hedeflerine ulaşmada entegrasyon çalışmalarından beklentileri, çalışmalara sağladıkları etki ve etkilenmeleri göz önüne alınarak 3 grupta değerlendirilmektedir.

- Sadece Coğrafi Veri Üreten Paydaşlar,
- Hem Coğrafi Veri Üreten hem de Coğrafi Veri Kullanan Paydaşlar,
- Sadece Coğrafi Veri Kullanan Paydaşlar.

TUCBS Entegrasyonu Süreçleri Tamamlandığında Sağlanacak Faydalar

- Sorumluluk alanındaki coğrafi verilerin tanımlama dokümanlarına uyumlu olması,
- Üretilen coğrafi verilerin erişim ve paylaşım durumlarının belirlenmesi,
- Coğrafi verilerin metaverilerinin ulusal metaveri standartlarına uygun olması,
- Oluşturulan web servislerinin (OGC standartlarında) TUCBS birlikte çalışabilirlik rehberinde belirtilen kriterlere göre yayımlanması.

TUCBS Kapsamında Yapılan Çalışmalar ve Projeler

Kurumların sorumlu oldukları verileri standartlara uygun olarak üretmeleri ve paylaşımları için gerekli teknik, idari ve yasal altyapıyı oluşturma projesi olarak isimlendirilebilecek TUCBS çalışmaları 1990'lı yıllardan günümüze pek çok çalışmalar içermekte olup 2021 yılında yapılan çalışmalar şu şekildedir:

Ulusal Coğrafi Bilgi Sisteminin Kurulması ve Yönetilmesi Hakkında Yönetmelik (20.03.2015 – R.G. 29301), 10.02.2021 tarihli ve 31391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 09.02.2021 tarihli ve 3531 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yürürlükten kaldırılmıştır.

49 sayılı Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çerçevesinde Coğrafi Bilgi Sistemlerine İlişkin Oluşturulan Kurullar ve Çalışma Heyetleri Hakkında Yönetmelik, Coğrafi Veri İzinleri Yönetmeliği, Coğrafi Veri Lisans Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

Kuruluşundan günümüze geçen süre zarfında CBSGM tarafından 2018-2019 yıllarında iki önemli proje hayata geçirilmiş ve tamamlanmıştır. Faaliyet ve projelere ilişkin sonuç dokümanlar ise Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemine ilişkin temel kavramlar, temel dokümanlar, veri temalarına ait veri tanımlama dokümanları, uml model, uygulama şemaları ve ilgili eğitim materyalini içeren Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi Rehber Uygulaması (<https://rehber.tucbs.gov.tr>) hayata geçirilmiştir.

Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kapsamındaki veri temaları, uygulama şemaları, coğrafi nesneler, kod listeleri, değer listeleri, öznitelikler ve bunlara ait tanımlamalara doğrudan erişimi kolaylaştıran, kavramsal uygulama şemalarından veritabanına dönüşüm araçlarını içeren “Coğrafi Veri Sözlüğü” (<https://cografiverisozlugu.tucbs.gov.tr>) uygulaması hayata geçirilmiştir.

Coğrafi veri temaları ile ilgili olarak Ulusal Coğrafi Veri Sorumluluk Matrisine göre “Sorumlu” ve “İlgili” olarak belirlenen kurum, kuruluş ve yerel yönetimlerle yapılan toplantılar neticesinde, 32 coğrafi veri temasının yaygınlaştırılması çalışmaları tamamlanmıştır. Bu temalardan 4 adeti (Bina, Çevre İzleme Tesisleri, Jeoloji, Ulaşım Ağları) ilgili çalışma heyetlerinin çalışmaları sonucu genişletilerek kurumların görüşüne sunulmuştur.

1. Coğrafi Verilerin Üretim ve Paylaşım Standartlarının Belirlenmesi Projesi

Türkiye Coğrafi Bilgi Sistemi Yürütme Kurulu’nun 27.02.2020 ve 20.08.2020 tarihli kararları ile 32 coğrafi veri temasına ilişkin coğrafi veri tanımlama dokümanlarının Coğrafi Bilgi Sistemleri Hakkında 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 12 nci maddesinin üçüncü fıkrası gereği Resmi Gazete’de yayımlanması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda coğrafi veri temalarına ait tanımlama dokümanları 09.07.2020 tarihli ve 31180 sayılı (Mükerrer) ile 18.09.2020 tarihli ve 31248 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Veri üreticisi kurum ve kuruluşlar coğrafi verilerini söz konusu coğrafi veri tanımlama dokümanlarına uygun olarak UCBP ile paylaşmakla yükümlü kılınmıştır. Resmi Gazete’de yayımlanan bu dokümanlar, Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü tarafından <https://tucbs-public-api.csb.gov.tr/tucbs> adresi üzerinden yayınlanmıştır.

2. Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Büyükşehir Belediyelerinin Coğrafi Veri ve Metaverilerinin TUCBS ile Entegrasyonu Projesi

2018 yılında 32 merkezi coğrafi veri üreticisi kamu kurum/kuruluşu ile 30 büyükşehir belediye başkanlığı ile başlatılan entegrasyon çalışmaları kurumların örnek coğrafi veri setlerine ait coğrafi veri servisleri ve metaverilerinin entegrasyonu 2019 yılı sonunda tamamlanmıştır. 2021 yılında başlatılan 20 kamu kurum ve kuruluşu, 30 su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlüğü, 5 belediye başkanlığı, 5 il özel idaresi sorumlu oldukları coğrafi verilerinin TUCBS Coğrafi Veri Standartlarına uyumlaştırılması ve TUCBS ile entegrasyonunun sağlanması amacıyla kapasite geliştirme ve veri entegrasyonu çalışmaları tamamlanmıştır. Entegrasyon çalışmaları tamamlanan kurumların coğrafi veri servisleri ve metaverileri Ulusal Coğrafi Bilgi Platformu aracılığıyla kullanıcıların erişimine sunulmuştur.

Bu kapsamda;

2019 yılında tamamlanan TUCBS Entegrasyon Projesi ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından 580 adet, büyükşehir belediye başkanlıkları tarafından ise 683 adet veri katmanının (Coğrafi/Sözel) üretildiği tespit edilmiştir.

2018-2019 TUCBS Entegrasyon Projesi sonunda 32 kamu kurum ve kuruluşu ile 30 büyükşehir belediyesine ait coğrafi veri servisleri ve metaveriler Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna aktarılmıştır.

2021 yılında tamamlanan TUCBS Entegrasyon Projesi ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından 160 adet, su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlüğü tarafından 717 adet, 5 il belediye başkanlığı tarafından 111 adet, 5 il özel idaresi tarafından 202 adet veri katmanının (Coğrafi/ Sözel) üretildiği tespit edilmiştir.

2020-2021 TUCBS Entegrasyon Projesi sonunda 20 kamu kurum kuruluşu, 30 su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlüğü ile 5 il belediye başkanlığı ve 5 il özel idaresi tarafından üretilen coğrafi verilere ait veri servisleri ve metaverileri Ulusal Coğrafi Bilgi Platformuna aktarılmıştır.

2022 TUCBS Entegrasyon Projesi kapsamında;

CBSGM tarafından 2022 yılı içerisinde 46 il belediye başkanlığı ile TUCBS Entegrasyon Projesi başlatılacaktır. Proje kapsamında yer alan belediye başkanlıklarının;

- Üretmekle sorumlu olunan veriler ile sorumlu bulunmadığı halde üretilen diğer coğrafi verilere, coğrafi veri servislerine ve metaverilerine ilişkin mevcut durumun analiz edilecek,

- Analiz edilen coğrafi veri servislerinin metaverileri ile birlikte Bakanlık tarafından sunulan altyapıda toplanması sağlanacak,

- Analiz edilen coğrafi verilerine ait metaverilerin 49 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ve yönetmelik kapsamında entegrasyonunun sağlanması, izlenmesi ve raporlanması çalışmaları yürütülecektir.

2018-2019 TUCBS Entegrasyon Projesi çalışmaları kurumlar ile yerinde yapılmış olup, 2020-2021 TUCBS Entegrasyon Proje çalışmaları da kurumlar ile yerinde ve gerektiğinde çevrimiçi video-konferans yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında yürütülecek entegrasyon çalışmalarının ise gerektiğinde yerinde, çoğunlukla çevrimiçi video-konferans yöntemi ile gerçekleştirilecektir.

K. Akıllı Şehirlere İlişkin Faaliyetler

Türkiye'nin ilk, dünyanın dördüncü akıllı şehir strateji ve eylem planı dokümanı olan 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı 23.12.2019 tarihinde 2019/29 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile yayınlanmıştır.

Bu genelge ile akıllı şehirler alanında müşterek çalışma kabiliyetinin kurumsal sorumluluklar dâhilinde geliştirilmesi ve akıllı şehir politikalarına ulusal katmanda getirilen bütüncül bakış açısının hayata geçirilebilmesi, doğru proje ve faaliyetlerin sorumlularınca uygulanması ile güvence altına alınacağı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın koordinasyonunda, 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamı dâhilindeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi hususu talimatlandırılmıştır.

Akıllı şehir uygulamalarının en önemli uygulayıcıları yerel yönetimler olup ulusal strateji ve eylem planı doğrultusunda belediyelerimiz tarafından önemli çalışmalar yürütülmektedir.

Bu kapsamda; Yerel Akıllı Şehir Strateji ve Yol Haritası Kılavuzu, Akıllı Şehirler ve Bağlı Veri Rehberi, Yeni Kentsel Gündem ve Akıllı Şehirler Rehberi dokümanları hazırlanmış olup www.akillisehirler.gov.tr web adresinden yayınlanmaktadır. Bunun yanı sıra Eylem Planı'na ilişkin izleme ve değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır.

Akıllı Şehirler Kapasite Geliştirme ve Rehberlik Projesi

Ülkemizin akıllı şehir dönüşümüne önemli katkı sağlayacak bu proje ile 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı'nda yer alan eylemlerin gerçekleştirilmesi, akıllı şehir çözümlerinin uygulanması, yerel yönetimlerimize rehberlik edilmesi ve ülkemizde akıllı şehirler konusunda kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Proje kapsamında;

- Merkezi kurum ve kuruluşlar ile yerel yönetimlere yönelik "2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı Rehberliği" çalışmaları gerçekleştirilmektedir.

- Benzer şekilde "Yerel Akıllı Şehir Stratejisi ve Yol Haritası Rehberliği" ile yerel yönetimlerimize yerel akıllı şehir stratejilerini hazırlamaları yolunda rehberlik çalışmaları yapılmaktadır.

- Yerelde akıllı şehir uygulamalarının geliştirilmesi amacıyla hazırlanan "Akıllı Şehir Eğitim Dokümanları" tüm belediyelerimizin kullanımına sunulmak üzere hazır hale getirilmiştir. Akıllı Şehirler ile ilgili Türkçe ve İngilizce olmak üzere 29 ayrı alanda rehberlik dokümanları, eğitim kitapları, videolar ve sunumlar hazırlanmıştır.

- Akıllı şehir yaklaşımı ile yenilikçi finans yöntemleri ve iş modelleri geliştirilmesi ve gelir artırıcı veya maliyet azaltıcı inisiyatiflerin tanımlanması, gelir paylaşımına yönelik anlaşmaların oluşturulması, kamu özel ortaklıklarına aracılık yapılması, kaynaklarla ürün ve hizmetlerin trampasının sağlanması, çoklu şehir inisiyatiflerinin kolaylaştırılması amacı ile "Akıllı Şehir Finansman Raporu" hazırlanmıştır.

- Rehberlik amacıyla, 5 Dünya şehrinin yerel akıllı şehir stratejisi ve yol haritası incelenerek Türkçe'ye çevrilmiş ve ayrıca sunumları hazırlanmıştır. (Viyan, Moskova, Stockholm, Sydney, Londra)

- Ayrıca akıllı şehir uygulamalarına yönelik rehberlik kılavuzları hazırlanmıştır (17 Kılavuz; Akıllı Şehir Yönetimi, Akıllı Çevre, Akıllı Güvenlik, Akıllı İnsan, Akıllı Yapılar, Akıllı Ekonomi, Akıllı Mekân Yönetimi, Akıllı Sağlık, Akıllı Yönetişim, Bilgi Teknolojileri, Akıllı Ulaşım, Akıllı Enerji, İletişim Teknolojileri, Bilgi Güvenliği, Akıllı Altyapı, Afet ve Acil Durum Yönetimi, Coğrafi Bilgi Sistemleri)

- Proje kapsamında yapılan rehberlik çalışmalarının yanı sıra, Akıllı Şehir Standartlarına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu standart ve kurallar seti RUMİ olarak adlandırılmıştır.

- Akıllı Şehir Terminolojisi,
- Akıllı Şehir Veri Sözlüğü (ve TUCBS entegrasyon temelleri),
- Birlikte Çalışabilirlik Modeli,
- Referans Akıllı Şehir Mimarisi
- Ulusal Akıllı Şehir Mimarisi

Bu kural setleri, akıllı şehir kabiliyetleri ve uygulamalarında yer alan varlıkların iş, veri, uygulama ve teknoloji katmanında tek bir yapıda standart olarak yönetiminin sağlanmasına yönelik yapıda hazırlanmıştır.

Akıllı Şehir Proje Yönetimi Standartlarının Belirlenmesi Projesi

2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı eylemlerini yerine getirmek için Akıllı Şehir Proje Yönetimi Projesi gerçekleştirilmektedir. Proje sürecinde; Akıllı Şehir Proje seçim süreçleri, proje hazırlama, proje fizibilite hazırlama, portföy yönetim ve proje yönetimi kılavuzları hazırlanmıştır. Yine kurumlarımızda akıllı şehir özelinde çalışan personelin yetkinliklerinin değerlendirilebilmesi için Akıllı Şehir Yetkinlik Değerlendirme Modeli oluşturulmuştur.

Akıllı Şehirler Olgunluk Değerlendirme Projesi

Proje ile 81 ilimizin akıllı şehir kabiliyetleri değerlendirilerek olgunluk seviyeleri tespit edilmekte ve raporlama çalışmaları yapılmaktadır. Akıllı Şehir Olgunluk Değerlendirme Raporlarında şehir bazında elde edilen veriler ışığında iyileştirilme önerileri sunulmaktadır. Bu doğrultuda her yıl Akıllı Şehir Endeksi oluşturulmaktadır.

Faaliyete alınacak Olgunluk Değerlendirme Sistemi ile (<https://sehirendeksi.gov.tr/>) şehirlerimizin akıllı şehir alanındaki gelişimleri sistem üzerinden takip edilebilmektedir.

Esenler Akıllı Şehir Kentsel Dönüşüm Projesi

Esenler ilçemizde yeşil, yaşanabilir ve yenilikçi bir şehir kurulmaktadır. Esenler'de yerli ve milli teknolojilerin geliştirileceği Akıllı Şehir İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesi ve Nar İnovasyon Alanı inşa edilmektedir.

İklim bahçelerinden enerji ve çevre dostu yapılara ve yeni nesil ulaşım sistemlerine kadar 60 ayrı alanda gerçekleştirilecek akıllı şehir uygulamaları ile Esenlerden dünyaya bir teknoloji köprüsü kurulmaktadır.

e-Belediye Coğrafi Uygulamaları Kapsamında e-Plan Otomasyon Sistemi Projesi

e-Belediye kapsamındaki coğrafi uygulamalar kapsamında e-Plan grubunda 4 modül yer almaktadır. Bu uygulamalar Bakanlığımızca ücretsiz olarak sunulmaktadır.

20.12.2020 tarihinde hizmete sunulmuş olan, imar ve plan işlem numarası işlerinin yürütüldüğü ve imar planları izleme sistemini teşkil eden e-Plan Otomasyon Sistemi uygulamaları tüm yerel yönetimlerde ve plan yetkisi olan kurumlarda kullanılmaktadır. Bu tarih itibarıyla ülkemizde mekânsal plan onaylama yetkisi bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimlerin ürettikleri planlara ait süreçler ilgili uygulama üzerinden yürütülmekte ve planlara ilişkin tüm coğrafi ve sözel veriler arşivlenmektedir. Sistem

ile planlara plan işlem numarası adı verilen bir elektronik işlem numarası verilmektedir. Böylelikle planların takibi, karşılaştırılması, karar verme süreçleri kolaylaştırılmış, bürokrasinin azaltılmasına katkı sağlanmıştır. e-Plan Otomasyon Sistemi, tüm belediyelerde kullanılması ve kapsamı itibarıyla imar işleri görevini yürüten sistem olarak e-Belediye’de yer alan en büyük ve en yaygın sistemdir.

Ayrıca vatandaşa açık modüller üzerinden dijital olarak plan askı hizmeti sunulmaktadır. Söz konusu sistem ile ülke genelinde askıda olan tüm planlar görüntülenebilmekte ve e-Devlet üzerinden plan itiraz işlemleri yürütülmektedir.

L. Milli Emlak Genel Müdürlüğünce Yürütülen Çalışmalar

1. Yerel Yönetimlerimizin İhtiyaç duydukları taşınmazların Tahsis İşlemleri

Yerel yönetimlerin hizmet sunumunda ihtiyaç duydukları arsa, arazi ve binalar Hazine taşınmazları ile karşılanmaktadır. Bu doğrultuda, hizmet binası, sosyal - kültürel hizmetler ve alt yapı hizmetleri gibi amaçlarda kullanılmak üzere Hazine taşınmazları belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis edilmektedir. Bu sayede yerel yönetimlerimizce yapılan kamu yatırımları Hazine taşınmazları üzerinde yapılmakta, idarelerin kamulaştırma ve satın alma yükü azalmaktadır. Bu kapsamda 2021 yılında toplam 1.350 adet, 15,4 milyon m² taşınmaz belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis edilmiştir.

-Millet Bahçeleri Yapımı için Hazine taşınmazları ile Arazi Desteği Sağlanması

Şehirlerimize daha yeşil ve ferah yaşam alanları kazandırmak, yaşam ve çevre kalitesini yükseltmek ve kimlikli şehirler oluşturmak amacıyla başlatılan yeşil şehir vizyonu projesinin bir parçası olacak şekilde millet bahçeleri yapım çalışmaları ülke genelinde yaygınlaştırılarak yürütülmektedir.

Şehirlerimizde millet bahçesi yapımı için ihtiyaç duyulan alanların Hazine taşınmazları ile karşılanması amacıyla yerel yönetimlerimize Hazine taşınmazları tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2021 yılında 3,3 milyon m² yüzölçümlü 57 adet Hazine taşınmazı millet bahçesi yapılmak üzere belediyelere tahsis edilmiştir.

-Hazine Taşınmazlarının Yeşil ve Yaşanabilir Bir Çevre İçin Kullanılması

Hazine taşınmazları şehirlerimizin yaşam alanlarını güzelleştirmek ve yeşil alanlarını artırmak amacıyla kullanılmak üzere yerel yönetimlere tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2021 yılında; park, yol, yeşil alan vb. gibi kamu ortak kullanımı için; 182 adet, 11 milyon m² taşınmaz belediye, il özel idaresi ve köylere tahsis edilmiştir.

-Katı Atık Depolama Alanları İçin Taşınmaz Desteği

Hazine taşınmazları; çevrenin korunması, çevre kirliliğinin önlenmesi, atıkların toplanması, taşınması, geri kazanılması ile çevre ve insan sağlığına olumsuz etki yapmadan nihai bertarafına ilişkin yükümlülük, yetki ve sorumlulukları gereğince belediyelere katı atık depolama alanları için tahsis edilmektedir. 2021 yılında Belediyelerin atık toplama, taşıma ve geri kazanımı faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla ihtiyaç duydukları katı atık depolama alanları için 48 adet, 1,6 milyon m² taşınmaz tahsis edilmiştir.

-İklim Dostu Yenilenebilir Enerji Yatırımları Desteği

İklim değişikliği ile mücadele kapsamında fosil yakıt kullanımının azaltılması ve çevre dostu yatırımların artırılması amacıyla yerel yönetimlerimize Hazine taşınmazları tahsis edilmektedir.

Bu kapsamda 2021 yılında toplam 1,9 milyon m² yüzölçümlü Hazine taşınmazı güneş santrali yapılmak üzere mahalli idarelere tahsis edilmiştir.

61 adet, 1,9 milyon m² taşınmaz tahsisi yapılmıştır.

- Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklarımızın Eğitimini Hazine Taşınmazları İle Destekliyoruz

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarımızın eğitimleri için rehabilitasyon merkezleri yapılması amacıyla yerel yönetimlere proje kapsamında 2021 yılında toplam 282 bin 200 m² yüzölçümlü Hazine taşınmazı tahsis edilmiştir.

-Sokak Hayvanlarının Rehabilite Edilmesi Amacıyla Belediyeleri Destekliyoruz

Sokakta yetişmiş, kaybolmuş ya da sahipleri tarafından dışlanmış hayvanlara sığınacak geçici bir yer olan havyan barınaklarının artırılması amacıyla yerel yönetimlerimize Hazine taşınmazları tahsis edilmektedir.

Bu kapsamda 346 bin m² yüzölçümlü Hazine taşınmazı hayvan barınağı yapılmak üzere belediyelere tahsis edilmiştir.

2. Kentsel Dönüşüm Faaliyetlerinin Hazine Taşınmazları ile Desteklenmesi

5393 sayılı Belediye Kanunu çerçevesinde kentsel dönüşüm ve gelişim alanları ilan edilen yerler içerisinde kalan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkuller harca esas değer üzerinden belediyelere devredilmektedir. Bu sayede şehirlerimizin yaşam standartlarının arttırılması ve riskli yapıların bertaraf edilmesinde Hazine taşınmazları aktif bir rol oynamaktadır.

Kentsel dönüşüm faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla, rezerv yapı/ riskli alan ve toplu konut yapılmak üzere arsa üretim alanı ilan edilen Hazine taşınmazları uygulayıcı kuruluşların kullanımına bırakılmaktadır. Böylece, şehirlerimizin daha sağlıklı alanlara dönüştürülmesi amacıyla arazi stoğu oluşturulmasında taşınmaz desteği sağlanmaktadır. Bu kapsamda, kentsel dönüşüm için, rezerv yapı alanı olarak; 16 milyon 500 bin m² taşınmaz tahsis edilmiştir.

Ayrıca 4706 sayılı Kanunun 5. maddesi uyarınca, Belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan Hazine taşınmazlarından, 30/3/2014 tarihinden önce üzerinde yapılanma olanlar; öncelikle yapı sahipleri ile bunların kanunî veya akdi haleflerine satılmak üzere ilgili belediyelere devredilmesi için 10 milyon 900 bin m² taşınmaz Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğüne tahsis edilmiştir

3. Kıyı ve Sahil Şeritlerinin Düzenlenmesi ve Bakımı İçin Belediyeler ile Protokol İmzalanması

Deniz, tabii ve suni göller ve akarsularda kıyı kenar çizgisinin tespiti, kıyıların kullanılması ve korunması ile kıyılarda, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan alanlarda, deniz ve göllerin kıyıların devami niteliğinde olan sahil şeritlerinde planlama ve uygulama esasları gereğince kıyı ve sahil şeritlerinin düzenlenmesi ve bakımının gerçekleştirilerek kamuya açık kullanımının sağlanması amacıyla belediyelere Hazine taşınmazları kiralanmaktadır.

Bu kapsamda 2021 yılında belediyelere kıyı ve sahil şeritlerinin düzenlenmesi için; 395 bin m² taşınmaz kiralanmıştır.

4. Belediyelerin Vergi Borcunun Ödenmesinde Taşınmazların Vergi Borcuna Mahsuben Satın Alınması

Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde kamu kurum ve kuruluşları tarafından ihtiyaç duyulan taşınmazların temin edilmesinde kullanılan bir diğer yöntem de bu taşınmazların Hazine taşınmazlarının vergi borcuna mahsuben satın alınmasıdır. Böylece ihtiyaç duyulan taşınmazlar bütçeden kaynak kullanılmaksızın edinilmek suretiyle ilgili kamu idarelerine tahsis edilmektedir. Bu kapsamda 2021 yılında; 417 adet, 1 milyon 563 bin m² taşınmaz vergi borcuna mahsuben satın alınmak suretiyle eğitim, sağlık, dini tesis vb. amaçlarda kullanılmak üzere ilgili kamu idarelerine tahsis edilmiştir.

5. Hazineye Ait Taşınmazların Satışından Belediyelere Pay Aktarılması

4706 sayılı Kanunun 5 inci maddesi kapsamında Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısmından öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısmından ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir. Bu kapsamda 2021 yılında Hazine taşınmazlarının satış gelirlerinden belediyelere yaklaşık 1 milyar TL pay aktarılmıştır.

M. Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

1. Sosyal Konut Üretimi

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Toplu Konut İdaresi, yerel yönetimlerle işbirliği halinde ve bir planlama çerçevesinde sosyal konut, kentsel dönüşüm projeleri, sanayi siteleri, millet bahçeleri ve şehirlerin ihtiyaçları doğrultusunda hizmet binaları ile diğer donatıların inşasını sağlamaktadır.

Bu çerçevede 81 ilde şehir ve ilçe merkezleri ağırlıklı olmak üzere ihtiyaç duyulan bölgelerde yaklaşık 251 milyar TL'lik ihale bedeli ile 5 milyon vatandaşımızın oturacağı sağlıklı, güvenli 1 milyon 69 bin konut ve 26.023 sosyal donatı inşa edilmiştir.

Üretilen konutların %87'si sosyal konut niteliğinde olup, konutlar az peşinat, düşük taksit ve uzun vadelerle vatandaşlarımıza sunulmaktadır.

2021 yılında küresel olumsuzluklara rağmen 80 bin konut ve 4 bin sosyal ünitelerin ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Böylece yaklaşık 200 sektörün üretimi canlı tutularak hem ekonomiye hem de istihdama katkı sağlandı.

2021 yılı içinde 50 ve 100 bin konutların satış işlemleri başta olmak üzere kuralı ve açık satış kaynaklı toplam 64 bin konutun satışı gerçekleştirildi.

Yıl içinde daha önce satışı gerçekleştirilmiş 36.485'i konut, 3.800'ü işyeri olmak üzere toplam 40.285 bağımsız birimin teknik ve sosyal donatılarıyla birlikte teslimi yapılmıştır.

2019 ve 2020 yıllarında Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızın koordinasyonunda TOKİ tarafından başlatılan 50 ve 100 bin konut kampanyasında bitirilen konutlar da etaplar halinde teslim edilmiş ve edilmeye devam etmektedir.

ÜRETİLEN KONUTLARIN DAĞILIMI	
Dar ve Orta Gelir Grubu	%47,00
Alt-Yoksul Gelir Grubu	%14,80
Gecekondu Dönüşüm	%17,06
Afet Konutu Uygulaması	%7,36
Tarım Köy Uygulaması	%0,70
Kaynak Geliştirme(TOKİ)	%2,02
Kay. Gel.(E.G.Y. O+EPPY)	%11,06

ÜRETİLEN SOSYAL DONATILARIN DAĞILIMI	
Okul	1.358 28.275 derslik
Üniversite	21
Spor Salonu	997
Yurt Pansiyon	209 84.137 kapasite
Hastane	268 (266'sı Sağlık Bak. Protokolü)
Sağlık Ocağı	99
Ticari İşyeri	2.113
Kütüphane	44
Cami	871
Kamu Hizmet Binası	309
Stadyum	19
Millet Bahçesi	124
Sanayi Sitesi	9.417
Diğer sosyal donatılarla birlikte toplam	26.023

2. Kentsel Dönüşüm Projeleri

Cumhurbaşkanımız tarafından 2012 yılında başlatılan “Türkiye’nin Her Yerinde Kentsel Dönüşüm” hedefi kapsamında İstanbul, Ankara, İzmir başta olmak üzere ülke çapında kentsel dönüşüm projeleri geliştirmeye, şehirlerimizi yenilemeye devam ediyoruz. Şu ana kadar toplam 179 bin konutun dönüşümü sağlanmış olup, 2021 yılı içinde 14.128 gecekondü dönüşüm konutunun ihalesi gerçekleştirilmiştir.

2021 yılında İstanbul’da; Gaziosmanpaşa, Esenler, Kâğıthane, Üsküdar, Zeytinburnu, Beyoğlu ve Başakşehir’i kapsayan 8 ilçe 25 projede 4,1 milyar TL ihale bedelli toplam 12.370 konut ve 600 iş yerinin inşaatı başlatılmıştır.

Ankara’da Mamak’tan Altındağ’a, Sincan’dan Yenimahalle’ye birçok ilçemizde kentsel dönüşüm çalışmaları başlatılmış; planlanan yaklaşık 46 bin konutluk Kentsel Dönüşüm Projesinin 38.300’ünü tamamlanmış, 3 bin konut, 372 ticari birimin yapımı ile yaklaşık 5 bin konutun proje çalışmaları devam etmektedir. Ankara’da yürütülen kentsel dönüşüm projelerinin büyük bir bölümü Mamak ilçemizde yer almaktadır. Bugüne kadar TOKİ olarak Mamak’ta toplam 10.191 konut ve 70 ticari dükkân inşa ederek vatandaşlarımıza teslim edilmiştir. Diriliş Mahallesi’nde 519 konut, Altağaç-Karaağaç Mahallesi’nde 877 konut olmak üzere toplam 1.396 konutun da inşaatları bitmek üzere olup yakın zamanda hak sahiplerine teslim edilecektir.

3. Tarihi Kent Merkezleri

Kent meydanlarının iyileştirilmesi ve dönüştürülmesi kapsamında aralarında Bursa, Nevşehir, Samsun, Çankırı, Diyarbakır, Erzurum, Kayseri, Konya, Muş, Siirt, Sinop, Sivas, Yozgat ve Şanlıurfa illerimizde 17 proje geliştirilmiş olup, projelerin uygulanması noktasında çalışmalar hızla devam etmektedir.

Kayseri ve Konya Projeleri

4. Afet Konutları

Elazığ, Malatya, İzmir, Giresun, Rize, Sinop, Bartın, Antalya ve Muğla'da toplamda 40 bin konut ve köy evi, 1.900 işyeri, 2.200 ahır ve sosyal donatılar inşa edilmiş olup, bir kısmı da halen devam etmektedir.

Elazığ'da 23.249 konut ve köy evinin 19.212'si tamamlanmış, 884 işyerinin yapımı bitirilmiştir.

Malatya'da 7.359 konut ve köy evinin 4.214'ünün teslimi yapılmış, 3.219'unun inşaatı bitirilmiştir.

İzmir'de 5.082 konutun yapımı başlatılmış, 596'sı konut, 145'i işyeri olmak üzere toplam 741 bağımsız bölümün teslimi gerçekleştirilmiştir.

Giresun Dereli'de 213 konut, 82 dükkan, Doğankent'te 156 konut, 70 dükkan olmak üzere toplam 521 bağımsız bölümün teslimi yapılmıştır.

Kastamonu, Sinop ve Bartın'da 1.265 konut yapılmaktadır.

Rize'de ise sel felaketi sonrasında 364 konut, 50 köy evi, 10 iş yeri ile 5 çay evi inşa edilmektedir.

Antalya ve Muğla yangınları sonrasında, Antalya'da 1.313 konut ve 600 ahırın, Muğla'da 110 konut ve 130 ahırın yapımı devam etmektedir.

5. Sanayi Siteleri İnşaatı

Yerel yönetimlerle işbirliği halinde şehirlerin içinde yer alan eski ve fonksiyonunu kaybeden sanayi alanlarını planlanan yeni sanayi tesislerine taşıyarak, hem sanayi alanlarının yenilenmesi sağlanmakta hem de esnafın daha modern ve ihtiyaçlarına cevap veren alanlarda üretime ve istihdama katılmasına destek olunmaktadır.

Bu kapsamda, 33 sanayi sitesi ile ilgili çalışmalar devam ederken Konya’da 2.690 dükkana sahip Motorlu Sanayi Sitesinin, 1.526 işyeri kapasiteli Samsun İlkadım Toybelen Sanayi Sitesinin ve 1. etabı 134 işyeri olan Ankara Hurdacılar Küçük Sanayi sitesinin temelleri atılmıştır.

N. İklim Değişikliği Başkanlığınca Yürütülen Çalışmalar

Bakanlığımız İklim Değişikliği Başkanlığı görev yetki ve sorumlulukları çerçevesinde, iklim değişikliği ile mücadelede, özellikle de iklim değişikliğine uyumda yerel düzeyde uygulamalar mücadelenin uygulanabilirliği ve etkinliği açısından büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, yerel yönetimlerin kent ölçeğinde İklim Değişikliği Eylem Planlarını hazırlayarak uygulamaları gerekmekte olup, Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanmış olması hedefine yer verilmiştir.

Bu çerçevede, yerel yönetimler çeşitli kapasite geliştirme faaliyetleriyle teşvik edilmekte ve desteklenmektedir. Bakanlığımız tarafından 2020 yılında yürütülen “İklim Değişikliğine Uyum Konusunda Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Eğitim Projesi” (İklimi Duy) ile iklim değişikliğine uyum konusunda akademisyenler tarafından gerçekleştirilen ve farklı konularda birer haftalık modüllerden oluşan çevrim içi eğitim programına yerel yönetimler davet edilmiş olup, toplam 58 il belediyesinden birinci modüle 204, ikinci modüle 217 belediye personeli tarafından katılım sağlanmıştır.

Bakanlığımız tarafından 2019-2023 yılları arasında yürütülmekte olan “Türkiye’de İklim Değişikliğine Uyum Eyleminin Güçlendirilmesi Projesi” (İklim Uyum) kapsamında 81 il belediyesinin katılımıyla çalıştaylar gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, pilot 4 büyükşehir olan Konya, Samsun, Sakarya ve Muğla’nın kırılganlık analizleri yapılarak iklim değişikliği eylem planları hazırlanmaktadır.

Hazırlanan pilot çalışmalar sonucunda, farklı tipolojideki kentler için kırılganlık analizi ve iklim değişikliği eylem planı hazırlama kılavuzları oluşturulacaktır. Ayrıca, hibe programı kapsamında iklim değişikliğine uyum projeleri gerçekleştirmek isteyen yerel yönetimlere finansman desteği sağlanabilecektir.

Ayrıca, Marmara Denizi’nde yaşanan müsilaj sorunuyla mücadele kapsamında, Marmara Bölgesi’nde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planı hazırlığı bulunmayan illerin çalışmalarına hız verilmek amacıyla, Bakanlığımız tarafından 2021 yılında “Tekirdağ, Çanakkale ve Yalova illeri için Yerel İklim Değişikliği Eylem Planlarının Hazırlanması Projesi” başlatılmış olup, çalışmalar devam etmektedir.

13. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Mahalli idareler, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir. Kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir. Ülkemizde kamusal hizmetlerin halka en yakın yerde ve onların ihtiyaçlarına uygun bir biçimde sunulması bakımından önemli bir işlev üstlenen mahalli idareler, son yıllarda yapılan hukuki düzenlemeler ile hem insan kaynakları hem de mali kaynaklar bakımından güçlenerek daha etkin bir şekilde hizmet verir hale gelmektedirler.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 41'inci maddesi ve bu maddeye dayanarak hazırlanan ve 22.04.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Kamu İdarelerince Hazırlanacak Stratejik Planlar ve Performans Programları ile Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik gereğince mahalli idarelerdeki harcama yetkilisi her yıl Şubat ayı sonuna kadar birim faaliyet raporunu hazırlayarak üst yöneticiye sunar. Harcama yetkilisi, raporun içeriğinden üst yöneticiye karşı sorumludur. Mahalli idaredeki üst yöneticiler ise birim faaliyet raporlarını esas alarak idare faaliyet raporunu hazırlar. İl özel idarelerinde Mart ayı, belediye ve mahalli idare birliklerinde ise Nisan ayı sonuna kadar idare faaliyet raporu kamuoyuna açıklanır. İdare faaliyet raporunun birer örneği Sayıştay ve ilgili Bakanlığına gönderilir. Üst yöneticiler hazırladıkları idare faaliyet raporunda yer alan bilgilerin doğruluğundan meclislerine karşı sorumludurlar.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, mahalli idarelerin idare faaliyet raporlarını esas alarak Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporunu Haziran ayının 15'ine kadar hazırlayarak kamuoyuna açıklamakta ve birer örneğini Cumhurbaşkanlığına ve Sayıştaya göndermektedir.

2021 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu'nda; mahalli idarelerin ülkemizdeki tarihsel gelişimi, hukuki durumları, görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklarına geniş yer verilmiştir. Ayrıca, ülkemizdeki mahalli idarelere ilişkin genel sayısal bilgiler değerlendirilmiştir.

Türkiye'nin mahalli idarelerle ilgili taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ve taahhütler kapsamında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, Yerel Topluluklar ve Yerel Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İşbirliği Avrupa Çerçeve Sözleşmesi, Avrupa Kentsel Şartı I-II, Yerel Gündem 21 ve Habitat çalışmalarına değinilmiştir.

2021 yılı itibarıyla; il özel idarelerinde 10.718, belediyelerde 163.117, bağlı idarelerde 25.121, mahalli idare birliklerinde (köy birlikleri hariç) ise 1.128 olmak üzere mahalli idarelerde toplam 200.084 personel istihdam edilmektedir. Mahalli idarelerdeki personelin %55'ini memurlar, %13'ünü sözleşmeli personel, %31'ini sürekli işçiler, %0,2'sini ise geçici işçiler oluşturmaktadır. Ayrıca toplam 536.579 personel mahalli idare şirketlerinde çalışmaktadır. Türkiye'de kamuda istihdam edilen personel sayısı 4.233.826'dır. Mahalli idarelerin kamu istihdamı içindeki payı %4,73'e karşılık gelmektedir. Mahalli idarelerdeki memur sayısının kamuda çalışan memur sayısına oranı %3,64, sözleşmeli personel sayısının kamuda çalışan sözleşmeli personel sayısına oranı %4,82, sürekli işçi sayısının kamuda çalışan sürekli işçi sayısına oranı %9,40, geçici işçi sayısının kamuda çalışan geçici işçi sayısına oranı %7,90'dır.

Mahalli idarelerin 2021 yılı bütçe gerçekleştirmelerinde, gelirlerin giderleri karşılama oranında bir artış olduğu görülmektedir. 2020 yılında, gelirler giderlerin %0,5'i kadar fazla verirken 2021 yılında bu oran artarak %2,4 olmuştur.

2021 yılında mahalli idarelerin toplam harcaması 235.826.323.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu harcamaların %46,36'sı mal ve hizmet alımları, %1,27'si sermaye transferleri, %11,74'ü personel giderleri ve %40,63'ünü diğer harcamaları (faiz harcamaları, cari transferler, SGK devlet primi, borç verme ve sermaye harcamaları) oluşturmaktadır.

2021 yılında mahalli idarelerin toplam gelirleri 241.587.962.000 TL olarak gerçekleşmiştir. Bu gelirlerin %61,06'sını faizler paylar ve cezalar, %17,03'ünü teşebbüs ve mülkiyet gelirleri, %9,70'ini vergi

gelirleri ve %12,21'ini diğer gelirleri (alınan bağış ve yardımlar, sermaye gelirleri, alacaklardan tahsilatlar) oluşturmaktadır.

Öz gelirlerin toplam mahalli idareler gelirleri içindeki payı %39,21'dir. Bu oran; belediyeler genelinde %34,51, büyükşehir belediyelerinde %18,39, il belediyelerinde %36,06, ilçe ve belde belediyelerinde %52,45, belediye bağlı idarelerinde %75,86, il özel idarelerinde %9,30 ve mahalli idare birliklerinde %30,91'dir.

2021 yılı genel bütçe vergi gelirlerinden mahalli idarelere aktarılan pay 132.113.940.000 TL olup; bu gelirin toplam mahalli idare gelirleri içindeki payı %54,69'dur. Toplam bütçe gelirleri içerisindeki genel bütçe vergi gelirleri payı il özel idarelerinde %33,91, belediyeler genelinde %63,45, büyükşehir belediyelerinde %80,91, il belediyelerinde %61,54, ilçe ve belde belediyelerinde %43,99, belediye bağlı idarelerinde ise %14'tür.

Mahalli idarelerin denetimi yapılan yasal düzenlemelere uygun şekilde gerçekleştirilmektedir. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile çizilen çerçeveye uygun olarak İl Özel İdaresi ve Belediye Kanunu'nda denetime dair ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda; il özel idaresi ve belediyelerde iç ve dış denetimin yapılacağı, denetimin iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu ile sınırlı olacağı, denetimde performans önem verileceği, mali işlemler dışında kalan diğer idari işlemlerin İçişleri Bakanlığı tarafından da denetleneceği yapılan düzenlemeler arasında yer almıştır. 2021 yılında yapılan denetimler kapsamında 474 mahalli idare birimi denetlenmiş, 1.823 muhtelif rapor düzenlenmiştir.

Mahalli idare birimi olan köy idarelerine, 5018 sayılı Kanun kapsamına girmediklerinden dolayı Raporda değinilmemiştir. Köylerin ihtiyaç duydukları hizmetler, merkezi idare, il özel idareleri ve köylere hizmet götürme birlikleri tarafından yerine getirilmektedir. Köylerin içme suyu ve yol sorunlarını çözmek amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı koordinasyonunda uygulanan KÖYDES Projesi ile köylerin alt yapı hizmetleri münhasıran köylere hizmet götürme birlikleri eliyle gerçekleştirilmektedir.

2021 yılı sonu itibarıyla Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne hazırlanan köy yolu ve köy içme suyu envanterine göre; il özel idarelerinin sorumluluk alanındaki toplam yol ağı 187.694 km'dir. Bunun %47,3'ü asfalt, parke taşı ve beton yol, %41,4'ü stabilize, %8,8'i de ham ve tesviye yoldur. Köylerin il, ilçe ve belde merkezleri ile devlet ve il yollarına en uygun güzergahla ulaşımını sağlayan birinci derece yollar asfalt, stabilize ve beton yol standardındadır.

Öte yandan, kırsal kesimde bulunan 39.918 yerleşim yerinin %93,1'inin yeterli içme suyu varken, %6,4'ü yetersiz içme suyuna sahiptir. Susuz olan köy ve bağlılarının oranı ise %0,5'tir.

e-Devlet uygulamaları kapsamında belediyelerin de iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayacak e-Belediye Bilgi Sistemi ile vatandaşlara dönük hizmet süreçleri basitleştirilecek ve standardizasyon sağlanacak, kamu kurumları ve yerel yönetimler arasında anlık veri paylaşımı kurulacak, hizmetler merkezi sistem üzerinden yürütülerek vatandaş işlemlerinin elektronik ortamda elektronik veya mobil imza ile yapılabilmesi sağlanacaktır.

Sonuç olarak; ülkemizdeki mahalli idarelerin, son yıllarda gerçekleştirilen hukuki düzenlemeler çerçevesinde yetki ve mali kaynaklarındaki artış sonucunda ortaya çıkan veriler, mahalli idare faaliyetlerinin insanımızın günlük yaşamında geçmişe göre daha fazla yer alacağını, mahalli idarelerin kamu yönetimi içindeki ağırlığının artacağını, kullandıkları kaynaklar ve üstlendikleri görevler itibarıyla mahalli idarelerin hayatımızı daha çok etkileyeceğini göstermektedir. Bu çalışma sonucunda ortaya çıkan tespit ve veriler; mahalli idareler, bağlı idareler ve mahalli idare birlikleri ile bu alanda karar vericilere katkı sağlayarak farkındalık oluşturacaktır. Bununla birlikte söz konusu çalışma sonucu tespit ve verilerin mahalli idare ve bunlara paydaş kurum ve kuruluşlar ile bunların iş ve işlemlerinden etkilenen vatandaşların ihtiyacı olan bilgilere ulaşmaya katkıda bulunulacağı beklenilmektedir.

KAYNAKÇA

Sayıştay: 2021 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2022

Muhasebat Genel Müdürlüğü.: 2021 Yılı Mahalli İdareler Mali İstatistikleri Bülteni, 2022

İçişleri Bakanlığı: İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Mülkiye ve Teftiş Kurulu Başkanlığı

Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü

Milli Emlak Genel Müdürlüğü

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

İç Denetim Birimi Başkanlığı

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı

İklim Değişikliği Başkanlığı

İnternet Kaynakları

<https://yerelyonetimler.csb.gov.tr>

<https://muhasibat.hmb.gov.tr/genel-yonetim-mali-istatistikleri>

<https://www.sbb.gov.tr/kamu-istihdami/>

<https://www.sayistay.gov.tr/pages/61-faaliyet-raporlari>

<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>